

SDP:n 46. puoluekokous

RATKAISUJA KESTÄVÄÄN TULEVAISUUTEEN

SDP:n poliittinen ohjelma
Puoluehallituksen esitys

Tampere 22.-24.8.2020

RATKAISUJA KESTÄVÄÄN TULEVAISUUTEEN

SDP:n poliittinen ohjelma
Puoluehallituksen esitys

SISÄLLYS

	1
	2
JOHDANTO.....	3
	4
	5
MUUTOSHAASTE 1: TYÖN MURROS JA TEKNOLOGINEN KEHITYS	6
1.1. Lapset, perheet ja varhaiskasvatus	7
Lapsi- ja perheystävällinen Suomi 2030-luvulla	8
Toimivat palvelut ja turvattu toimeentulo myös yhden hengen talouksille	9
Lapsi- ja perhepolitiikan lähtökohtana kansallinen lapsistrategia	10
Lapsiperheköyhyyden poistaminen	11
Lasten ja nuorten yhdenvertaiset palvelut rakentuvat koulujen ja oppilaitosten ympäristöille	12
Matalan kynnyksen perhelähtöiset palvelut tukevat lapsiperheiden arkea	13
Moniammatillinen lastensuojelu toimii lasten ja perheiden tukena	14
Perhe-elämän ja työn yhdistäminen sujuu joustavasti	15
Varhaiskasvatus	16
Tavoitteitamme	17
	18
	19
1.2. Koulutus ja sivistys.....	20
12-vuotinen peruskoulutus takaa yhdenvertaiset mahdollisuudet jokaiselle lapselle ja nuorelle	21
Suomen osaamistaso nostettava maailman kärkeen	22
Suomi on jatkuvan oppimisen mallimaa	23
Tavoitteitamme	24
	25
	26
1.3. Tieteen, tutkimuksen ja innovaatioiden liitto rakentaa onnellista ja osaavaa Suomea	27
Tavoitteitamme	28
	29
1.4. Työelämän kehittäminen	30
Uuden ja paremman työn syntymisen edistäminen	31
Turvaa työelämän karikoissa.....	32
Koulutusta läpi työelämän	33
Kotouttaminen avainasemassa	34
Tavoitteitamme	35
	36
1.5. Yleisturva – kohti toimivampaa sosiaaliturvaa	37
Yleisturva uudistaa sosiaaliturvajärjestelmän	38
Tavoitteitamme	39
	40
1.6. Teknologinen kehitys.....	41
Vahvoilta juurilta ensimmäisenä uutta kohti	42
Liikkuminfrastruktuurin edelläkävijäksi	43
Kiertotaloudella kohti ekologista kestävyyttä	44
Teknologia sosiaali- ja terveyspalvelujen tukena	45
Data- ja tietopolitiikkaa johdetaan suunnitelmallisesti	46
Tavoitteitamme	47

48	MUUTOSHAASTE 2.	
49	IHMISEN TOIMINNAN VAIKUTUKSET MAAPALLOLLE	34
50	2.1. Ilmasto- ja energiapolitiikka.....	35
51	EU:n ilmastotavoitteet ja päästökauppajärjestelmän kehittäminen	36
52	Energiapolitiikan suunta.....	37
53	Energiantuotannon tulevaisuus	38
54	Energiankulutuksen ja talouskasvun irtikytkentä	39
55	Asumisen ja rakentamisen päästöjen vähentäminen	40
56	Energian verotus ja tuotantotuet.....	40
57	Hiilinielujen ja -varastojen vahvistaminen	41
58	Tavoitteitamme	42
59		
60	2.2. Eettinen kuluttaminen ja kestävä ruoantuotanto	43
61	Tavoitteitamme	44
62		
63	2.3. Ihmisen elinympäristö: kohti rakennetun ja luonnonympäristön tasapainoa	45
64	Kestävät kaupungit ja rakenteet.....	45
65	Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen	47
66		
67	2.4. Maa- ja metsätalous.....	50
68	Puhdas ja eettisesti kestävä ruoantuotanto on Suomelle suuri mahdollisuus	50
69	Tavoitteitamme	50
70	Kestävä metsätalous tuottaa perinteisiä raaka-aineita ja korkean jalostusasteen	
71	vientituotteita	52
72	Metsästys ja kalastus luovat maaseudulle työpaikkoja	53
73	Tavoitteitamme	53
74		
75	MUUTOSHAASTE 3.	
76	DEMOKRATIAN TULEVAISUUS JA YHTEISKUNNAN VAKAUS	54
77	3.1. Osallistuminen demokraattiseen päätöksentekoon	56
78	Tavoitteitamme	57
79		
80	3.2. Oikeusvaltion kehittäminen	58
81	Tavoitteitamme	59
82		
83	3.3. Sisäinen turvallisuus.....	59
84	Tavoitteitamme	60
85		
86	3.4. Maahanmuutto.....	61
87	EU tarvitsee yhteistä maahanmuuttopolitiikkaa	61
88	Tarvitsemme työperäistä maahanmuuttoa.....	62
89	Tavoitteitamme	62
90		
91	3.5. Kulttuuri, liikunta ja nuoriso	63
92	Kulttuurin arvostaminen	63
93	Jokaisella on oikeus liikuntaan ja fyysistä aktiivisuutta tukevaan elinympäristöön .	64
94	Nuorten hyvinvointia edistettävä	65

3.6. Ihmisten välinen yhdenvertaisuus	66	95
Tavoitteitamme	66	96
Tavoitteitamme	67	97
		98
		99
MUUTOSHAASTE 4.		
GLOBAALIN KESKINÄISRIIPPUVUUDEN TULEVAISUUS	68	100
4.1. Turvallinen ja yhteistyökykyinen Suomi kansainvälistä turvallisuutta rakentamassa	70	101
Rauhantyö ja kriisinhallinta rakentaa kestäväää maailmaa.....	71	102
Teknologia ja uudet turvallisuusuhat	72	103
Tavoitteitamme	73	104
		105
4.2. Monenkeskisen yhteistyön vahvistaminen ja YK:n uudistaminen	73	106
Kestävä kehitys globaalien työn keskiössä.....	74	107
Kansainvälisiä järjestöjä on uudistettava ja vahvistettava määrätietoisesti.....	74	108
Tavoitteitamme	75	109
		110
4.3. Globaalitalouden hallinnan vahvistaminen	76	111
Ihmisoikeuksien toteutuminen on turvattava kaikkialla	77	112
Tavoitteitamme	77	113
		114
4.4. Kehityspoliittika globaalien ratkaisujen tuottajana	78	115
Pitkäjänteistä ja johdonmukaista kehityspoliittikka	79	116
Tavoitteitamme	79	117
		118
4.5. Kansalaisten yhteinen pohjola	80	119
Tavoitteitamme	81	120
		121
4.6. Ihmisten Eurooppa	81	122
EU on arvoyhteisö.....	81	123
Haluamme vahvan sosiaalisen ulottuvuuden.....	82	124
EU:lta vaaditaan globaalila ilmasto- ja ympäristöjohtajuutta	83	125
EU:n on investoitava tulevaisuuteen	84	126
Veronkierto ja haitallinen verokilpailu on kitkettävä	85	127
Euroa on vahvistettava	85	128
EU:n turvallisuus- ja puolustusyhteistyö syvenee	86	129
Aktiivinen EU edistää kestävyttä ja vakautta koko maailmassa	87	130
Tavoitteitamme	87	131
		132
		133
MUUTOSHAASTE 5.		
TALOUSJÄRJESTELMÄ JA YHTEISKUNNALLINEN ERIARVOISTUMINEN	89	134
5.1. Talouspolitiikan keskiössä korkea työllisyys, tuottavuuden kasvu ja oikeudenmukainen verotus.....	91	136
Keskipitkän aikavälin talouspoliittinen linja	91	137
Työ on hyvinvointivaltion perusta	92	138
Turvallinen työelämän murros	93	139
Suomi elää kansainvälisestä kaupasta	94	140
Kasvun edellytysten vahvistaminen	95	141

142	Verotus vastaa maailman muutokseen	96
143	Tavoitteitamme	97
144		
145	5.2. Sosiaali- ja terveystalvet.....	98
146	Tavoitteitamme	100
147		
148	5.3. Eriarvoistumisen vähentäminen	100
149	Tavoitteena yhdenvertaiset mahdollisuudet onnistua	100
150	Yhdenvertainen elämäkaari	101
151	Tulonsiirroista ensijakoon	103
152	Tavoitteitamme	104
153		
154	5.4. Arvokas ikääntyminen.....	104
155	Työelämä palvelemaan myös ikääntyneiden toiveita.....	105
156	Ikääntyneiden toimeentulo.....	106
157	Eläkeläisköyhyys poistettava	106
158	Oikeus turvalliseen vanhuuteen kuuluu kaikille.....	107
159	Tavoitteitamme	108
160		
161	5.5. Vammaisten oikeudet turvattava	109
162	Tavoitteitamme	109
163		
164	MUUTOSHAASTE 6.	
165	RAKENNEMUUTOS JA KAUPUNGIKUMINEN.....	111
166	6.1. Elinkeino ja elinvoima.....	112
167	Elinkeinopolitiikka.....	112
168	Teollisuus ja palvelut kasvavat käsi kädessä	113
169	Uutta kasvua on onnistuttu luomaan monin keinoin	114
170	Tavoitteitamme	115
171		
172	6.2. Kunnat ja alueet	115
173	Kaikkien kuntien elinvoimasta on huolehdittava	115
174	Kaupungit elinvoiman lähteinä	116
175	Itsehallinnolliset maakunnat	117
176	Tavoitteitamme	117
177		
178	6.3. Liikenne	118
179	12-vuotinen valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma	118
180	Liikenteen päästöjen vähentäminen	119
181	Liikenteen palvelut	120
182	Tavoitteitamme	121
183		
184	LOPUKSI.....	121

JOHDANTO

Suomi on 2030-luvulla toisenlainen kuin tänään. Emme ole kuitenkaan lastuna	185
laineilla tulevaisuuden virrassa, vaan meidän on mahdollista vaikuttaa tulevaisuuden	186
suuntaan. Tänään tehtävillä päätöksillä voidaan vaikuttaa siihen, millaiseksi huomina	187
rakentuu.	188
	189
	190
Yhteiskuntien kehitys on jatkuvaa muutosta, ja muutoksen vauhti näyttää kiihtyvän.	191
Tähän on monta syytä. Jotta poliittinen liike voi rakentaa tulevaisuutta, pitää sen	192
pystyä hahmottamaan keskeisimmät muutosaasteet, jotka yhteiskuntaa ja ihmisten	193
elämää muokkaavat Suomessa ja maailmalla. SDP on tunnistanut kuusi suurta muu-	194
tosaastetta:	195
	196
1. Työn murros ja teknologinen kehitys	197
2. Ihmisen toiminnan vaikutukset maapallolle	198
3. Demokratian tulevaisuus ja yhteiskunnan vakaus	199
4. Globaalin keskinäisriippuvuuden tulevaisuus	200
5. Talousjärjestelmän ja hyvinvoinnin tulevaisuus	201
6. Yhteiskunnan rakennemuutos ja kaupungistuminen	202
	203
Nämä muutokset muokkaavat perusteellisesti ihmisten elämää ja yhteiskunnan toi-	204
mintaa. Sosialidemokraattisen puolueen tavoitteena on tuoda ihmisille turvaa muu-	205
toksen keskellä ja tehdä muutoksesta mahdollisuus yhteiskunnan kehittämiseen sekä	206
ihmisten paremman elämän rakentamiseen.	207
	208
Tässä Suomi 2030 -ohjelmassa etsitään kestäviä ratkaisuja näihin muutosaasteisiin.	209
Etsimme sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävästä yhteiskunnan rakennus-	210
palikoita.	211
	212
Ohjelman valmistelun taustalla ovat olleet YK:n kestävästä kehityksen tavoitteet.	213
Agenda 2030 koskettaa kaikkia maailman maita ja ihmisiä. Se tuo näkyväksi sen,	214
ettei kaikkia muutosaasteita voida ratkaista kansallisvaltioiden sisällä, vaan se vaatii	215
kansainvälistä yhteistyötä.	216
	217
Hyvinvointivaltion ylläpitäminen ja kehittäminen ei ole itsestäänselvyys. Vaikka poh-	218
joismainen yhteiskuntamalli on lähimpänä kestävästä kehityksen mukaista yhteiskun-	219
taa, on Suomella vielä paljon tehtävää tasapainoisen yhteiskunnan saavuttamiseksi.	220
Sosialidemokraattinen puolue esittää tässä ohjelmassa visionsa Suomesta 2030-lu-	221
vulla sekä sen, millaisten poliittisten tavoitteiden kautta visioon on mahdollista päästä.	222
	223
Politiikkaa tehdään siksi, että huomenna olisi paremmin kuin tänään.	224

MUUTOSHAASTE 1: TYÖN MURROS JA TEKNOLOGINEN KEHITYS

Korkea työllisyys on hyvinvointimme perusta. Suomessa syntyvyys on viime vuosien aikana romahtanut ja samalla väestömme ikääntyy kovaa vauhtia. Ennusteiden mukaan väkilukumme tulee 2030-luvulla kääntymään laskuun, joka myös johtaa työikäisen väestön määrän vähenemiseen 2040-luvulla. Tällä väestönkehityksellä hyvinvointivaltion tulevaisuus ei ole kestäväällä pohjalla.

Digitalisaatio, oppiva tekoäly, robotisaatio ja automaatio mullistavat puolestaan yhteiskunnan perusrakenteita ja ihmisten sosiaalista kanssakäymistä. Teknologinen kehitys sekä muuttaa vanhaa työtä että luo uutta työtä. Digitalisaation kehityksen myötä Suomesta katoaa arviolta kolmasosa nykyisistä työpaikoista seuraavien 20 vuoden aikana.

Työtehtävien sisältö ja työelämän vaatimukset myös muuttuvat nopeasti. Kun toiset työt ovat yhä joustavampia ja vähemmän sidottuja aikaan ja paikkaan, pysyvät toiset työt hyvinkin perinteisinä, aikaan, paikkaan ja tarkasti määriteltyihin vuoroihin sidottuina tehtävinä. Työn arvostus on myös muuttunut ja yhä useampi suorittava työ määritellään rahallisesti niin vähän tuottavaksi, että sen palkalla on hankala tulla toimeen.

Teknologisella kehityksellä on myös vaikutuksia työhyvinvointiin. Teknologia mahdollistaa nykyisin etätöiden ja työajan vapaamman sijoittelun sekä myös iltaisin että vapaa-ajalla työskentelyn. Tämän myötä osa työntekijöistä tekee yhä pidempiä päiviä ilman lisäkorvausta. Samalla kun osalle työn joustavuuden lisääminen on tuonut lisää vapautta, niin ylitöistä ja työntekijöiden uupumisesta on muodostunut merkittävä henkilöstön hyvinvointiin vaikuttava tekijä. Työelämän nopeatahtisuuden kasvaminen edellyttääkin työssä jaksamisen edellytysten parantamista. Tähän teknologinen kehitys tarjoaa mahdollisuuksia. Jokaisen on pystyttävä erottamaan työ- ja vapaa-aika. Uudet työpaikat usein edellyttävät erilaista osaamista, tietoja ja taitoja sekä myös ammatillista ja alueellista liikkuvuutta. Työelämän digitaalisessa murroksessa tarvitaan työtehtävien vaatimia uusia luovuuden sekä sosiaalisen älykkyyden ja vuorovaikutuksen taitoja.

Tutkimus ja innovaatiotoiminnalla on rooli uusien työpaikkojen synnyttämisessä. Suomen tki-panostusten määrä BKT:sta oli aiemmin kansainvälisesti mitattuna korkealla tasolla. Suomen suhteellinen asema kansainvälisessä vertailussa on kuitenkin heikentynyt, kun muut maat ovat lisänneet omia panostuksiaan ja Suomi on vastaavasti vähentänyt. Tämä kehitys on käännettävä.

Kun aikaisemmin ihmisten tekemää työtä korvautuu teknologisilla ratkaisuilla, jokin osa nykyisistä työpaikoista tulee katoamaan. Uutta työtä syntyy samanaikaisesti uu-

desta teknologiasta huolehtimiseen ja sellaisiin palvelutehtäviin, jotka mahdollistuvat uuden teknologian myötä.	267 268 269
Teknologian ja tuotannon omistamisesta tulee yhä kannattavampaa, ja samanaikaisesti monen ihmisen toimeentulo vaarantuu. On selvää, ettei uutta tasapainoa työn ja pääoman välillä ole saavutettavissa ilman yhteiskunnallisia toimia. Eri tehtävien vaatimukset ja yksilöiden väliset tuottavuuserot ovat kasvaneet. Tämä johtuu suurelta osin työtehtävien erilaisuudesta. Sosiaalisen kestävyyskannalta on välttämätöntä, että yhteiskunnassa ei synny kasvavia varallisuus- ja tuloeroja, jotka johtavat lopulta hyvinvointierojen kasvuun.	270 271 272 273 274 275 276 277
Yhteiskunnan on huolehdittava tasaamisen mekanismeista, kuten teknologian kehityksen luoman työn tuottavuuden kasvun tuoman lisäarvon oikeudenmukaisesta jakautumisesta. Näitä ovat verotus, sosiaaliturva ja hyvinvointipalvelut tulojen ja hyvinvoinnin tasaamiseksi ja ennakoivat toimet mahdollisuuksien tasaamiseksi. Tärkein ennakoiva tasauksen keino on panostaminen koulutukseen ja koulutuksen tasa-arvoon.	278 279 280 281 282 283
Suomen koulutusjärjestelmä on aiemmin onnistunut suomalaisten koulutustason nostamisessa. Kaikkien suomalaisten korkeampi perusosaamisen taso on mahdollistanut yhteiskunnallisen modernisaation lisäksi työelämän tuottavuuden kasvattamisen. 2000-luvulla koulutusjärjestelmän kyky vastata ympäröivän yhteiskunnan ja työelämän muutoksiin on kuitenkin heikentynyt. Oppimistulosten lasku ja koulutustason nousun pysähtyminen kertovat osaltaan kasvavista ongelmista koulutusjärjestelmässä. Vaikka koulutuksellinen tasa-arvo on nostettu Suomessa poliittisen toiminnan keskiöön, ovat koulutus ja koulutukselliset valinnat silti edelleen voimakkaasti periytyviä. Suomalaisen yhteiskunnan aiemmissa rakennemuutoksissa heikoimmilla ovat olleet ne, joiden pohjakoulutus on ollut kaikkein matalin. Myös iäkkäämpien työntekijöiden riskinä on ollut jäädä työelämän muutoksissa työn ulkopuolelle. Tärkeintä työelämän murroksen keskellä on huolehtia, että kaikki pysyvät muutoksessa mukana. Aikuis-koulutuksen puutteista uhkaa tulla räikeä koulutuksen ja työelämän epätasa-arvon malliesimerkki.	284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298
Muuttuvassa maailmassa työ on määriteltävä uudelleen entistä monipuolisemmin. Työn ja toimeentulon välinen yhteys rakoilee. On paljon yhteiskunnallisesti tärkeää työtä, joka ei ole perinteistä palkkatyötä. Jonkun ansiotaso kasvaa kohisten ja toinen taas ei tule palkallaan toimeen, vaikka tekisi täyttä työaika. Osa ihmisistä joutuu puolestaan hankkimaan toimeentulonsa eri lähteistä perinteisen työsuhteen tai toimeksiantannon sijaan. Työn, toimeentulon ja sosiaaliturvan on tuettava paremmin toisiaan. Samalla on muistettava, että työ on ihmiselle muutakin kuin keino tulla taloudellisesti toimeen.	299 300 301 302 303 304 305 306 307
Jokaisen ihmisen elämään sisältyy erilaisia vaiheita. Jatkuva työsuhde, osa-aikaisuus, työttömyys, pää- ja sivutoiminen yrittäjyys, perhevapaat ja koulutus seuraavat toisiaan	308 309

310 ja voivat myös limittyä. Jokaisessa vaiheessa tarvitaan riittävää turvaa ja kannustin
311 jatkuvaan koulutukseen elinikäisen oppimisen hengessä. On tärkeää varmistaa, ettei
312 kestävä kasvun, tuottavuuden, työllisyyden ja hyvinvointiyhteiskunnan toisiaan tuke-
313 va yhteys haurastu.

314
315 Myös alustatalouden töiden osuus kasvaa. Alustataloustöitä jaetaan digitaalisen alustan
316 kautta kerta- ja keikkaluonteisina tehtävinä korvausta vastaan. Toiminta jää perinteisen
317 työsuhteen ja yritysten välisten toimeksiantosuhteiden väliin, ja kaipaa selkeyttämistä.
318 Mikäli toiminta on rinnastettavissa muodoltaan palkkatyöhön, on henkilö määritel-
319 tävä työntekijäksi, jolla on oikeus työsuhteen tuomaan turvaan. Alustojen omistajien
320 ei myöskään saa antaa siirtää riskiään alustojen kautta työtä tekeville. Muokkaamalla
321 alustatalouden pelisääntöjä yhtäältä reiluiksi ja läpinäkyviksi, mutta toisaalta joustavik-
322 si, Suomi voi vaikuttaa globaalisti työelämän tulevaisuuteen, jossa kaikkien osapuolten
323 velvollisuudet ja hyödyt olisivat tasapainossa.

324
325 Tärkeintä työelämän murroksen keskellä on huolehtia, että kaikki pysyvät muutoksessa
326 mukana. Mitä korkeampi koulutus, sitä pidemmät työurat, korkeampi työllisyysaste,
327 paremmat mahdollisuudet siirtyä työstä toiseen tai työttömyydestä työmarkkinoil-
328 le sekä paremmat mahdollisuudet parempaan palkkaan. Teknologian nopea muutos
329 edellyttää lisääntyvää täydennyskoulutusta ja jatkuvaa osaamisen kartuttamista läpi
330 elämän.

331
332 Työn ja perhe-elämän yhteensovittamista on helpotettava. Erilaiset työsuhteet lisään-
333 tyvät ja se lisää myös osaltaan joustavien perhepalveluiden, varhaiskasvatuksen ja päi-
334 vähoidon tarvetta. Naisten ja miesten välisiä perusteettomia palkkaeroja tulee edelleen
335 supistaa ja työmarkkinoiden sukupuolittuneita rakenteista purkaa.

336
337 Työn merkitys on muuttunut ihmisten arjessa. Yhä useammin vapaa-aikaa arvostetaan
338 työtä enemmän, mutta edelleen työ on väylä kiinnittyä yhteisöön ja kokea merkityk-
339 sellisyyden tunnetta. Sen arvoa ei voi mitata vain tuottavuudessa ja rahassa, vaan myös
340 demokratiaa vahvistavana ja yhteiskuntaa tasapainottavana voimana.

341 Työ on kuitenkin edelleen hyvinvointivaltion peruspilari. Ilman korkeaa työllisyysas-
342 tetta emme pysty ylläpitämään ja kehittämään hyvinvointipalveluitamme. Siksi on
343 tärkeää, että jokainen mahdollisuuksien mukaan osallistuu työn tekemiseen ja yhteisen
344 hyvinvointimme rakentamiseen.

345
346 Teknologisen kehityksen kiihtyessä on tarkkaavaisesti seurattava sitä, millaiseksi uusi
347 tasapaino muodostuu. Samassa yhteydessä on perusteltua rakentaa sekä ylläpitää
348 reilua työelämää ja sellaista toimintaympäristöä, missä innovaatioista syntyy uutta ja
349 kasvavaa yritystoimintaa.

350 ”SDP toimii sen puolesta, että Suomessa työllisyys kasvaa ja jokainen on osaja sekä
351 osallistuja. Jokaisella on tilaisuus ottaa työelämän muutos haltuun, ja tarvittaessa oikeus
352 turvaan ja tukeen.”

VISIO:	353
<i>Vuonna 2030 Suomen menestys ja globaali rooli rakentuvat korkean työllisyyden, koulutuksen, sivistyksen, tutkimuksen, osaamisen ja uusien innovaatioiden varaan.</i>	354 355 356

1.1. LAPSET, PERHEET JA VARHAISKASVATUS

357

Lapsi- ja perheystävällinen Suomi 2030-luvulla

358

Hyvinvoiva ja vauras Suomi rakentuu hyvälle ja yhdenvertaiselle lapsuudelle. Perheiden hyvinvointiin vaikutetaan koko yhteiskunnassa. Perhepolitiikan pitää olla läpileikkaavasti läsnä kaikkialla. Lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä sekä perheitä tulee tukea moniammatillisesti elämän kaikissa vaiheissa. Perhepolitiikan punaisena lankana vahvistetaan ja parannetaan ehkäiseviä ja matalan kynnyksen perhepalveluita. Vastuullinen perhepolitiikka on inhimillisesti ja yhteiskunnan kannalta kannattava investointi.

359
360
361
362
363
364
365

Tulevaisuuden Suomessa on pidettävä hyvää huolta jokaisesta lapsesta. Onnistuneella perhepolitiikalla rakennetaan luottamuksen ilmapiiiriä, jossa perheen perustaminen koetaan myönteisenä ja tavoiteltavana asiana. Perheen perustamisen lykkäämiseen ja syntyvyyden laskuun vaikuttavat yhteiskunnalliset syyt pyritään poistamaan johdonmukaisella perheystävällisellä lapsi- ja perhepolitiikalla. Työ pohjautuu parlamentaarisesti laadittuun kansalliseen ihmisoikeus- ja perusoikeusperustaiseen lapsistrategiaan.

366
367
368
369
370
371
372

Perheiden monimuotoisuus on huomioitava kaikessa päätöksenteossa. Lapsi- ja perhepolitiikan pitää tukea kaikkia perheitä yhdenvertaisesti. Suomessa ja maailmalla on lapsia, joiden elämästä puuttuu pysyvyyttä ja turvallisuutta. Samaan aikaan joka viides pariskunta kärsii tahattomasta lapsettomuudesta, ja luvun oletetaan kasvavan. Perheitä voidaan tukea heidän lapsitoiveensa täyttymisessä esimerkiksi vahvistamalla adoption asemaa ja helpottamalla lapsettomuushoitoihin pääsyä.

373
374
375
376
377
378
379

Myös työelämän oltava perheystävällistä ja huomioitava erilaisten ja eri elämäntilanteissa olevien perheiden tarpeet. Samalla työnantajien asenteiden ja työelämän käytänteiden täytyy muuttua tukemaan tätä.

380
381
382
383

Perheen perustaminen tai perustamatta jättäminen ovat aina ihmisten omia päätöksiä. Yhteiskunnan vastuulla on tukea järjestelmällisesti ihmisten mahdollisuuksia perustaa perhe.

384
385
386
387

Toimivat palvelut ja turvattu toimeentulo myös yhden hengen talouksille

Suomessa on yli miljoona yksin elävää ihmistä ja heistä 800 000 on työikäisiä kansalaisia. Heillä on selkeästi muuta väestöä enemmän toimeentulo-ongelmia.

Suomessa yksin asuvia on kansainvälisesti vertaillen suuri määrä. Britanniassa yksin asuvien kotitalouksien osuus kaikista on päälle 30 %:a, Yhdysvalloissa alle 30 %:a. EU-maiden keskiarvo on 33 %:a. Suomessa se on yli 40 %:a. 350 000 yksineläjää elää köyhyysrajan alla.

Yli 40 prosenttia kotitalouksistamme on yksin elävien kotitalouksia. Kaupungeissa osuus on tätäkin suurempi. Esimerkiksi Helsingissä 60 prosenttia talouksista on yhden hengen talouksia.

Joka kolmas yksineläjä joutuu elämään köyhyysrajan alapuolella. EU:ssa keskimäärin joka neljäs yksineläjä on köyhyysrajan alla. Yli 2/3 toimeentulotukea saavista kotitalouksista on yksin elävien talouksia. Yksinasuvien miesten kuolleisuus on kolminkertainen ja naisten kaksinkertainen verrattuna naimisissa oleviin.

Suomeen tarvitaan toimivan perhepolitiikan lisäksi myös lisää tietoa ja parempaa politiikkaa yksin asuvien ihmisten tukemiseksi ja heidän toimeentulonsa varmistamiseksi. Yksineläjien köyhyyttä voidaan poistaa tehokkaasti esimerkiksi nostamalla perusturvaa ja luomalla kohdennettuja palveluita ja ohjausta yksin asuville. Tämän tulee olla osa Yleisturvan mukaisen uuden sosiaaliturvajärjestelmän luomista.

Lapsi- ja perhepolitiikan lähtökohtana kansallinen lapsistrategia

Lapsuudessa luodaan edellytykset sille, että jokainen lapsi saa kasvaa täyteen mitaansa yksilönä ja yhteiskunnan jäsenenä. YK:n lapsen oikeuksien sopimus muodostaa kansainvälisoikeudellisen perustan lasten oikeuksien edistämiseksi ja turvaamiselle. Myös muut ihmisoikeussopimukset turvaavat lapsille tärkeitä oikeuksia. Vammaisten lasten kannalta tärkeässä roolissa on YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus. Suomen tulee aina huolehtia omalta osaltaan sopimusten täytäntöönpanosta.

Tavoitteiden ja velvoitteiden täytäntöönpanoa edistetään parlamentaarisisena työnä laadittavalla kansallisella lapsistrategialla. Strategia on hallituskaudet ylittävä ohjelma, jota täydennetään ja päivitetään vaalikausittain. Strategiaan kirjataan tavoitteet ja toimet lapsen oikeuksien sopimuksen sekä muiden lasten ja nuorten oikeuksien kannalta keskeisten ihmisoikeussopimusten ja perusoikeuksien täytäntöönpanossa. Lapsistrategia ohjaa valtion lisäksi myös kuntien ja maakuntien päätöksentekoa ja toimintaa. Strategialla on myös laajempi rooli yhteiskunnan eri toimijoiden, kuten

järjestöjen, yhteisöjen, yritysten ja muiden toimijoiden, sitouttamisessa lasten oikeuksien edistämiseen.	431
	432
	433
Lapsivaikutusten arviointi ja lapsibudjetointi on vakiinnutettava osaksi valtion, kuntien ja maakuntien toimintaa. Lapsivaikutusten arvioinnissa arvioidaan päätöksen, toimenpiteen tai toiminnan vaikutuksia lasten hyvinvointiin ja oikeuksien toteutumiseen.	434
Lapsistrategian on katettava lasten ja nuorten lisäksi nuoret aikuiset, jotta lapsuuden ja aikuisuuden nivelvaiheet tulevat huomioiduiksi.	435
	436
	437
	438
	439
	440
Lapsiperheköyhyyden poistaminen	441
	442
Köyhyys heikentää lasten ja perheiden hyvinvointia, siksi köyhyyden periytyminen ja ylisukupolvinen syrjäytyminen on katkaistava. Jokaisella ihmisellä on oltava yhtäläiset mahdollisuudet kasvuun ja kehitykseen. Tavoitetta toteutetaan kaikki yhteiskuntapolitiikan lohkot läpileikkaavalla ajattelulla lapsi- ja perheystävällisyydestä, jota tehdään määrätietoisella, ennakoitavalla ja luottamusta rakentavalla yhteistyöllä eri toimijoiden kanssa.	443
	444
	445
	446
	447
	448
	449
Yksinhuoltajaperheet ovat selvästi heikoimmassa asemassa kaikilla köyhyysmittareilla mitaten. Lapsiköyhyys onkin yleisintä yksinhuoltajaperheissä sekä perheissä, joissa lapset ovat alle kolmevuotiaita. Myös monilapsisissa perheissä köyhyysriski on keskimääräistä suurempi. Lapsiperheiden toimeentulo on turvattava, koska se torjuu tehokkaimmin köyhyyttä. Universaalit palvelut eivät yksin riitä, vaan perheiden on saatava myös joustavia, kohdennettuja palveluita ja tukea. Kuntien vastuulla oleva täydentävä ja harkinnanvarainen toimeentulotuki on konkreettinen keino vähävaraisten lasten harrastusten tukemiseen.	450
	451
	452
	453
	454
	455
	456
	457
	458
	459
Lasten ja nuorten yhdenvertaiset palvelut rakentuvat koulujen ja oppilaitosten ympärille	460
	461
	462
Koulujen ja oppilaitosten tulee olla oppimis- ja hyvinvointikeskuksia, jotka tukevat jokaisen lapsen kasvua ja kehitystä moniammatillisesti. Koulujen ympärille on sekä luonnollista että toimivaa rakentaa lasten ja nuorten hyvinvointia vahvasti ja moniammatillisesti tukeva arki ja oppimisympäristö. Oppimis- ja hyvinvointikeskuksissa on jokaisen saatavilla sosiaalinen, pedagoginen, psyykinen ja terveydellinen tuki. Oppimisympäristöjen on oltava sisäilmaltaan terveitä.	463
	464
	465
	466
	467
	468
	469
Oppilashuollon on toimittava kokonaisuutena, jossa eri ammattilaiset tekevät yhteistyötä ja osaavat ohjata oppilaan tarvittaviin palveluihin. Yksilöllisen ohjaamisen lisäksi on kehitettävä uuden oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisesti ehkäisevää ja yhteisöllistä opiskeluhuoltoa. Onnistunut kiinnittyminen opiskeluryhmään ja sosia-	470
	471
	472
	473

474 lisen luottamuksen kasvu vaikuttavat hyvinvointiin ja opintojen läpäisyyn myönteisesti. Oppilashuollossa ja oppilaan ohjauksessa on tehtävä myös tiivistä yhteistyötä vanhempien kanssa, jotta vanhemmat pystyvät tukemaan lastaan kouluun liittyvissä asioissa ja jatkokoulutuksen suhteen.

478
479 Koulupäivän rakennetta ja sisältöä uudistamalla voidaan tehokkaasti lisätä lasten
480 hyvinvointia. Siirtyminen joustavaan kokonaiskoulupäivään parantaa koulumotivaatiota ja koulussa viihtymistä. Samalla se varmistaa lapsille mahdollisuuden kokeilla eri harrastuksia. Joustava koulupäivä tarkoittaa ohjatun harrastustoiminnan sijoittamista osaksi koulupäivää. Harrastusten järjestämiseen voivat osallistua yhteistyössä koulun henkilökunta, taiteen ja kulttuurin tuottajat sekä erilaiset järjestöt. Oppilaiden omia toiveita harrastustoiminnan sisällöistä ja harrastuksista on kuultava toimintaa kehitettäessä. Aamu- ja iltapäivätoimintaa uudistetaan samassa yhteydessä ja kytketään osaksi koulupäivää. Vastuu joustavan koulupäivän järjestämisestä on kunnilla.

488
489 Syrjäytymisvaarassa olevat nuoret on tunnistettava mahdollisimman varhain, jolloin heistä on mahdollista pitää parempaa huolta. Näin kyetään pitämään nuori kiinni yhteisössä. Koulupudokkaita nuoria varten on oltava jokaisessa kunnassa etsivä nuorisotyö, joka auttaa syrjäytymisvaarassa olevia nuoria ja luo heille suunnitelman jatkosta.

491
492
493
494

495 **Matalan kynnyksen perhelähtöiset palvelut tukevat lapsiperheiden arkea**

496

497 Lasten ja perheiden palveluista on tehtävä toimiva moniammatillinen kokonaisuus. Oleellista on, että perheet saavat hyvin toimivia palveluja oikea-aikaisesti ja riittävästi. Neuvolatyö ja varhaiskasvatus sekä oppilashuolto ja koulu yhdistetään pidemmällä aikavälillä yhdeksi kokonaisuudeksi.

501

502 Kuntien palveluihin on varattava niihin tarvittavat resurssit. Lapsiperheille tarkoitettujen palveluiden eroja eri kuntien välillä on vähennettävä.

503
504

505 Koko maahan on rakennettava laajan palvelun perhekeskusverkosto. Tavoitteena on niiden kiinteä yhteys neuvoloihin ja varhaiskasvatuspalveluihin. Perhekeskusten tulee toimia monialaisesti yhteistyössä järjestöjen ja muiden kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Viranomaisten ohella ne pystyvät tarjoamaan kaikille yhteistä vertaisryhmätoimintaa ja eri ryhmille kohdennettuja palveluita arjen solmukohdissa.

509
510

511 Palvelurakenteessa ei tällä hetkellä riittävästi tunnisteta monimuotoisia perheitä ja niiden tarpeita. Laadukkaan erityisosaamisen takaamiseksi tarvitaan koulutuksen kehittämistä sosiaalityöntekijöiden ja muiden perheitä työssään kohtaavien ammattilaisten opinnoissa ja täydennyskoulutuksessa. Myös lasten kaltoinkohtelun tunnistamiseksi ja siihen puuttumiseksi tarvitaan koulutusta, jotta se ei peruspalveluissa jää havaitsematta.

515
516

Moniammatillinen lastensuojelu toimii lasten ja perheiden tukena

Lastensuojelun palveluiden piirissä olevilla lapsilla ja nuorilla on oikeus laadukkaisiin palveluihin ja jatkuvuuteen ihmissuhteissa. Tämä taataan laatusuosituksen avulla sekä huolehtimalla lasten ja perheiden oikeusturvan toteutumisesta muun muassa kunnollisten valvontamekanismien avulla, joissa lasten näkökulma ja osallisuus korostuvat. Lastensuojelussa on painotettava viranomaisten välistä, lapsen edusta lähtevää yhteistyötä perheen kanssa, jolla vahvistetaan osallisuutta ja ehkäistään syrjäytymistä.

Lastensuojelun riittävät työntekijäresurssit on turvattava, ja ennen kaikkea ennaltaehkäisyyn on panostettava tarpeeksi. Ennaltaehkäisevillä kotihoidon ja nuorisotyön palveluilla estetään ongelmien kärjistymistä ja kustannusten kasvua. Lastensuojeluun tarvitaan yhteistoiminnallisten, integroitujen ja tutkittuun tietoon perustuvien palvelujen kehittämistä. Lastensuojelulain mukaista moniammatillista yhteistyötä muiden ammattilaisten kanssa on vahvistettava ja huolehdittava, että lastensuojelussa on käytössä lain mukaisesti oikeudellinen neuvonta.

Lastensuojelun työntekijöiden jaksamista ja pysyvyyttä tuetaan hyvillä työolosuhteilla. Työntekijöiden välistä tehtävänjakoa ja yhteistyötä on kehitettävä edelleen. Tavoitteena on, että sama työntekijä kulkee asiakkaan rinnalla lastensuojeluprosessin eri vaiheissa.

Perhe-elämän ja työn yhdistäminen sujuu joustavasti

Perheiden arkea ja vanhemmuutta tuetaan luomalla perheystävällinen työelämäkulttuuri, joka mahdollistaa työn ja perhe-elämän yhteensovittamisen. Työpaikoilla on otettava huomioon erilaiset elämäntilanteet ja niihin liittyvät tarpeet osana työntekoa ja työpaikan käytäntöjä. Tämä toteutuu koko yhteiskunnan läpileikkaavalla ajattelulla lapsi- ja perheystävällisyydestä, jota toteutetaan määrätietoisella, ennakoitavalla ja luottamusta rakentavalla valtion, maakuntien, kuntien ja työmarkkinajärjestöjen päätöksenteolla. Tarjotaan tulevaisuudessa lapsiperheiden vanhemmille mahdollisuus tehdä joustavampaa työaikaa ilman pelkoa ansiotason laskusta. Näin helpotetaan työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista. Samalla on syytä helpottaa työntekijöiden mahdollisuuksia huolehtia myös omista vanhemmistaan ja toisaalta isovanhempien mahdollisuutta auttaa lapsenlasten hoidossa.

Perheystävällisiä käytäntöjä tulee edistää työpaikoilla. Näitä voivat olla esimerkiksi etätöiden ja osa-aikaisen työajan mahdollistaminen, perheystävälliset kokousajat, perhevapaalle kannustaminen ja sujuvan paluun järjestäminen perhevapaalta palaavalle. Perhevapaat eivät myöskään saa vaikuttaa työelämässä etenemiseen ja palkkaustoon. Raskaussyrjinnässä on oltava nollatoleranssi. Lisäksi palvelujen ja työelämän yhdistämistä joustavoitetaan, jotta vanhempien osallistuminen muun muassa van-

517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559

560 hempainvartteihin, kasvat- ja arviointikeskusteluihin ja laajoihin perhekohtaisiin
561 terveystarkastuksiin on mahdollista.

562
563 On edettävä perhevapaamalliin, jossa vapaat jakaantuvat tasapainoisesti vanhempien
564 kesken eikä hoivavastuu kasaannu sukupuolittuneesti. Tavoitteena on 16 kuukauden
565 mittainen ansiosidonnainen vanhempainraha. Siihen edetään pidentämällä asteittain
566 sekä vanhemmille korvamerkittyjä päivärahajaksoja että vanhempien kesken jaettavaa
567 jaksoa.

568
569 Työaikajoustoissa huomioidaan nivelvaiheet, joissa lapsi aloittaa perusopetuksen tai
570 siirtyy yläkouluun. Vuorohoidon osalta pienille koululaisille (1. ja 2. luokat) tulisi taata
571 vuorohoitopaikka myös koulun aloituksen jälkeen, mikäli lapsen ilta- ja yöaikaista
572 huolenpitoa ei voida taata muulla tavoin.

573
574

575 **Varhaiskasvatus**

576
577 Varhaiskasvatus on sivistyksellinen perusoikeus. Varhaiskasvatuksessa lapsi oppii ja
578 kasvaa yhdessä toisten lasten kanssa, saa kokemuksia leikistä, taiteista, tanssista,
579 musiikista ja yhdessä toimimisen ja oppimisen ilosta. Ennen kouluikää tapahtuva oppi-
580 minen on ensisijaisessa asemassa, kun halutaan panostaa tulevaisuuteen. Varhaiskas-
581 vatus myös ehkäisee syrjäytymistä, huono-osaisuuden kierteen periytymistä, lasten
582 välistä eriarvoistumista ja pienentää hyvinvoinnin ja terveyden eroja aikuisuudessa.

583
584 Varhaiskasvatus on nimensä mukaisesti osa koulutusjärjestelmää. Varhaiskasvatuksen
585 keinoin luodaan hyvä pohja oppimiselle. Laadukas varhaiskasvatus on nähtävä kas-
586 vatuksellisesta sekä koulutuksellisesta näkökulmasta, ei pelkästään sosiaalipalveluna
587 tai vanhemman työssäkäynnin tukena. Varhaiskasvatuksen tulee tukea vanhempien
588 kasvatustehtävää. Varhaiskasvatuksen positiiviset vaikutukset yksilön kehitykselle,
589 koulumenestykselle sekä myöhemmin yhteiskuntaan kiinnittymiselle ovat kiistatto-
590 mat.

591
592 Varhaiskasvatukseen on osoitettava tarvittavat määrärahat ja luotava arviointikri-
593 teerit, joilla määritellään, millaista on korkealaatuinen, pedagoginen varhaiskasvatus.
594 Näin varmistetaan, että päiväkodeissa annettava varhaiskasvatus on yhdenvertaista
595 ja tasalaatuista kaikkialla. Yksityisten varhaiskasvatuspalveluiden on toimittava sa-
596 moilla laadullisilla kriteereillä ja samoilla asiakasmaksuilla kuin julkisten, eivätkä ne saa
597 valikoida lapsia. Yksityisten toimijoiden voitontavoittelua varhaiskasvatuksessa rajoi-
598 tetaan perusopetuksen tapaan.

599
600 Päiväkotien lapsiryhmät on aina muodostettava lapsen kehitystason mukaan, eli niissä
601 huomioidaan lapsen ikä ja kehitystaso. Oppimisympäristöjen tulee olla monipuolisia,
602 terveellisiä ja turvallisia. Lapsen tarvitsema tuki rakennetaan lapsen tarpeen mukaan,

ei sen mukaan mitä on tarjolla. Myös varhaiskasvatuksessa lasten tulee saada samalla tavoin kolmiportaista tukea kuten perusopetuksessa. Kuraattorin ja psykologin palvelut tulee kytkeä osaksi varhaiskasvatusta tarpeen mukaan.

Varhaiskasvatuksen osallistumisastetta tulee nostaa. Tähän päästään etenemällä asteittain kohti maksutonta varhaiskasvatusta.

Tavoitteitamme

- Suomen on oltava maailman paras maa perheille. Onnistunut perhepolitiikka rakennetaan kansallisen lapsistrategian varaan
- Lapsiperheiden toimeentulo on turvattava
- Lasten hankkimisen mahdollisuuksia tuetaan vahvistamalla adoption asemaa ja helpottamalla lapsettomuushoitoihin pääsyä
- Yksinasuvien arkea on helpotettava
- Siirrytään joustavaan kokonaiskoulupäivään
- Panostetaan ennaltaehkäisyyn ja turvataan lastensuojelun riittävät työntekijäresurssit
- Siirrytään kohti 16 kuukauden mittaista ansiosidonnaista vanhempainvapaata, joka jakautuu tasaisesti vanhempien kesken
- Siirrytään kohti maksutonta varhaiskasvatusta
- Helpotetaan työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista tarjoamalla lapsiperheiden vanhemmille mahdollisuus tehdä joustavampaa työaikaa ilman pelkoa ansiotason laskusta

1.2. KOULUTUS JA SIVISTYS

Koulutuksellinen tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ihmisten kesken ovat hyvinvointiyhteiskunnan keskeisiä kulmakiviä. Koulutuksen ja oppimisen mahdollisuuksien on jakauduttava tasaisesti, jotta ne edistävät yhteiskunnan kehitystä kohti sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävää tulevaisuutta. Ilman tasa-arvoista koulutusta ja läpi elämän kestävästä oppimisesta ei ole tasa-arvoista yhteiskuntaa. Työn, teknologian ja kulttuurin murroksessa Suomi pärjää vain koko yhteiskunnan laajalla osaamisella.

Koulutuksen kautta tarjotaan kaikille mahdollisuudet kasvuun, osaamisen kehittämiseen ja näiden kautta aktiiviseen kansalaisuuteen. Koulutus tarjoaa mahdollisuuden kehittymiseen myös erilaista tukea tarvitseville oppijoille. Tavoitteena on, että kaikki saadaan koulutuksen piiriin ja nostetaan merkittävästi niin toisen asteen kuin korkeasteenkin läpäisyä. Erilaisten oppimisympäristöjen pitää olla avoimia ulospäin ja tunnistaa ja tunnustaa laajasti muualla hankittu osaaminen osaksi oppimispolkua ja hyödyntää laajasti koko yhteiskunnan osaamista. Suomessa on oltava maailman

643 parhaat opettajat, ja opetushenkilöstön osaamisesta huolehditaan kaikilla koulutus-
644 teilla.

645
646 Yhteiskunnan ja työelämän muutos muokkaa osaamistarpeitamme. Sata vuotta
647 sitten yhteiskunnalliseen toimintaan osallistuminen edellytti luku- ja kirjoitustaitoa.
648 Jatkossa osallistuminen edellyttää kriittistä lukutaitoa; kykyä erotella olennainen
649 tietomassan seasta sekä riittäviä taitoja hyödyntää muun muassa digitaalisia apuväli-
650 neitä. Merkittävä tekijä muutoksessa on digitalisaatio, joka muokkaa toimintamalleja,
651 työtapoja ja keinojamme käsitellä tietoa. Jokaisella on tulevaisuudessa oltava kykyä
652 ja uskallusta hyödyntää digitalisaation tuomia mahdollisuuksia, jotta meille ei synny
653 uusia syrjäytyneitä ryhmiä.

654
655 Jatkuvan oppimisen avulla huolehditaan työllisyydestä ja edistetään koulutuksellisesta
656 tasa-arvoa. Jokaiselle on annettava mahdollisuus huolehtia omasta osaamisestaan.
657 Aikanaan suoritettu pohjakoulutus ei välttämättä kannata työelämän ja yhteiskunnan
658 muuttuessa, vaan osaamista ja työuran suuntaa pitää päivittää entistä useammin.

659
660 Jatkuvan oppimisen järjestelmien on mahdollistettava osaamisen päivittäminen ja yh-
661 teiskunnan muutosten mukana pysyminen. Koulutusjärjestelmän on palveltava koko
662 väestön koulutuksellisia tarpeita. Koulutus on tulevaisuudessakin keskeinen keino
663 kiinnittää kansalaiset yhteiskuntaan ja työelämään.

664
665 Suomen globaali vastuu ja vaikuttavuus rakentuvat keskeisesti koulutuksen teemojen
666 ja niihin perustuvien innovaatioiden ympärille. Meidän on vaikutettava kansainvälisiin
667 mittareihin siitä, mitä on hyvä koulutus ja tarjottava osaamistamme esimerkiksi kehi-
668 tyspolitiikassa erityisesti koulutuksen saralla. Suomen on myös tunnistettava koulu-
669 tuksen ja osaamisen merkitys globaalisti ja samalla myös koulutusmarkkinan kasvun,
670 jossa mukanaolo on edellytys vaikuttavuudelle. Suomalaisten koulutustoimijoiden
671 on vaikuttava globaalisti ja yhteistyössä. Suomalaislähtöistä laadukasta koulutusta on
672 oltava tarjolla maailmalla ja Suomen itsessään on myös oltava kansainvälisesti houkut-
673 televa maa tulla opiskelemaan. Meidän on myös parannettava houkuttelevuutta jäädä
674 Suomeen töihin tutkinnon suorittamisen jälkeen.

675
676
677 **12-vuotinen peruskoulutus takaa yhdenvertaiset mahdollisuudet jokaiselle lapselle**
678 **ja nuorelle**

679
680 Nykyistä 9-vuotista peruskoulua on uudistettava siten, että se jatkuu saumattomasti
681 toisen asteen tutkintoon. Nämä yhdessä muodostavat oppivelvollisuuden ja 12-vuoti-
682 sen peruskoulutuksen. Oppivelvollisuus kattaa tällöin myös toisen asteen koulutuksen
683 ja koulutus on maksuton kaikille.

684
685 Yhtenäisempi toinen aste on tulevaisuudessa osana peruskoulutusta, jonka loput-

tua kaikilla on laaja yleissivistys, valmiudet jatko-opintoihin ja työelämään sekä läpi elämän jatkuvaan oppimiseen. Osana toista astetta on myös laajasti tarjolla työpaja-toimintaa, joka tukee nuorten hyvinvointia ja oppimista. Se mahdollistaa kokonaisvaltaista valmennusta, tukea ja oppimisen mahdollisuutta ehkäisten opintojen keskeyttämistä ja tukien opintojen loppuun saattamista. On mahdollista, että nykyisten työpajojen, oppimissopimuksen ja muiden esimerkiksi nivelvaiheessa hyödynnettävien mallien ja menetelmien pohjalta syntyy nykyisen lukio- ja ammatillisen koulutuksen rinnalle uusi joustava malli peruskoulutuksen suorittamiseen.

Peruskoulutuksen on mahdollistettava opintojen suuntaaminen enemmän opintojen jatkamiseen korkeakouluissa tai ammatillisen osaamisen ja ammattitaidon hankkimiseen. Peruskoulutuksen päätyttyä kaikilla tulee olla vahvat kansalaistaidot ja mahdollisuudet jatko-opintoihin, joiden avulla pärjääminen ja osallisuus muuttuvassa yhteiskunnassa on mahdollista.

Päiväkoteja, kouluja ja oppilaitoksia uudistetaan siten, että ne muodostavat lasten ja nuorten hyvinvointikeskuksia, jotka tavoittavat luontevasti jokaisen lapsen ja nuoren perheineen arjen luonnollisissa kehitysympäristöissä. Ne tukevat oikea-aikaisesti heidän kasvuun ja kehitystään mahdollistaen moniammatillisen tuen katkeamattomasti koko koulutuspolun ajan yksilöllisten tarpeiden mukaan.

Suomen osaamistaso nostettava maailman kärkeen

Suomi menestyy vain osaamisella, ja tämän vuoksi korkeakoulutettujen osuudessa nuorten ikäluokassa täytyy tavoitella maailman kärkeä. Ensi vaiheessa tavoitteena on nostaa korkeakoulutettujen osuus yli puoleen. Kaikilla pitää olla mahdollisuus päästä korkeakoulutukseen. Siksi korkeakoulutus pidetään edelleen maksuttomana, korkeakoulujen aloituspaikkoja on lisättävä ja samalla mahdollistettava nykyistä helpommin korkeakouluopintojen valmentavien opintojen suorittaminen. Otetaan käyttöön monen OECD-maan tapaan korkeakoulujen lyhyttutkinnot eli korkeakouludiplomit. Näin voidaan laajentaa korkeakoulutusta nyt koulutuksen ulkopuolella oleville ryhmille ja luoda väylä alemman korkeakoulututkinnon suorittamiseen siten, että jo suoritettut opinnot lasketaan hyväksi mahdollisuuksien mukaan.

Korkeakoulutuksen sisällä siirtyminen alojen tai korkeakoulujen välillä on oltava joustavaa ja helppoa. Osaavalla ja pedagogisesti pätevällä henkilökunnalla mahdollistetaan opintojen sujuva edistymisen, mikä osaltaan lisää opintojen läpäisyä. Korkeakoulutuksen kehittämiseen on osoitettava riittävät resurssit.

Vahvistetaan avointa korkeakoulutusta, joka antaa monipuolisia mahdollisuuksia hankkia korkeakoulutusta läpi elämän ja tarjoaa myös mahdollisuuden syventää ammatillista osaamista tai vaihtaa alaa. Tulevaisuuden korkeakoulu ei tuota vain koulu-

729 tusta, vaan toimii myös yhteyspisteenä osaamisen tunnistamisessa ja tunnustamisessa. Korkeakoulujen fyysisten ja digitaalisten oppimisympäristöjen sekä monipuolisten
730 opetus- ja ohjausratkaisujen on mahdollistettava tämä.
731

732
733 Korkeakoulutusta uudistettaessa on myös käytävä läpi kahden erillisen ja osin päällekkäisen korkeakoulujärjestelmän tarpeet. Tavoitteena on yhteistyön esteiden poistaminen ja autonomisten korkeakoulujen organisoituminen ilman turhia hallinnollisia rajoja
734 niin, että yhdessä korkeakoulussa voi suorittaa niin ammatillisia kuin akateemisiakin
735 korkeakoulututkintoja. Tutkinnoilla on tulevaisuudessakin erilaisia osaamistavoitteita
736 ja -tarpeita.
737

738
739
740

741 **Suomi on jatkuvan oppimisen mallimaa**

742
743 Työn murroksessa kaikilla on oltava oikeus ja mahdollisuus ylläpitää omaa osaamistaan ja työkykyään sekä hankkia uutta osaamista koko työuransa ajan maailman muutosta
744 ketterästi seuraten.
745

746
747 Aikuiskoulutuksen tulee vastata myös aikuisten peruskoulutuksen ja yleissivistyksen tarpeisiin. Koko työikäisellä väestöllä tulee olla suoritettuna vähintään toisen asteen
748 tutkinto. Maahanmuuttajien lisäksi on paljon aikuisia, jotka tarvitsevat toisen mahdollisuuden oppia yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia perustaitoja. Työikäen tulevat
749 ikäluokat eivät riitä täyttämään työmarkkinoiden tarpeita. Katseet täytyy kääntää
750 kaikkien työntekijöiden osaamisen kehittämiseen yhteistyössä työnantajien kanssa.
751

752
753 Yhteiskunnan ja koulutuksentarjoajien on tunnistettava nopeasti nousevat temaattiset ja alueelliset koulutustarpeet ja vastattava niihin joustavasti ja ketterästi. Tiiviiden,
754 nopeisiin osaamistarpeiden muutoksiin reagoivien koulutuskokonaisuuksien järjestäminen on olennainen osa kaikkien koulutusasteiden toimintaa. Yhteiskunnassa on
755 myös tunnistettava ja tunnustettava nykyistä paremmin koulutuksen ulkopuolella,
756 kuten päivittäisessä työelämässä, hankittu osaaminen.
757

758
759 Yhteiskunnan on kiinnitettävä jatkuvassa oppimisessa huomiota oppimiseen tarvittavaan ajankäyttöön sekä elinikäiseen ohjaukseen, jotta resurssija käytetään hyväksi parhaalla mahdollisella tavalla. Yleisturva mahdollistaa opinnot kaikissa elämänvaiheissa tarjoten riittävän sosiaaliturvan tason eri elämänvaiheissa niin tutkintoon johtavassa kuin täydentävässäkkin koulutuksessa.
760

761
762 Kasvat koulutustarpeet vaativat laajempaa rahoituspohjaa kuin nykyisin ja olemassa olevien resurssien uudelleen kohdentamista. Jatkuvan oppimisen rahoitukseen on saatava vahvemmin mukaan työnantajat ja yksilöt yhteiskunnan rinnalle. Rajallisten resurssien vuoksi on julkisesti tuetun aikuiskoulutuksen keskityttävä erityisesti koulutuksellisen tasa-arvon edistämiseen ja työelämän murrostilanteissa pärjäämiseen.
763
764
765
766
767
768
769
770
771

Vapaa sivistystyön on edistettävä elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta. Tavoitteena ovat ihmisten monipuolinen kehittyminen, hyvinvointi sekä kansanvaltaisuus ja moniarvoisuus. Saavutettavuutta on parannettava siten, että se tavoittaa kaikki yhteiskuntaluokasta riippumatta. Vapaan sivistystyön resursoinnissa on huomioitava sen sivistys- ja kulttuuripääomaa vahvistava rooli.

Tavoitteitamme

- Sisällytetään toinen aste oppivelvollisuuteen ja luodaan 12-vuotinen peruskoulutus
- Korkeakoulujen aloituspaikkojen määrää nostetaan
- Korkeakoulutusta kehitetään tavoitteena yhteistyön ja hallinnon esteiden poistaminen niin, että tulevaisuudessa yhdessä korkeakoulussa voi suorittaa niin ammatillisia kuin akateemisia korkeakoulututkintoja
- Koulutus säilyy maksuttomana peruskoulusta korkeakouluun
- Suomen osaamistasoa nostetaan ja koko työikäisellä väestöllä on suoritettuna vähintään toisen asteen tutkinto
- Päiväkoteja, kouluja ja oppilaitoksia uudistetaan siten, että ne muodostavat lasten ja nuorten hyvinvointikeskuksia
- Mahdollistetaan opintojen nopeampi suorittaminen
- Tehdään Suomesta jatkuvan oppimisen mallimaa

1.3. TIETEEN, TUTKIMUKSEN JA INNOVAATIOIDEN LIITTO RAKENTAA ONNELLISTA JA OSAAVAA SUOMEA

2030-luvulla Suomen menestys ja globaali rooli rakentuvat koulutuksen, sivistyksen, tieteen, tutkimuksen, osaamisen ja innovaatioiden varaan. Koko tiedepolitiikan taustalla on ajatus siitä, että samalla kun tiede tyydyttää inhimillistä uteliaisuutta, se luo uutta ja sen avulla ratkaistaan merkittäviä ongelmia: Tiede, tutkimus ja innovaatiot ovat keskeinen keino, kun ratkaisemme kestäväällä ja oikeudenmukaisella tavalla ilmastonmuutoksen kaltaisia nykyisiä ja tulevia globaaleja haasteita.

Tieteen kyky vastata siihen kohdistuviin odotuksiin kehittyy jatkuvasti. Esimerkiksi digitalisaatio ja kasvava laskentateho tarjoavat tieteelliselle tutkimukselle kokonaan uusia mahdollisuuksia. Voimme kerätä ja käsitellä ennennäkemättömän suuria tietoa-ineistoja ja analysoida niitä vauhdilla ja tarkkuudella, joka ei aiemmin ollut mahdollista. Tärkeintä on kuitenkin, millaisia tutkimuskysymyksiä tiedeyhteisö ja yhteiskunta asettavat.

811 Uudet innovaatiot vievät yhteiskuntaa eteenpäin. Tiedon ja osaamisen monopoli
812 ei kuulu yksittäisille toimijoille, vaan osaaminen on hajautettava yhteiskunnan eri
813 sektoreille ja toimijoille. Julkisen sektorin on jaettava osaamistaan ja julkiset rajapin-
814 nat avataan yhteiskunnan eri toimijoiden hyödynnettäväksi turvallisuusnäkökulmat
815 huomioiden. Näin oivalluksille ja innovaatioille on tarjolla hyvä kasvualusta. Julkisen
816 sektorin esimerkillä kannustetaan yksityisen sektorin toimijoita yhteistyöhön tiedon
817 ja datan hyödyntämisessä.

818
819 Julkisella rahoituksella tai julkisista palveluista tuotettu tieto on oltava julkisesti
820 omistettua ja yhteiskunnan avoimessa käytössä. Esimerkiksi yksityisten toteuttamiin
821 tietojärjestelmiin tallennettu terveys- tai muu asiakastieto tulee olla julkisen toimijan
822 omistamaa ja hyödynnettävissä.

823
824 Tieteen, tutkimuksen ja innovaatioiden yhteiskunnassa uuden luomiselle ja koulutuk-
825 selle on taattava riittävät resurssit ja rahoitus. Tavoitteena on, että 2030-luvulla tut-
826 kimus- ja kehitystoimintaan käytetään neljä prosenttia bruttokansantuotteesta. Tämä
827 onnistuu, kun julkinen ja yksityinen sektori toimivat sujuvassa yhteistyössä kummal-
828 lekin ominaisia vahvuuksia hyödyntäen. Tavoitteena on luoda eri alojen suomalaiset
829 osaamisklusterit, jotka ovat globaalissa vertailussa huipputasoa.

830
831 Tiedeyhteisömme on oltava kansainvälisesti vetovoimainen ja tutkimuksen laadulli-
832 sesti maailman kärkeä. Suomen on kuuluttava useilla aloilla vahvimpien tiedemaiden
833 joukkoon. Kaikissa suomalaisissa yliopistoissa on tehtävä kansainvälisesti tunnustettua
834 korkealaatuaista tutkimusta yliopiston valitsemilla vahvuusalueilla.

835
836 Suomalainen tietämisen ja ymmärryksen taso on parannettava. Tähän päästään, kun
837 tiede, tutkimus ja tieteellinen tieto ovat läsnä kaikkialla yhteiskunnassa: Suomen on
838 oltava kokonaisvaltaisesti tiede- ja innovaatiointensiivinen yhteiskunta, jossa tiede,
839 tutkimus ja innovaatiot ovat merkittävässä roolissa myös yhteiskunnallisen päätök-
840 senteon taustalla. Julkisilla varoilla tehtävän tutkimuksen tuloksien on oltava koko
841 yhteiskunnan hyödynnettävissä ja tiedejulkaisujen avoimia kaikkien saataville.

842 843 **Tavoitteitamme**

- 844 • Nostetaan tutkimus- ja kehitystoimintaan käytettävän rahoituksen määrää kohti
845 neljää prosenttia bruttokansantuotteesta
- 846 • Luodaan eri alojen suomalaiset osaamisklusterit, jotka ovat globaalissa vertailussa
847 huipputasoa
- 848 • Avataan julkiset tietorajapinnat yhteiskunnan eri toimijoiden hyödynnettäväksi
849 turvallisuusnäkökulmat huomioiden
- 850 • Julkisilla varoilla tehtävän tutkimuksen tuloksien on oltava koko yhteiskunnan
851 hyödynnettävissä ja tiedejulkaisujen avoimia kaikkien saataville
- 852
- 853

- Tehdään Suomesta kokonaisvaltaisesti tiede- ja innovaatiointensiivinen yhteiskunta 854
855

1.4. TYÖELÄMÄN KEHITTÄMINEN 856

Suomeen tarvitaan enemmän ja parempaa työtä, joka lisää hyvinvointia, takaa toimeentulon ja mahdollisuuden kehittyä. Työn tuottavuudella on alati kasvava kilpailuilla globaaleilla markkinoilla. Ihmisen pitää voida oppia työssään sekä pitää yllä ammatitaitoaan ja kehittää osaamistaan. Robotisaatio ja digitalisaatio luovat uutta työtä, mutta samalla nykyisiä työpaikkoja katoaa. Muuttuvat työmarkkinat on nähtävä mahdollisuutena, jonka avulla voidaan rakentaa entistä parempaa työelämää ja yhteiskuntaa. Uusien työpaikkojen tarkka ennakointi on hakuammuntaa ja johtaa helposti väärin johtopäätöksiin. Tärkeintä on kehittää työntekijöiden osaamista ja huolehtia, että lainsäädäntö huomioi muutokset nopeasti, ihmisten valmius oppia uusia tietoja ja taitoja paranee ja tuottavuuden kasvun tuoma lisäarvo jakaantuu oikeudenmukaisesti. Työ luo myös merkitystä ihmisten elämään ja on osa arkea. Työssä viihtyminen ja työhyvinvointi nousevat entistä tärkeämmiksi. 857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868

Työelämää on kehitettävä eteenpäin sopimalla ja huolehtimalla työntekijöiden oikeuksista. Työelämässä on myös edistettävä työntekijöiden oikeuksia osallistua työpaikan päätöksentekoon ja järjestäytymisoikeudesta pidetään kiinni. 869
870
871
872

Uuden ja paremman työn syntymisen edistäminen 873

Työn vastaanottamisen ja työn tekemisen pitää aina olla kannattavaa. Tuottavuuden kasvun tuloksista ihmisten on ansaittava oma osansa parempana toimeentulona ja mahdollisesti lyhyempänä työaikana. Työn ja perheen yhteensovittaminen pitää myös olla mahdollista kestävällä ja inhimillisellä tavalla, ja ihmiselle on turvattava riittävä ja laadukas vapaa-aika ja mahdollisuus pitää lomaa työstään. 874
875
876
877
878
879
880
881
882

Uudistuva työelämä vaatii jatkuvia toimia tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisessä. Perusteettomat palkkaerot ja kaikenlainen syrjintä on poistettava. Työyhteisöjen moninaisuutta tuetaan määrätietoisilla toimilla. Erityisesti heikommassa työmarkkina-asemassa olevien kiinnittymistä ja asemaa työelämässä vahvistetaan. 883
884
885
886
887

Työmarkkinoiden muuttuessa tarvitaan lisää ratkaisuja, joilla työehdoista sovitaan joustavasti ja jotka vastaavat paremmin työpaikkakohtaisiin tarpeisiin. Luottamus, työelämän lainsäädäntö ja yleissitovat työehtosopimukset luovat pohjan, joka mahdollistaa paikallisen sopimisen lisäämisen työmarkkinoilla. Lähtökohtana lainsäädän- 888
889
890
891

892 nön uudistamisessa tulee aina olla työntekijöiden ja työnantajien väliseen sopimiseen
893 perustuvat ratkaisut. Henkilöstön edustajien asemaa vahvistetaan kaikilla tasoilla.
894 Suomen menestys kansainvälisessä kilpailussa turvataan vakaalla ja ennakoitavalla
895 yhteiskunnalla, erittäin osaavalla työvoimalla ja uutta kasvua luovalla innovaatio- ja
896 tutkimustoiminnalla. Uudet työntekemisen muodot yleistyvät ja erityisesti palkka-
897 työn ja yrittäjyyden yhdistäminen lisääntyy. Tarvitaan myös sosiaaliturvan muutoksia,
898 jotta epätyypillisissäkin töissä voi elää turvautusti.

899

900

901

Turvaa työelämän karikoissa

902

903

904

905

906

907

908

909

910

911

912

913

Ketä tahansa meistä voi elämän jossain vaiheessa kohdata työttömyys. Työttömät ovat joukko erilaisia ihmisiä, erilaisissa elämäntilanteissa. Työttömyyttä saadaan estettyä ja lyhennettyä, kun jokaisella on oikeus henkilökohtaisiin, selkeisiin polkuihin perustuviin ja oikea-aikaisiin palveluihin. Työvoimapalvelut tukevat myös työelämässä olevia tarjoamalla muun muassa uraohjaus- ja osaamisen tunnistamispalveluja hyödyntäen tekoälyä ja digitaalisia ratkaisuja. Kolmas sektori osallistuu tiiviisti työvoimapalvelujen kehittämiseen sekä yksilöille että työnantajille. Osallistava työvoimapolitiikka panostaa siihen, että yksilö pystyy olemaan aktiivinen osa yhteiskuntaa ja tätä tuetaan muun muassa suuntaamalla joustavaa palkkatukea yrityksille, julkisille sektorille ja järjestöille.

914

915

916

917

918

919

Kannustava yleisturva turvaa työntekijöiden arkea mm. työttömyyden kohdatessa ja mahdollistaa myös alanvaihdon sujuvasti. Joustava ja yksinkertainen ansiosidonnainen työttömyysturvajärjestelmä turvaa ihmisten perustoimeentulon ja helpottaa otta-
maan vastaan lyhyitä työjaksoja tai siirtymään yrittäjäksi. Perustoimeentulo turvataan yleisturvan pohjalta.

920

921

922

923

924

Työmarkkinoilla osatyökykyiset on nähtävä tärkeänä voimavarana, joita työnantajat työllistävät räätälöityjen julkisten palvelujen tukemana. Avoimilla työmarkkinoilla yhteiskunnallisilla yrityksillä ja kolmannella sektorilla on merkittävä rooli osatyökykyisten työllistäjänä.

925

926

927

Koulutusta läpi työelämän

928

929

930

931

932

933

934

Työn murroksessa menestyminen vaatii osaamistason nostoa kaikkien kansalaisten keskuudessa. Elinikäinen oppiminen mahdollistaa osaamisen päivittämisen ja kehittämisen. Sen edellytyksenä on, että kaikille on tarjolla laadukasta ja elämäntilanteeseen joustavasti sopivaa koulutusta. Työnantajan velvoitteita ja kannustimia huolehtia työntekijöiden osaamisen ylläpidosta ja kehittymisestä vahvistetaan. Uudistuva sosiaaliturvajärjestelmä ja täydentävät tuet mahdollistavat joustavan työn ja opiskelun yhteensovittamisen. Työttömien palvelujen painopiste on osaamisen kehittämisessä

ja siinä, että työtön voi palvelujen avulla työllistyä kokonaan uudelle alalle.	935
	936
Aikuiskoulutusta täytyy kehittää, jotta kaikilla työikäisillä on aito mahdollisuus jatkuvaan oppimiseen. Ammatillisen aikuiskoulutuksen uudistuksessa tulee yhdistää työpaikoilla tapahtuva koulutus ja yhteiskunnan koulutuspalvelut. Kun työntekijät vaihtavat työtä ja ammattia koulutuksen avulla, tarvitaan sellaisia malleja, joissa oikeus opiskeluun säilyy yli yhden työsuhteen.	937
	938
	939
	940
	941
	942
	943
Kotouttaminen avainasemassa	944
	945
Suomen on oltava yhteiskuntana houkutteleva, tasa-arvoinen ja kiinnostava maa saapua tekemään töitä, opiskelemaan ja yrittämään. Maahan saapumisen ja täällä oleskelun pitää olla sujuvaa, ja yhteiskunnan tarjoamat palvelut tukevat tätä. Samalla on huolehdittava työehtojen noudattamisesta ja jokaisen työntekijän työsuhdeturvan toteutumisesta. Väärinkäytöksiä ehkäistään ja niihin puututaan aktiivisesti.	946
	947
	948
	949
	950
	951
Aktiiviset ja hyvin toimivat kotoutumispalvelut luovat perustan toimivalle maahanmuuttopolitiikalle. Kotoutumisen tulee olla aktiivista vuorovaikutusta maahanmuuttajan ja yhteiskunnan muiden jäsenten välillä. Maahanmuuttajien yksilöllistä kotoutumispolkua ja nopeaa pääsyä työmarkkinoille tuetaan aktiivisesti. Maahanmuuttajien työllisyysastetta on nostettava selvästi nykyistä korkeammaksi. Kotoutuminen on kaksisuuntainen prosessi, jossa maahanmuuttaja oppii suomalaisen yhteiskunnan pelisäännöt ja on aktiivinen toimija osana suomalaista yhteiskuntaa. Onnistunut kotoutuminen edellyttää syrjivien rakenteiden purkamista ja avointa asenneilmapiiriä. Maahanmuuttajien oikeusturvasta huolehditaan ja mahdollisuus perhe-elämään turvataan. Suomen on oltava kansainvälinen, yhdenvertainen ja oikeudenmukainen maa.	952
	953
	954
	955
	956
	957
	958
	959
	960
	961
	962
	963
Tavoitteitamme	964
	965
• Työn vastaanottamisen ja työn tekemisen pitää aina olla kannattavaa	966
• Työn tuottavuutta pitää nostaa ja huolehtia kasvavan tuottavuuden tuoman lisäarvon oikeudenmukaisesta jakaantumisesta	967
• Työelämää on kehitettävä eteenpäin sopimalla ja huolehtimalla työntekijöiden oikeuksista	968
• Työn ja perheen yhteensovittaminen pitää helpottaa	969
• Perusteettomat palkkaerot ja kaikenlainen syrjintä on poistettava	970
• Lisätään paikallista sopimista työmarkkinoilla työelämän lainsäädännön ja yleisistovien työehtosopimusten pohjalta	971
• Vahvistetaan työnantajan velvoitteita ja kannustimia huolehtia työntekijöiden osaamisen ylläpidosta ja kehittämisestä	972
• Työehtojen pelisääntöjen noudattamisen valvontaa tehostetaan	973
	974
	975
	976
	977

- 978 • Henkilöstön edustajien asemaa vahvistetaan
- 979 • Työllisyyspalveluiden on oltava henkilökohtaisia ja työllistymiseen aidosti vaikuttavia
- 980
- 981 • Maahanmuuttajien mahdollisuuksia integroitua yhteiskuntaan parannetaan ja
- 982 työelämän oikeusturvasta huolehditaan

983 **1.5. YLEISTURVA – KOHTI TOIMIVAMPAA SOSIAALI-**

984 **TURVAA**

985 Työsuhteiden epävarmuus, sirpaleisuus ja työn teon monimuotoistuminen haastavat
986 nykyistä sosiaaliturvaa ja sen osia. Byrokratiaongelmat ja viiveet toimeentuloturvan
987 toimeenpanossa aiheuttavat suuria epävarmuustekijöitä ja tekevät työn vastaanot-
988 tamisesta kannattamatonta. Samaan aikaan työelämään syntyvät uudet työpaikat
989 edellyttävät yhä korkeampaa ja tuoreempaa osaamista, mikä tekee työuran aikaisesta
990 oppimisesta välttämätöntä.

991
992 Suomalainen sosiaaliturvan taso ei ole riittävä elämän eri vaiheissa, ja sosiaaliturva-
993 järjestelmä on muotoutunut vaikeasti ymmärrettäväksi, pirstaleiseksi ja ennakoimat-
994 tomaksi. Toisaalta etuudet ovat päällekkäisiä ja sama henkilö voi samassa elämänti-
995 lanteessa joutua hakemaan useampaa etuutta saadakseen riittävän toimeentulon. Eri
996 etuuksien tasot ja käytänteet sekä tulkinnat työn ja etuuksien sovittelusta vaihtelevat.
997 Tämä vaikeuttaa satunnaisten työsuhteiden tekemistä, aiheuttaa hämmennystä ja
998 johtaa työntekomahdollisuuksien sivuuttamiseen, mutta myös tukien alikäyttöön.

999
1000 Etuuksien ja verotuksen huono yhteensovittaminen tekee tukijärjestelmästä talou-
1001 dillisesti heikosti kannustavan. Etuuksien käyttäjille asetetaan velvollisuuksia osallis-
1002 tua palveluihin, mutta palvelujen aliresursointi ja epätarkoituksenmukaisuus pahim-
1003 millaan heikentävät mahdollisuuksia työllistyä avoimille työmarkkinoille. Parhaillaan
1004 palvelut auttavat ihmistä eteenpäin ja työhön, heikoimmillaan ne tuottavat petty-
1005 mysten kierteen, joka vie uskon tukijärjestelmiin.

1006

1007

1008 **Yleisturva uudistaa sosiaaliturvajärjestelmän**

1009

1010 Sosiaaliturvajärjestelmä on uudistettava SDP:n Yleisturva-mallin pohjalta. Sosiaa-
1011 liturvan lähtökohtana on oltava jokaisen ihmisen työnteko kykyjensä mukaan sekä
1012 ihmisen oman aktiivisuuden, itsensä kehittämisen, kouluttautumisen ja työllistymi-
1013 sen tukeminen. Pirstaloituvassa työelämässä opiskelu, työ, yrittäjäyys, perhevapaat ja
1014 työttömyys vaihtelevat, joten on tärkeää, että turvan taso on ennakoitava ja elämän-
1015 tilanteen vaihtuessa ihminen ei kohtaa tarpeetonta byrokratiaa, maksuviiveitä tai
1016 kannustinloukkua.

Yleisturva on kolmiportainen sosiaaliturvamalli, joka takaa ihmisen toimeentulon ja tarvittavat palvelut yhteen nivottuna vaihtuvissa elämäntilanteissa. Se helpottaa työtulojen ja sosiaaliturvan yhteensovittamista siten, että työ on tekijälleen aina kannattavaa. Yleisturva purkaa byrokratiaa hyödyntämällä digitalisaatiota ja pitää kulut kurissa kohdentamalla etuudet tehokkaasti niitä tarvitseville. Kaikkia ihmisiä on kannustettava toimivalla ohjauksella sekä positiivisesti palkitsemalla, ei vaikeasta elämäntilanteesta rankaisemalla.

Yleisturvan kolme tasoa ovat takuutaso, yleistaso ja aktiivitaso. Etuuden suuruus ja saamisen ehdot vaihtelevat tasoittain. Takuutasoinen Yleisturva takaa jokaiselle lyhytaikaisen minimitoimeentulon tulojen pudotessa ennen ihmisen elämäntilanteen kartoitusta ja sopivien palveluiden, koulutuksen tai uuden työn löytämistä. Yleistasolla taataan jokaiselle kohtuullinen vähimmäiskulutus ennakoitavasti eri elämäntilanteissa. Yleistasoisen etuuden saajalla on myös voimassa oleva henkilökohtainen kuntoutus-, koulutus- tai työllistymissuunnitelma, jota noudattamalla oikeus etuuteen säilyy. Aktiivitasolla etuus on korotettu määrääjäksi suurimmilleen henkilön omaehtoisen itsensä kehittämisen ajaksi. Yleis- ja aktiivitasoinen Yleisturva voidaan maksaa myös ansiosidonnaisena.

Yleisturva on automatisoitu ja sosiaaliturvaa yksinkertaistava malli, joka kattaa jokaisen ihmisen toimeentulon erilaisissa vaihtuvissa elämäntilanteissa, oli sitten kyse työttömyydestä, vanhemmuudesta tai tilapäisestä sairaudesta. Yleisturvaan ovat oikeutettuja kaikki työnteon muodosta riippumatta aina yrittäjistä apurahansaajiin ja vakiduunareista opiskelijoihin ja keikkatyöläisiin. Työnteko on Yleisturvassa aina kannattavaa ennakoitavan sovittelun ja kevyen byrokratian ansiosta.

Yleisturva vähentää byrokratiaa, pompottelua luukulta toiselle ja tekee sosiaaliturvasta ennakoitavaa. Ihminen saa yksilöllisesti ja oikea-aikaisesti palveluita, joita hän tarvitsee. Nykysosiaaliturvan tarveharkintaiset ja täydentävät toimeentuloetuudet sekä kulukorvaukset säilyvät osana sosiaalityötä ja -vakuutusta.

Tavoitteitamme

- Sosiaaliturva on uudistettava yksinkertaistaen ja automatisoiden SDP:n Yleisturvamallin pohjalta

1.6. TEKNOLOGINEN KEHITYS

Teknologia parhaimmillaan ja oikein hyödynnettynä tuottaa ratkaisuja moniin ihmiskunnan suuriin haasteisiin sekä keinoja tukea demokraattista, oikeudenmukaista ja avointa yhteiskuntaa. Teknologian avulla voimme rakentaa parempaa tulevaisuutta.

Teknologian tehtävänä on palvella maailmaa ja ihmiskuntaa, se ei ole itsetarkoitus. Siksi teknologian ja teknologisen kehityksen taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä hyödyntäminen on tulevina vuosikymmeninä yksi ihmiskunnan suurista kysymyksistä. Teknologisen kehityksen avulla meidän on otettava työelämän, sivistyksen ja hyvinvoinnin seuraavat edistysaskeleet. Samalla on varmistettava, että teknologisen kehityksen tuottama lisäarvo jakautuu oikeudenmukaisesti ja ihmisten oikeudet yksityisyyteen ja omiin tietoihin säilyvät ja paranevat nykyisestä.

Teknologinen kehitys voi edistää tasa-arvoa ja sillä on vaikuttavuutta yhteiskunnassa, joka kohdistaa riittävästi resursseja teknologiseen infrastruktuuriin, innovaatiotoimintaan ja tiedeyhteisön toimintaedellytyksiin. Tavoitteenamme on johtaa tiede- ja teknologiapolitiikkaa niin, että Suomi toimii esimerkkinä muille maille.

Poliittisen järjestelmän on oltava yhtä aikaa notkea, määrätietoinen, ennakoiva ja valmis muutoksiin. Tavoitteena on teknologinen kehitys, joka vapauttaa yksilön ja mahdollistaa taloudellisen kasvun, mutta palvelee samalla koko yhteiskunnan etua. Julkisen vallan tehtävänä on mahdollistaa ja säädellä, ei estää, tätä kehitystä.

Uutta rakentaessaan valtion on huolehdittava siitä, että toiminta on eettistä ja edistää tasa-arvoa sekä ekologista kestävyyttä. Teknologian sovelluksiin liittyvät eettiset kysymykset on käsiteltävä demokraattisen päätöksenteon perusteita noudattaen huolellisesti ja läpinäkyvästi, sillä ne vaikuttavat perustavanlaatuisesti koko yhteiskunnan toimintaan.

Teknologia voi mahdollistaa myös demokratian kehityksen ja aktiivisen osallistumisen yhteiskunnan kehitykseen sekä päätöksentekoon. Meidän on luotava keinoja päätösten läpinäkyvyyden ja niiden oikeudenmukaisuuden parempaan tarkasteluun.

Nykyään tukeudumme kasvavassa määrin globaalien teknologiajättien hallitsemiin palveluihin. Suomalaiset ja eurooppalaiset toimijat eivät kykene haastamaan niiden johtavaa markkina-asemaa, elleimme luo reiluja pelisääntöjä digitaalisille sisämarkkinoille. Kilpailun mahdollistamiseksi tulee lisäksi huolehtia innovaatioiden ja eri vaiheissa olevien yritysten tuesta ja rahoituksesta. Jatkossa digitaalisten alustojen on avattava dataansa niin pitkälle, kuin se on yksityisyyden suoja ja liikesalaisuuksia vaarantamatta mahdollista. Tämä vaikeuttaa esimerkiksi veronkiertoa ja tiedon väärinkäyttöä. Lisäksi se avaa nämä alustat ja niiden keräämään tiedon uusia palve-

luita rakentavien yritysten ja aktiivisen kansalaisyhteiskunnan käyttöön. Kaikkien Euroopan markkinoilla toimivien yritysten on kunnioitettava eurooppalaisia perusoikeuksia: yksityisyydensuojaa, ihmisarvon loukkaamattomuutta sekä taiteen, sanan ja elinkeinon vapautta. Tämä koskee myös globaaleja teknologiayrityksiä.

Yksityisyyden suojaaminen on digitaalisissa verkostoissa entistäkin haastavampaa. Suomessa on oltava toimiva ja kansalaisten etua palveleva tietosuojaviranomainen, joka vastaa ihmisten yksityisyyteen ja oman datan omistukseen liittyvistä kysymyksistä. Ihmisillä on oltava oikeus omiin tietoihinsa. Julkista tietoa Suomessa säilyttävien ja analysoivien järjestelmien on oltava ajanmukaisia ja edistyksellisiä. Niitä pitää kehittää säännöllisesti niin, että ne huomioivat sekä yksilöiden oikeudet että käyttäjien muuttuvat tarpeet.

Vahvoilta juurilta ensimmäisenä uutta kohti

Suomi on jo pitkään ollut rakentamassa parempaa tulevaisuutta globaalisti esimerkiksi teknologisten standardien kautta. Tätä vahvuuttamme meidän on hyödynnettävä tulevaisuudessa entistä kunnianhimoisemmin. Suomen pitää vahvistaa mainettaan ja brändiään teknologian turvallisen hyödyntämisen edelläkävijänä ja demokratian toimivan digitalisaation rakentajana. Meidän on rakennettava maailmalle ratkaisuja luotettavaan teknologiseen kehitykseen.

Julkisten ja yksityisten palveluiden kehitys perustuu vuosi vuodelta enemmän tekoälyn hyödyntämiseen ihmisten tukiälynä. Eettisesti kestävä ja luotettava tekoälylle on luotava selkeät lainsäädännölliset puitteet. Kehityksen on oltava tasapainoista ja huomioitava yhtäläisesti yksityisen sektorin tavoite tuottavuudesta, työllisyyskysymykset, yhteiskunnalliset tarpeet ja kansalaisten perusoikeudet.

Liikkumisinfrastruktuurin edelläkävijäksi

Suomen on oltava automaattisen henkilö- ja tavaraliikenteen säädösympäristön kehittäjä ja edelläkävijä, koska olemme hankalien olosuhteiden ja monimuotoisen tiestön maa. Tämä haaste on myös mahdollisuus, sillä se avaa oven pitkälle automatisoidun liikkumisinfrastruktuurin rakentamiseen. Liikkumisen vallankumous on toteutettava kestävä kehityksen ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden periaatteiden mukaisesti edistämään uutta luovaa toimeliaisuutta ja yhteisöllisyyttä. Tulevaisuudessa myös toimivat ja nopeat tietoliikenneyhteydet ovat kiinteä osa väylärakennetta. Tavarankuljetuksen ja ihmisten liikkuminen pohjautuu jatkossa yhä enenevässä määrin tietoon.

1136
1137
1138
1139
1140
1141
1142
1143
1144
1145
1146
1147
1148
1149
1150
1151
1152
1153
1154
1155
1156
1157
1158
1159
1160
1161
1162
1163
1164
1165
1166
1167
1168
1169
1170
1171
1172
1173
1174
1175
1176
1177
1178

Kiertotaloudella kohti ekologista kestävyttä

Yhdyskuntajätteen määrän kasvu on ekologinen ongelma. Ratkaisu edellyttää uusia teknisiä ratkaisuja ja avointa ajattelua. Suomen tulee tavoitella materiaalien kierrossa nollajätettä kaikissa toiminnoissa, missä se on mahdollista. Kiertotalous ja nollajäte tarkoittavat sitä, ettei tuotteen elinkaaren aikana mitään resursseja hukata, vaan kaikki kiertää. Kiertotalousajattelua tukevat myös biotalouden uudet kehitysaskeleet. Synteettisen biologian ja geeniteknologian avulla voimme tulevaisuudessa tuottaa uudenlaisia raaka-aineita ja tuotteita. Esimerkiksi meressä ja ilmakehässä voidaan tuottaa energiaa, ruokaa ja materiaaleja tavoilla, jotka ovat nykyistä resurssitehokkaampia. Bioteknologisen murroksen sekä kiertotalouteen perustuvan tuotannon ja kulutuksen yhteiskunnallinen merkitys ja vaikutus ihmisten arkeen tulee olemaan vähintään yhtä suuri kuin digitalisaatiolla.

Teknologia sosiaali- ja terveystalouden tukena

Sosiaali- ja terveystalouden järjestäminen ikääntyvässä yhteiskunnassa on Suomen suurimpia haasteita tulevina vuosikymmeninä. Teknologia on osaltaan vastaus kasvaviin kustannuksiin. Suomen on rohkeasti kokeiltava uusia ratkaisuja ihmisarvoisen vanhuuden turvaamiseksi. Käytännössä voimme hyödyntää itsediagnostiikkaa, tekoälylääkäreitä ja pitkälle vietyä robotisaatiota. Näin pyritään teknologian avulla lisäämään ja tuottamaan aikaa ihmisten kohtaamiseen sekä ihmisen yksilöivään potilastyöhön.

Data- ja tietopolitiikkaa johdetaan suunnitelmallisesti

Data- ja tietopolitiikkaa tulee johtaa. Uuden perustettavan tai olemassa olevan, mutta uudelleen organisoidun ministeriön tehtävänä tulee olla huolehtia yhteiskunnan tiedonhallinnan sääntelystä ja julkisen sektorin tietoverkkojen kehittämisestä ja turvallisuudesta.

Suomeen luodaan eettisesti kestävä, ennustettavasti sovellettava ja innovaatioystävällinen lainsäädäntöympäristö syrjimättömälle, yksityisyydensuojaa kunnioittavalle, läpinäkyvälle ja luotettavalle tekoälylle sekä tukijärjestelmä tekoälyn laajamittaiselle hyödyntämiselle ihmisten tukiälynä. Reilun alustatalouden politiikalla Suomi turvaa Euroopan digitaalisilla sisämarkkinoilla digitaalisten palveluiden ja -sisältöjen reilun kilpailun ja verotuksen, palveluiden läpinäkyvyyden ja kuluttajien valinnanvapauden, uusien innovaatioiden ja liiketoiminnan synnyn sekä tasapainoisen perusoikeuksien toteutumisen.

Tavoitteitamme

- Hyödynnetään teknologista kehitystä taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävästi 1179
- Teknologisen kehityksen tuottaman lisäarvon jakaantuminen oikeudenmukaisesti pitää turvata 1180
- Jokaisella ihmisellä on oikeus yksityisyyteen ja omien tietojensa omistajuuteen 1181
- Suomi on tieteen ja teknologian kehityksessä johtavassa asemassa maailmanlaajuisesti 1182
- Julkisen vallan tehtävänä on mahdollistaa ja säädellä, mutta ei estää teknologista kehitystä 1183
- Luodaan kunnianhimoinen lainsäädäntöympäristö tekoälylle 1184
- Luodaan reilut pelisäännöt digitaalisille sisämarkkinoille 1185
- Tietoturvasta on huolehdittava ja ihmisillä on oltava oikeus omiin tietoihinsa 1186
- Uuden perustettavan tai olemassa olevan, mutta uudelleen organisoidun ministeriön tehtävänä tulee olla huolehtia yhteiskunnan tiedonhallinnan sääntelystä ja julkisen sektorin tietoverkkojen kehittämisestä ja turvallisuudesta. 1187
- Tietosuojaviranomaisen toimintaa kehitetään 1188
- Suomi tavoittelee materiaalien kierrossa nollajätettä kaikissa toiminnoissa 1189
- Luodaan kunnianhimoinen lainsäädäntöympäristö tekoälylle 1190

MUUTOSHAASTE 2.

IHMISEN TOIMINNAN VAIKUTUKSET MAAPALLOLLE

1201 Ilmastomuutoksen hillitseminen, luonnon monimuotoisuuden turvaaminen, ekosys-
1202 teemien toimivuus ja luonnonvarojen kestävä käyttö ovat ihmiskunnan tulevaisuuden
1203 kohtalonkysymyksiä. Ympäristökriisin ratkaiseminen on mahdollista ja välttämätöntä.
1204 Muutos ekologisesti kestävään yhteiskuntaan on tehtävä sosiaalisesti ja alueellisesti
1205 oikeudenmukaisella tavalla.

1206
1207 Hallitustenvälisen ilmastopaneelin IPCC:n arvion mukaan ilmaston lämpeneminen yli
1208 1,5 celsiusasteen kiihdyttää lajien sukupuuttoa merkittävästi, muuttaa yhä useampia
1209 alueita asuinkelvottomiksi sekä uhkaa veden saatavuutta, ruuantuotantoa ja ekosys-
1210 teemien toimivuutta.

1211
1212 Elinympäristöjen kantokyvyn heikkeneminen yhdistettynä luonnonvarojen ylikulu-
1213 tukseen ja väestönkasvuun johtaa ekologiseen ja yhteiskunnalliseen romahdukseen.
1214 Ilmastomuutos vaarantaa keskeisten perusarvojemme käytännön toteuttamisen.
1215 Köyhyyden vähentäminen, tasa-arvon lisääminen ja kestävä talouskasvu vaikeutuvat.
1216

1217 Ilmastomuutos ei ole pelkästään ympäristöongelma, vaan sillä on laajat taloudelliset
1218 ja sosiaaliset vaikutukset kaikkiin ihmisiin maapallolla. Seuraukset näkyvät esimerkiksi
1219 luonnontuhojen lisääntymisenä, ruuan hintojen nopeina muutoksina, sosiaalisena ja
1220 poliittisena epävakautena, konflikteina ja ilmastopakolaisuutena.

1221
1222 Luonnon monimuotoisuus on viimeisten vuosikymmenten aikana heikentynyt no-
1223 peasti, minkä vuoksi on perusteltua puhua lajien kuudennesta sukupuuttoaallostasta.
1224 Tämä on seurausta ihmisen toiminnasta. Biodiversiteetin suojeleminen ei ole vain
1225 luonnon suojelemista vaan myös ihmiskunnan suojelemista.

1226
1227 Ekologisesti kestävät ratkaisut ovat löydettävissä. Ympäristökriisin ratkaiseminen
1228 edellyttää määrätietoista politiikkaa ja välittömiä toimia. Päästötavoitteita on kiris-
1229 tettävä ja niiden toimeenpano on nopeutettava. Talouden rakenteita on uudistettava
1230 kestävää kasvua tukevaksi. Luonnonvarojen ylikulutus on lopetettava ja kuljettava
1231 johdonmukaisesti kohti ilmastokestävään kiertotaloutta.

1232
1233 Suomella on hyvät mahdollisuudet kestävä kehityksen mukaiseen ekologiseen
1234 jälleenrakentamiseen vakaan yhteiskuntarakenteen, koulutetun väestön ja korkean
1235 teknologiaosaamisen maana. Suomi voi olla kokoaan suurempi ilmasto- ja kestävyys-
1236 haasteen ratkaisija – meillä voi olla pieni jalanjälki, mutta suuri kädenjälki.

1237
1238 Ilmastomuutoksen pysäyttäminen ja sen seurauksiin varautuminen, sopeutuminen
1239 ja niiden kustannusten jakautuminen on koko ihmiskunnan yhteinen kysymys. Euroo-

palla ja muilla vanhoilla teollisuusmailla on tässä erityinen vastuunsa pitkälle kehittyneen osaamisen, vaurauden ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden perusteella. 1240
1241
1242

”SDP toimii sen puolesta, että Suomi ottaa määrätietoisia askelia kohti ekologisesti kestävää hyvinvointiyhteiskuntaa.” 1243
1244

VISIO: 1245

*Suomi on 2030-luvulla ekologisesti kestävä korkean työllisyyden, 1246
hyvinvoinnin ja osaamisen yhteiskunta.* 1247

2.1. ILMASTO- JA ENERGIAPOLITIikka 1248

Suomen tulee olla maailman ensimmäinen fossiilisesta energiasta vapaa hyvinvointiyhteiskunta. Kunnianhimoinen ilmastopolitiikka, korkea työllisyys, kasvava talous ja ihmisten lisääntyvä hyvinvointi voivat kulkea käsi kädessä. Suomella on tähän kaikki edellytykset. Ilmastonmuutoksen hillitseminen on kaikkien yhteiskunnan toimijoiden yhteinen tehtävä – kaikki sektorit tarvitaan mukaan päästövähennystoimenpiteisiin. Suomen tulee olla hiilineutraali vuonna 2035 ja hiilinegatiivinen nopeasti tämän jälkeen. Hiilineutraalius tarkoittaa, että kasvihuonekaasupäästöt ovat yhtä suuret kuin metsien ja maaperän hiilinielut. 1249
1250
1251
1252
1253
1254
1255
1256

Ilmastopolitiikan keskeiset ohjauskeinot ovat taloudellisia. Niillä voidaan varmistaa ilmastotavoitteisiin pääseminen ja päästövähennysten kohdentuminen kustannustehokkaalla tavalla. Tehokkain vaikutus saadaan kansainvälisellä yhteistyöllä ja ylikansallisten välineiden, kuten päästökaupan, avulla. Niiden ohella päästöjen vähentämiseksi tarvitaan myös kansallisia toimia. 1257
1258
1259
1260
1261
1262

Päästökauppasektorin ulkopuolella korostuu verotuksen rooli taloudellisena ohjauskeinona. Energiaverotusta ja siihen liittyviä välineitä tulee uudistaa pitkäjänteisesti ja ennustettavasti siten, että se vauhdittaa siirtymää uusiin puhtaisiin teknologioihin, energian säästämiseen sekä energiatehokkuuden parantamiseen. Suomen on tehtävä ennakkoluulotonta politiikkaa, missä uuden teknologian käyttöönottoa vauhditetaan lainsäädännöllä sekä taloudellisin kannustein. Energia- ja resurssitehokkuus ja ympäristöteknologia ovat suomalaisen viestiteollisuuden keskeisiä kilpailuvaltteja ja laatu-tekijöitä. 1263
1264
1265
1266
1267
1268
1269
1270
1271

Ilmastovaikutusten arvioinnin on oltava osa normaalia lainvalmistelua. Merkittävimpien politiikkatoimien ja budjettipäätösten ilmastovaikutukset on selvitettävä ennen niiden hyväksymistä. Ilmastolle haitallisista päätöksistä luovutaan tai päätöksen aiheuttama päästölisäys kompensoidaan jollain muulla toimenpiteellä. 1272
1273
1274
1275
1276

1277 Päästövähennysten aikaansaamiseksi on pureuduttava ennen kaikkea energian kulu-
1278 tuksen vähentämiseen erityisesti rakennuksissa ja asumisessa, fossiilisten polttoainei-
1279 den kulutuksen vähentämiseen liikenteessä, energiantuotannon ja teollisuustuotan-
1280 non hiili-intensiivisyyden pienentämiseen, metsien ja maaperän hiilensidontakyvyn
1281 vahvistamiseen sekä kulutustottumusten muutoksiin kannustamiseen.

1282
1283 Ilmastolakia on uudistettava siten, että se on linjassa 1,5 asteen tavoitteen kanssa.
1284 Ilmastolaki toimii vahvana ohjauskeinona ilmastopolitiikalle.

1285
1286 Suomen Ilmastopaneelin asemaa, riippumattomuutta ja rahoitusta on vahvistetta-
1287 va. Paneelin toimintaa pitää kehittää siten, että se kykenee tuottamaan nykyistä
1288 paremmin monitieteellistä tietoa päätöksenteon tueksi ja arvioimaan tehtyjä toimia
1289 kriittisesti. Erityisesti talouden ja ekologisen kestävyiden välistä suhdetta on kyettävä
1290 tarkastelemaan nykyistä laajemmin.

1291
1292 Globaalissa ilmasto- ja energiapolitiikassa on otettava huomioon sosiaalinen oikeu-
1293 denmukaisuus ja maiden erilaiset lähtökohdat ilmastotoimille. Jokaisen maan, myös
1294 Suomen, on tehtävä oma osansa ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutu-
1295 miseksi. Päätösten on perustuttava tutkittuun ja ajantasaiseen tietoon.

1296
1297 Ilmastomuutoksen hillintää ja sopeutumista tehostetaan kansainvälisessä yhteistyös-
1298 sä niin, että haitalliset vaikutukset eivät hidasta merkittävästi äärimmäisen köyhyyden
1299 kitkemistä ja tasa-arvon edistämistä maailmanlaajuisesti. Näin ilmastomuutoksen
1300 aiheuttamien konfliktien vaara vähennetään ja vakautta lisätään. Ruokaturva, puhdas
1301 vesi ja kohtuullisen hintainen puhdas energia voidaan turvata kaikille myös kehittyvis-
1302 sä maissa ja täten ennalta vähentää ilmastopakolaisuuteen johtavia syitä. Ihmisillä on
1303 oltava mahdollisuus rauhaan, hyvinvointiin, koulutukseen ja toimeentuloon omassa
1304 maassaan.

1305
1306 Suomen on lisättävä ilmastorahoitustaan osana kehitysrahoitustaan ja vahvistettava
1307 erityisesti ilmastosopimuksen alaisten ilmastorahastojen rahoitusta.

1308 1309 **EU:n ilmastotavoitteet ja päästökauppajärjestelmän kehittäminen**

1310
1311
1312 Euroopan unionin ilmastopolitiikkaa on päivitettävä nykyistä kunnianhimoisemmaksi
1313 siten, että EU on hiilineutraali viimeistään vuonna 2050. Nykyisiä päästövähennys-
1314 tavoitetta on nostettava.

1315
1316 Uudet tavoitteet on mahdollista saavuttaa ottamalla käyttöön parhaat mahdolliset
1317 teknologiat energiankulutuksen vähentämiseksi ja päästöttömien energialähteiden
1318 lisäämiseksi. EU:n puhtaan energian pakettiin sisältyvät energiatehokkuusdirektiivi,
1319 uusiutuvan energian direktiivi sekä hallintomallidirektiivi tarjoavat puitteet seuraavien

vuosien ilmastotyölle. Mikäli ne yhdistetään jäsenmaiden sopimaan uuteen kunnianhimoiseen tavoitteeseen, EU voi kokonaisuutena päästä 1,5 asteen lämpenemistä vastaavalle tasolle.	1320 1321 1322 1323
EU:n nykyistä tiukempien ilmastotavoitteiden saavuttaminen edellyttää päästökaupan uudistamista. Kunnianhimoisen kansallisen päästötavoitteen saavuttamiseksi tarvitsemme päästökauppaa, jonka ohjausvaikutus on riittävä. Päästövähennystavoitteen nostaminen edellyttää myös päästökaupan kiristämistä. Tämä tarkoittaa, että päästöoikeuden hinta on oltava riittävän korkea ja sen tulee nousta asteittain 2030-luvulle tultaessa.	1324 1325 1326 1327 1328 1329 1330
Suomen on vaikutettava aktiivisesti EU:n päästökauppajärjestelmän kehittämiseen siten, että päästöoikeuksien hinta ohjaa tehokkaasti ja nopeasti energijärjestelmän päästöjen vähentämiseen. Markkinoille tukevia päästöoikeuksia on vähennettävä vuosittain nykyistä enemmän, käyttämättä jääviä päästöoikeuksia on mitätöitävä ja päästökauppaa on laajennettava esimerkiksi kattamaan kiinteistökohtainen lämmitys ja jäähdytys.	1331 1332 1333 1334 1335 1336 1337
Tavoitteena tulee olla päästöjen kunnianhimoinen hinnoittelu koko EU:n alueella, mutta päästökaupan ongelmia voidaan ratkaista myös kansallisella tasolla esimerkiksi hiiliveron tai hiilen minimihinnan avulla.	1338 1339 1340 1341
EU:n otettava käyttöön lisämekanismeja, esimerkiksi tarkkaan suunniteltuja hiilitulleja, EU:n ja sen ulkopuolisten maiden väliseen kauppaan, jotta hiilidioksidin hinta kohdistuu tasapuolisesti sekä EU:ssa että sen ulkopuolella valmistettuihin tuotteisiin. Energiatehokkuuden ja valmistuksen vähähiilisuuden vaatimuksilla luodaan kannusteita investointi- ja kulutushyödykkeiden hiilijalanjäljen pienentämiseen myös EU:n ulkopuolisissa maissa.	1342 1343 1344 1345 1346 1347 1348
EU:n tutkimus- ja tuotekehitysrahoitusta on kasvatettava ilmastoratkaisujen kehittämiseksi. EU:n tulee toimia yhtenäisesti ja aktiivisesti myös rajojensa ulkopuolella ilmastotavoitteiden kunnianhimotason nostamiseksi ja niissä pysymiseksi. Erityisen tärkeää on kehittyvien maiden tukeminen niin ilmastotavoitteiden saavuttamisessa kuin ilmastomuutoksen vaikutuksiin sopeutumisessa.	1349 1350 1351 1352 1353 1354
Suomen tulee toimia aktiivisesti EU:n tavoitteiden määrittelyssä ja EU:n kunnianhimon tason nostossa, yhdessä muiden ilmastopolitiikassaan edistyksellisten jäsenmaiden kanssa.	1355 1356 1357 1358 1359
Energiapolitiikan suunta	1360
Oikeudenmukainen siirtymä on SDP:n ilmastopolitiikan keskeinen ohjaava periaate.	1361 1362

1363 Ilmastotoimet tarvitsevat tuekseen mahdollisimman laajan kansalaisten hyväksynnän.
1364 Harjoitetun politiikan kustannukset eivät saa kasautua yksipuolisesti joidenkin ryh-
1365 mien maksettavaksi vaan päätöksissä on huomioitava sosiaalinen ja alueellinen oikeu-
1366 denmukaisuus.

1367
1368 Suomen on luovuttava 2020-luvulla kivihiilen ja 2030-luvulla turpeen energiakäy-
1369 töstä. Energiakäänne toteutetaan uusiutuvan energian ja ydinvoiman avulla. Johdon-
1370 mukaisilla toimenpiteillä puhtaampaa energiantuotantoa kohti Suomella on mahdolli-
1371 suus olla edelläkävijä ympäristöystävällisen teollisuuden ja energiapalettinsa vuoksi.
1372 Energian saatavuus ja edullinen hinta olivat pitkään energiapolitiikan keskeiset kulma-
1373 kivet. Nyt niiden rinnalle on noussut tasapuolisena tavoitteena ympäristövaikutusten
1374 pienentäminen. Ilmaston lämpenemisen estämiseksi tulevaisuuden energiapolitiikassa
1375 on onnistuttava yhdistämään kasvihuonekaasupäästöjen merkittävä vähentäminen
1376 elinkeinopoliittisesti kestäviin ratkaisuihin. Tulevaisuudessa fossiilisen energian tuet
1377 lopetetaan ja kaikille ilmastopäästöille asetetaan oikea hinta.

1378
1379 Suomen pitää kyetä vähentämään tasaisesti päästöjä pitäen samalla huolta teollisuu-
1380 den toimintakyvystä, energian riittävästä saatavuudesta ja kohtuullisesta hinnasta.
1381 Tavoitteena on, että yhä useampi yritys saadaan mukaan puhtaan teknologian -ajat-
1382 teluun ja ympäristöystävälliset ratkaisut tunnistetaan tulevaisuuden kilpailuvalttina.
1383 Tämä helpottaa energiakäänneä tekemistä sosiaalisesti kestäväällä tavalla vahvista-
1384 malla samalla maamme työllisyyttä. Tavoitteena on, että Suomi ja EU ovat teknolo-
1385 giakehityksen kärjessä, ettemme jää riippuvaisiksi muista toimijoista. Tulevaisuuden
1386 dekarbonisaatiotekniikoiden kehittäminen vaatii merkittäviä investointeja yksityiseltä
1387 sektorilta.

1388
1389 Energia-alan ja teollisuuden lisäksi päästövähennyksiä on tehtävä niin liikenteessä,
1390 asumisessa ja rakentamisessa kuin maa- ja metsätaloudessa. Energiasäästö ja -tehok-
1391 kuus ovat lyhyellä ja pitkällä aikavälillä keskeisiä keinoja hiilidioksidipäästöjen vähentä-
1392 misessä. Suomen hiilinieluja on kasvatettava tasaisesti.

1393
1394

1395 **Energiantuotannon tulevaisuus**

1396
1397 Suomen energiantuotannossa on kasvatettava päästöttömien energiamuotojen
1398 osuutta. Teollisuuden, liikenteen ja kotitalouksien energiankulutus painottuu jatkos-
1399 sa entistä enemmän sähkөөn. Tuuli- ja aurinkoenergian tuotannon lisääminen on
1400 välttämätöntä, mutta niiden tuotannon vaihtelu edellyttää energian varastointimah-
1401 dollisuuksien parantamista sekä sähköverkkojen ja korvauskäytäntöjen kehittämistä.
1402 Sähköjärjestelmän pohjana ovat uusiutuvat energiamuodot, ydinvoima, yhteistuo-
1403 tantolaitosten bioenergia sekä vesivoima. Lisäksi sähkönkulutuksen kasvaessa käyttöä
1404 pystytään optimoimaan vähentäen tarvetta perinteiselle säätövoimalle. Muutos on
1405 mahdollista toteuttaa älykästä kysyntäjoustoteknologiaa hyödyntämällä sekä kytke-

mällä entistä tiiviimmin yhteen lämmön- ja sähköntuotanto sekä liikenne.	1406
	1407
Muuttuvan tuotannon vuoksi sähköverkkojen kehitystä tulee ohjata siten, ettei verkkojen kehitys muodostu esteeksi vähähiiliseen kiertotalouteen siirtymiselle. Sähkö- ja energiamarkkinoiden integraatio on lähtökohtaisesti myönteinen asia, mutta toimijoilla on oltava samat pelisäännöt yhteisillä markkinoilla. Lisäksi pidetään huoli siitä, että Suomen tuontiriippuvuus sähkön osalta ei kasva.	1408 1409 1410 1411 1412
	1413
Kivihielestä, turpeesta ja pidemmällä aikavälillä fossiilisesta maakaasusta luopuminen vaikuttavat Suomen huoltovarmuuteen. Uutta asentoa on haettava ennakkoluulottomilla ratkaisulla, kuten esimerkiksi mittavilla panostuksilla uusiutuviin energiamuotoihin, sekä energian jakeluverkkoon, varastointitapoihin ja älykkäisiin ohjausmenetelmiin.	1414 1415 1416 1417 1418
	1419
Edellä mainitut toimet vahvistavat maamme omavaraisuutta liikenteen käyttövoiman ja lämmöntuotannon osalta. Liikenteen käyttövoiman lähteet ovat muuttumassa markkinavetoisesti kohti päästöttömyyttä, ja fossiilisista polttoaineista tullaan ajan myötä luopumaan. Suomen vaihtotase paranee tuntuvasti, kun tuontipolttoaineita korvataan muun muassa kotimaassa tuotetulla sähköllä ja biokaasulla.	1420 1421 1422 1423 1424
	1425
	1426
Energiankulutuksen ja talouskasvun irtikytkentä	1427
	1428
Energiatehokkuus on kustannustehokkain tapa vähentää kasvihuonekaasupäästöjä. Koska energiatehokkuuteen kannustaminen korkean energian hinnan avulla voi heikentää kilpailukykyä, on käytettävä muita kannustimia.	1429 1430 1431
	1432
Lämmityksen ja jäähdytyksen energiankulutusta on mahdollista vähentää huomattavasti. Rakennusten lämmitys- ja ilmanvaihtoteknologioiden käyttöönottoon on osoitettava kustannustehokkaita tukia ja muuta ohjaavaa lainsäädäntöä.	1433 1434 1435
	1436
Seuraava askel on rajoittaa investointi- ja kulutushyödykkeiden synnyttämää hiilijalanjälkeä ja kiinnittää enemmän huomiota käyttöajan energiankulutukseen. Tällöin markkinoille tulevien tuotteiden ympäristöystävällisyys ja kestävyys korostuvat jo suunnitteluvaiheessa ja tuotantoprosessienkin vähäpäästöisyyteen kiinnitetään enemmän huomiota. Vain kokonaisvaltainen tuotannon ja lämmityksen vähähiilisyys mahdollistaa pitkällä aikavälillä energiankulutuksen ja talouskasvun yhteyden katkaisemisen.	1437 1438 1439 1440 1441 1442
	1443
	1444
Teollisuuden sivuvirtojen sisältämän energian hyödyntämistä laajennetaan ja kiertotalouden ratkaisulla luodaan tiiviimpiä suljettuja materiaalivirtojen kiertoja.	1445 1446

1447 **Asumisen ja rakentamisen päästöjen vähentäminen**

1448

1449 Asuin- ja liikekiinteistöjen energiankulutus on vastuussa merkittävästä osasta Suomen
1450 päästöjä. Energian loppukulutuksesta 26 prosenttia kuluu tällä hetkellä rakennusten
1451 lämmitykseen. Rakennusten käytön on arvioitu aiheuttavan noin 15 Mt CO₂-eqv kasvi-
1452 huonekaasupäästöt vuosittain.

1453

1454 Lisäksi lämmitykseen kuluvan energian määrä on pysynyt käytännössä samana
1455 1990-luvun puolivälistä, jolloin mittaukset aloitettiin.

1456

1457 Asumisen päästöjä on vähennettävä olemassa olevan rakennuskannan energiankulu-
1458 tusta pienentämällä nykyistä nopeammin ja siirtymällä elinkaaren aikaisilta kasvihuo-
1459 nekaasupäästöiltään minimoituun ja energiatehokkaaseen rakentamiseen viimeistään
1460 2025 alkaen.

1461

1462 Asukkailla pitää olla mahdollisuus vaikuttaa oman energialaskunsa ja hiilijalanjälkensä
1463 suuruuteen, mikä vaatii investointeja etäluettaviin älymittareihin ja -termostaatteihin.
1464 Vedenkulutuksen osalta tulee siirtyä kohti huoneistokohtaista laskutusta, sillä lämpimän
1465 käyttöveden kulutusta hillitsemällä voidaan myös vähentää kulutetun energian määrää.

1466

1467 Suomessa talot ovat pääosin hyvin eristettyjä. Lämpöhukkaa voidaan torjua paranta-
1468 malla eristeitä erityisesti ovissa ja ikkunoissa, mutta esimerkiksi Motivan mukaan tärkein
1469 keino on lämmön talteenotto ilmanvaihdosta. Lämpöpumppuja ja poistoilman lämmön
1470 talteenottojärjestelmiä on suosittava rakennusten energiaremonteissa.

1471

1472 Lisäksi verotuksen keinoin tulee kannustaa investoimaan energiatehokkuustoimenpi-
1473 teisiin tai energiajärjestelmien muutoksiin. Öljystä lämmityspolttoaineena tulee luopua
1474 viimeistään 2030-luvun alkupuolella. Tuetaan kiinteistöjen ja pientalojen energiare-
1475 montteja kotitalousvähennyksen sekä energiaremonttituen kautta. Lisäksi selvitetään,
1476 miten voidaan tukea ja uudella tavalla rahoittaa laajamittaisia peruskorjaus- ja energia-
1477 tehokkuushankkeita, joissa parannetaan kokonaisten kortteleiden, alueiden tai kaupun-
1478 kien energiatehokkuutta.

1478

1479 Tukemalla T&K-toimintaa rakennusmateriaalien kehittämisessä voidaan nopeuttaa
1480 rakennusmateriaalien osuuden lisäystä päästövähennyksissä. Kiertotalousajattelusta on
1481 tultava tulevaisuudessa pääsääntö sekä korjaus- että uudisrakentamisessa, koska noin
1482 puolet kaikesta jätteestä syntyy rakennusalalla. Rakennus on suunniteltava alun perin
1483 niin, että se voidaan purkaa osiin, osat lajitellaan, otetaan talteen ja käytetään uudelleen.
1484 Lainsäädännön on mahdollistettava materiaalien uusiokäyttö.

1485

1486

1487 **Energian verotus ja tuotantotuet**

1488

1489 Päästökaupan rinnalla tärkeimmät keinot saavuttaa tavoiteltuja tuloksia energiantuo-

tannossa ovat vero-ohjaus sekä erilaiset tuotantotuet. Pidemmällä aikavälillä tukiin perustuva energiajärjestelmä ei ole kestävä ratkaisu. Referenssilaitosten sekä kokonaan uusien teknologioiden tukeminen alkuvaiheessa on monesti perusteltua.	1490 1491 1492 1493
Verotuksessa tulee siirtyä määrän verotuksesta haittojen verottamiseen. Sähköntuotannon vaikutukset ovat ongelma, ei itse kulutus. Teollisuutta on ohjattava käyttämään vähäpäästöistä sähköä, eikä estää energiakäännettä sähkön kulutuksen verottamisella.	1494 1495 1496 1497 1498
Mikäli edullinen sähkö hidastaa yritysten tai kotitalouksien energiansäästöinvestointeja, tarvitaan muita toimia, jotka kannustavat vähentämään ympäristövaikutuksia. Eri energiankäyttäjää pitäisi voida kohdella tapauskohtaisesti, ja niille tulisi laatia yksityiskohtaisemmat ohjelmat, miten kutakin toimialaa tai kotitalouksia kannustetaan, tuetaan ja veloitetaan sekä parhaiden olemassa olevien teknologioiden käyttöönottoon, että teknologian ja käytäntöjen kehittämiseen. Kansainvälisesti Suomen tulee kampanjoida vähähiilisten teknologioiden ja teollisuuden sähköistämiseen perustuvien prosessien edistämisen puolesta.	1499 1500 1501 1502 1503 1504 1505 1506 1507 1508
Hiilinielujen ja -varastojen vahvistaminen	1509 1510
Maankäyttö, maankäytön muutos ja metsien käyttö ovat ilmastopolitiikan ydintä, ja vuodesta 2020 lähtien osa EU:n ilmastopolitiikkaa. Hiilineutraalisuustavoite vuodelle 2035 tarkoittaa, että päästöjen ja hiilinielujen tulee tuolloin olla tasapainossa. Siirtymisen hiilinegatiiviseen yhteiskuntaan tarkoittaa, että metsien ja maaperän pitää sitoa ja varastoida enemmän hiiltä kuin päästämme ilmakehään. Tämä edellyttää toimia, joilla kasvatetaan Suomen nettonielua.	1511 1512 1513 1514 1515 1516 1517
Maankäyttösektorin rooli ilmastotyössä koostuu erityisesti metsien hiilinielujen ylläpitämisestä ja vahvistamisesta, maataloussektorin ja maatalousmaan päästöjen vähentämisestä ja turvemaiden ojituksesta sekä raivaamisesta luopumisesta.	1518 1519 1520 1521
Suomen hiilinieluja tulee vahvistaa nykyisestä tasostaan. Tavoitteena on, että hiilinielut kasvavat ja luonnon monimuotoisuus turvataan samalla kun puuta käytetään entistä korkeamman jalostusasteen tuotteisiin. Hiilensidonnan ja varastoinnin tehostamiseksi ja siihen kannustamiseksi tarvitaan uusia keinoja, verotusta tai muuta taloudellista kannustetta maanomistajille. Maankäyttösektorin ilmastopolitiikka on huomioitava myös valtion omistamien metsien käytössä.	1522 1523 1524 1525 1526 1527 1528
Metsänomistajille luodaan taloudellinen kannustin pidentää metsän kiertoaikaa. Metsänhoidon suosituksia uudistetaan ja jatkuvaa kasvatusta edistetään. Metsähallituksen tulostavoitetta kohtuullistetaan siten, että luontoarvoltaan arvokkaat metsät säilyvät. Maatalousmaa on mahdollista kääntää päästölähteestä nieluksi. Viljeltyjen maiden	1529 1530 1531 1532

1533 hiilivarasto on pienempi kuin luonnontilaisten, mutta viljelytekniikoita ja viljelykiertoa
1534 kehittämällä sekä maatalousmaata ennallistamalla on mahdollista vähentää maatalo-
1535 ussektorin päästöjä.

1536
1537 Hiilensitominen viljelysmaahan tapahtuu viljelymenetelmiä monipuolistamalla, pitä-
1538 mällä pellot peitteisinä ympäri vuoden ja käyttämällä useampia kasvilajien samanai-
1539 kaisesti. Myös ravinnepäästöt pienenevät ja satotasot kasvavat. Eri menetelmiä tulee
1540 pilotoida edelleen ja kohdentaa siihen rahoitusta. Hyviä käytänteitä tulee laajentaa ja
1541 ottaa niitä huomioon muun muassa ympäristötukea uudistettaessa.

1542
1543 Maatalousmaan hiilensidontakyvyn parantamisessa tarvitaan myös uusia kannusti-
1544 mia. Yksi vaihtoehto olisi luoda rahoitusmalli metsittämiseen tai ennallistamiseen,
1545 jossa hiilinielun muut käyttäjät, esimerkiksi metsäteollisuus, osallistuisivat hiilinielun
1546 kasvattamiseen maataloussektorilla.

1547
1548 Suomen tulee kansallisin toimenpitein lopettaa uusien turvemaiden käyttöönotto.
1549 Osaltaan lisäpeltoalaa on tarvittu Suomessa eläintuotannon lannanlevitykseen. Mah-
1550 dollisuuksien mukaan tulee siirtyä lannan käyttöön biokaasun tuotannossa nykyistä
1551 laajemmin. Jatketaan soidensuojeluohjelmaa ja soiden ennallistamista myös hiilensi-
1552 donnan vahvistamiseksi.

1553
1554

1555 **Tavoitteitamme**

- 1556
- 1557 • Suomi tulee olla maailman ensimmäinen fossiilisesta energiasta vapaa hyvinvoin-
1558 tiyhteiskunta
- 1559 • Suomen tulee olla hiilineutraali vuonna 2035 ja hiilinegatiivinen nopeasti tämän
1560 jälkeen
- 1561 • Energiaverotusta ja siihen liittyviä välineitä tulee uudistaa pitkäjänteisesti ja ennus-
1562 tettavasti siten, että se vauhdittaa siirtymää uusiin puhtaisiin teknologioihin, energi-
1563 an säästämiseen sekä energiatehokkuuden parantamiseen
- 1564 • Vauhditetaan uuden teknologian käyttöönottoa lainsäädännöllä sekä taloudellisin
1565 kannustein
- 1566 • Luovutaan 2020-luvulla kivihiilen ja 2030-luvulla turpeen energiakäytöstä
- 1567 • Suomen hiilinieluja tulee vahvistaa
- 1568 • Suomen pitää kyetä vähentämään tasaisesti päästöjä pitäen samalla huolta teolli-
1569 suuden toimintakyvystä
- 1570 • Suomen energiatuotannossa on kasvatettava päästöttömien energiamuotojen
1571 osuutta
- 1572 • EU:n on oltava hiilineutraali viimeistään vuonna 2050
- 1573 • EU:n päästökauppaa uudistetaan niin, että päästöoikeuden hinta on riittävän korkea
- 1574 • EU:n ilmastotoimia tehostetaan esimerkiksi säätämällä tarkkaan suunniteltuja hiili-
1575 tulleja EU:n ja sen ulkopuolisten maiden väliseen kauppaan, jotta hiilidioksidin hinta

- kohdistuu tasapuolisesti sekä EU:ssa että sen ulkopuolella valmistettuihin tuotteisiin 1576
- Panostetaan kehittyvien maiden tukemiseen niin ilmastotavoitteiden saavuttami- 1577
 sessa kuin ilmastonmuutoksen vaikutuksiin sopeutumisessa 1578

2.2. EETTINEN KULUTTAMINEN JA KESTÄVÄ RUOANTUOTANTO 1579

Luonnon monimuotoisuuden häviäminen täytyy pysäyttää ja ilmastonmuutosta hillitä. Tavoitteen onnistuminen vaatii kaikkia politiikan sektoreita koskevia toimia niin kansallisesti kuin globaalisti. Verotuksella on mahdollista ohjata tehokkaasti kuluttamista eettisesti kestäväan suuntaan. Yhteiskunnan on mahdollistettava helppo ja vai- 1581
 vaton eettinen kuluttaminen erityisesti liikkumisessa, syömisessä ja asumisessa, jotka 1582
 vastaavat merkittävästä osasta ilmastopäästöjä. Kokonaiskulutuksen tavaramäärää on 1583
 myös pienennettävä ja kuluttamista siirrettävä entistä enemmän jakamistalouteen ja 1584
 palveluihin. 1585
 1586
 1587
 1588

Muovijätteen vähentämiseksi mikromuovit ja huonosti kierrätettävissä olevat mo- 1589
 nimateriaalipakkaukset pääsääntöisesti kielletään. Muovijätteen kierrätysastetta 1590
 on nostettava ja Euroopan unionissa on siirryttävä suomalaisen mallin mukaiseen 1591
 yhtenäiseen pullonpalautusjärjestelmään. 2030-luvulla Suomen on oltava edelläkä- 1592
 vija siirtymisessä kohti muovitonta yhteiskuntaa. Vaatetuotannossa täytyy panostaa 1593
 ekologisuuteen, eettisyyteen ja kestävyteen. 1594
 1595

Yritystoiminnan eettisyys on keskeinen edellytys eettiselle kuluttamiselle. Yritysten 1596
 valvontaviranomaisten resurssit on turvattava. Kuluttaja-asiamiehelle osoitetaan 1597
 riittävät resurssit ja selkeä toimeksianto yritysvastuuväittämien todenperäisyyden 1598
 valvontaan harhaanjohtavan markkinoinnin estämiseksi. Suomalaisen virhevastuujär- 1599
 jestelmän on korostettava edelleen tuotteiden mahdollisimman pitkää tuotekohtaista 1600
 virhevastuuaikaa. Yritysten on otettava maakohtainen veroraportointi käyttöön ja 1601
 tietojen on oltava kaikille avoimia. Tietojen perusteella yrityksen sidosryhmät voivat 1602
 arvioida, maksaako yritys vastuullisesti veroja sinne, missä yrityksen voitto ja arvo 1603
 syntyvät. 1604
 1605

Fossiilisia polttoaineita käyttävien autojen osuus liikenteessä olevista ajoneuvoista 1606
 tulee tulevaisuudessa vähenemään selvästi. Autot kulkevat jatkossa pääsääntöisesti 1607
 sähköllä, kotimaisella biokaasulla sekä nestemäisillä biopolttoaineilla. Myös raskaan 1608
 liikenteen on entistä vahvemmin hyödynnettävä biopolttoaineita. Julkisen liikenteen 1609
 on oltava toimivaa, jotta varsinkin suurimmissa kaupungeissa on mahdollista pärjätä 1610
 ilman omaa autoa. Yhteiskäyttöautojen yleistyminen tarjoaa myös todellisen vaihto- 1611
 ehdon auton omistamiselle. Lentoliikenteessä käytettävän polttoaineen verovapaus 1612
 1613

1614 puretaan. Nopean raideliikenteen edistämällä pyritään korvaamaan tarvetta lyhyille
1615 Suomen sisäisille lennoille.

1616
1617 Tavoitteena on, että 2030-luvulla kuluttajat siirtyvät pääsääntöisesti korjaamaan
1618 vanhaa ja ostavat vähemmän uutta tavaraa. Näin tavaroiden käyttöiän pidentämi-
1619 sen ympärille on mahdollista synnyttää uutta yritystoimintaa. Myös verotuksella on
1620 mahdollista tukea tätä. Tuottajavastuuta on syytä laajentaa koskemaan muun muassa
1621 vaatteita ja huonekaluja.

1622
1623 Kuluttajien pääsyä käsiksi kaikkeen olennaiseen tietoon eettisten kulutusvalintojensa
1624 tekemisen tueksi edistetään. Eettisessä kuluttamisessa kuluttaja asettaa tavoitteen
1625 kuten vesien tai eläinten suojelun ja pyrkii kuluttamaan tämän tavoitteen mukaisesti.
1626 Lähtökohtaisesti eettinen kuluttaminen tukee kestävän kehityksen edistymistä. Ku-
1627 luttaja tarvitsee eettisen kuluttamisen tueksi sitä suosivia yhteiskunnallisia rakenteita.

1628
1629 2030-luvulla ruoantuotannon on oltava kestäväällä pohjalla. Merkittävin osa ruoan
1630 ilmastovaikutuksista syntyy maaperästä lannoitteiden käytön seurauksena tai suo-
1631 raan tuotantoeläimistä. Ruoankulutuksen ilmastovaikutuksia vähennetään suosi-
1632 malla mahdollisimman vähän kuormittavia ruokia sekä pienentämällä ruokahävikkiä
1633 puoleen vuoden 2018 tasosta. Ruokaketjun on oltava oikeudenmukainen tuottajan,
1634 eläinten ja ympäristön kannalta. Kasvi- ja hyönteisproteiinit tulevat tulevaisuudessa
1635 korvaamaan osan eläinproteiineista, ja keinoliha korvaa osan lihantuotantoa. Julkisissa
1636 ruokahankinnoissa on suosittava kotimaista, luomua, lähiruokaa ja kasvisvaihtoehtoja.

1637

1638

1639 **Tavoitteitamme**

1640

1641

1642

1643

1644

1645

1646

1647

1648

1649

1650

1651

1652

1653

1654

1655

1656

- Verotuksella ohjataan kuluttamista eettisesti kestäväään suuntaan
- Yhteiskunnan on mahdollistettava helppo ja vaivaton eettinen kuluttaminen eri-tyisesti liikkumisessa, syömisessä ja asumisessa
- Muovijätteen vähentämiseksi mikromuovit ja huonosti kierrätettävissä olevat monimateriaalipakkaukset pääsääntöisesti kielletään
- Yritysten on otettava maakohtainen veroraportointi käyttöön ja tietojen on oltava kaikille avoimia
- Tuottajavastuuta laajennetaan koskemaan muun muassa vaatteita ja huonekaluja
- Ruoantuotannon on oltava kestäväällä pohjalla
- Muovijätteen kierrätysastetta nostetaan ja Euroopan unionissa on siirryttävä suomalaisen mallin mukaiseen yhtenäiseen pullonpalautusjärjestelmään
- Julkisen liikenteen on oltava toimivaa, jotta varsinkin suurimmissa kaupungeissa on mahdollista pärjätä ilman omaa autoa
- Ruoankulutuksen ilmastovaikutuksia vähennetään
- Ruokaketjun on oltava oikeudenmukainen tuottajan, eläinten ja ympäristön kan-nalta.

2.3. IHMISEN ELINYMPÄRISTÖ: KOHTI RAKENNETUN JA LUONNONYMPÄRISTÖN TASAPAINOA

1657

1658

Tavoitteena on, että Suomessa on 2030-luvulla kestävä elinympäristö ja koko maan yhdyskuntarakenne sekä infrastruktuuri tukevat kestävä kehityksen toteutumista. Näin Suomi tarjoaa esimerkin toimintatavoista, joilla ilmastonmuutos ja eriarvoistuminen saadaan hallintaan samalla, kun luonnon monimuotoisuus turvataan. Suomessa on tehtävä osaamiseen perustuvan kiertotalouden kärkimää, jossa kehitetään ja kokeillaan kestävä elinympäristön vaatimia rakenteita, tuotteita ja palveluita. Päästökaupan ulkopuolisilla sektoreilla suurimmat kasvihuonekaasupäästöjen aiheuttajat ovat liikkuminen, asuminen, rakentaminen ja ruuantuotanto. Riittävät päästövähennykset saadaan aikaan vain yhdyskuntarakenteen ja elämäntapojen muutoksen kautta.

1659

1660

1661

1662

1663

1664

1665

1666

1667

1668

1669

Ihmisen elinympäristö ei muodostu vain asumisen, työn, palveluiden ja vapaa-ajan harrastusten vaatimista arjen ja juhlan tiloista vaan se on myös kulttuuriympäristö, jossa on useita historiallisia kerrostumia ja joka tuottaa elämyksiä. Julkinen kaupunkitila on kaikille avoin demokratian tila, jonka asukkaat voivat eri tavoin ottaa haltuunsa. Sosiaalisesti kestävä kaupunki on turvallinen elinympäristö, jossa luonto on lähellä. Se on myös viihtyisä paikka, joka tarjoaa aineettomia elämyksiä ja luo edellytykset kestäväälle elämäntavalle.

1670

1671

1672

1673

1674

1675

1676

1677

Luonnon monimuotoisuus on itseisarvo ja elämän edellytys maapallolla. Luontoarvot on huomioitava kaikessa taloudellisessa ja sosiaalisessa toiminnassa lainsäädännöllä. Maankäytön muutoksissa on sovellettava ekologisen kompensaation periaatetta. Luontosuhde, mahdollisuus liikkua ja oikeus nauttia puhtaasta ympäristöstä kuuluvat kaikille.

1678

1679

1680

1681

1682

1683

1684

Kestävät kaupungit ja rakenteet

1685

1686

Suomen tuleva menestys ratkaistaan kasvavilla kaupunkiseuduilla. Muidenkin kaupunkiseutujen ja eri alueiden aktiivisella kehittämisellä voidaan parhaiten lisätä elinvoimaa koko Suomeen ja hyödyntää jo olemassa olevia voimavaroja.

1687

1688

1689

1690

Kaupunkiseutujen kehittäminen perustuu ensisijaisesti seudun kuntien kykyyn ja vastuuseen oman alueensa kehittämisestä. Kaupunkiseutujen kehittämiseksi tarvitaan kuitenkin alueiden erityispiirteet tunnistavaa, sopimusperusteista yhteistyötä valtion ja kaupunkien välillä. Näillä sopimuksilla voidaan vastata yhdessä ilmastonmuutoksen, resurssiviisauden ja kiertotalouden haasteisiin.

1691

1692

1693

1694

1695

1696

Suomen yhdyskuntarakenteen ylläpidon ja kehittämisen tulee perustua resurssivi-

1697

1698 sauden periaatteelle. Uudesta yhdyskuntarakenteesta syntyvät hyödyt tulee käyttää
1699 ensisijaisesti yhteisten tarpeiden täyttämiseen.

1700
1701 Kuntien ja maakuntien kaavoitukseen perustuva suunnittelujärjestelmä ja aktiivinen
1702 maapolitiikka mahdollistavat parhaiten yhteisten tavoitteiden toteuttamisen. Tällöin
1703 yhdyskuntarakenteen kehittäminen on pitkäjänteistä ja tekee hiilineutraalit ratkaisut
1704 mahdollisiksi niin rakentamisessa kuin liikenteessäkin. Kestävästi toteutettu yhteinen
1705 elinympäristö vetää parhaiten puoleensa myös yksityisiä investointeja.

1706
1707 Maamme alueiden käytön suurimmat muutospaineet kohdistuvat kaupunkiseutu-
1708 jen kehittämiseen. Valtion erityisenä tehtävänä on taata valtakunnallisesti tärkeiden
1709 luonnon- ja kulttuuriympäristön kohteiden sekä valtakunnallisten rakennettujen
1710 verkostojen säilyminen ja resurssiviisas käyttö. Kaupunkiseutujen kehitys on ensisijai-
1711 sesti alueen kuntien vastuulla, ja niille tulee osoittaa riittävät mahdollisuudet päättää
1712 ja kehittää omaa kaupunkiseutuaan.

1713
1714 Resurssiviisaan yhdyskuntarakenteen kehittämiseksi tarvitsemme suunnittelujärjes-
1715 telmän, joka sovittaa yhteen yleisiä, kaikille yhteisiä, ja yksityisiä intressejä. Kuntien
1716 kaavoituskäytännössä tulee ottaa huomioon niin valtakunnalliset kuin paikalliset tar-
1717 peet. Ympäristövaikutusten arvioinnin yhteyteen liitetään ekologisen kompensaation
1718 periaate. Kuntien kaavoitusmonopoliin tukeutuvan päätöksenteon tulee olla läpinä-
1719 kyvää ja tehdä kansalaisten osallistuminen mahdolliseksi ja yhteiskunnan tulee myös
1720 valvoa yhteisen edun toteutumista tässä suunnittelutyössä.

1721
1722 Hiilineutraali Suomi tulee suurelta osin mahdolliseksi valtion ja kuntien yhteistyöllä.
1723 Kaupunkiseutujen kehittäminen edellyttää kaupunkien pitkäjänteistä päätöksentekoa
1724 resurssiviisaan yhdyskuntarakenteen kehittämiseksi. Kaupungit ovat myös merkit-
1725 täviä toimijoita alueellisten energiayhtiöiden omistajina. Valtion ja kuntien yhteistyö
1726 perustuu kaupunkien yhdessä tekemään suunnittelutyöhön ja sopimuksissa määri-
1727 telyihin valtion toimenpiteisiin etenkin asuntopolitiikan ja vähäpäästöisen liikenteen
1728 edistämiseksi.

1729
1730 Asuntopolitiikan on oltava pitkäjänteistä ja ennustettavaa. Asuntopolitiikan lähtö-
1731 kohtana tulee olla kansalaisten hyvän asumisen tarpeet. Tarvitaan asuntokeinottelua
1732 rajoittavia toimenpiteitä. Julkisella vuokra-asuntotuotannolla puolestaan hillitään
1733 vuokrien nousua ja asuinalueiden segregatiota.

1734
1735 Omistusasumiseen on oltava tarjolla myös kohtuuhintainen, valtion tukema vaihto-
1736 ehto. Vuokra-asuminen on jatkossakin haluttu ja edullinen asumisvaihtoehto, jota
1737 asumisoikeusasuminen täydentää. Kasvukeskusalueilla on oltava tarjolla riittävästi
1738 kohtuuhintaisia vuokra- ja asumisoikeusasuntoja.

1739
1740 Pysyvään vuokra-asuntokäyttöön tulevaa kohtuuhintaista asuntotuotantoa varten

kasvukeskusten kuntien on sitouduttava osoittamaan tarvittavan määrän tontteja säädeltyyn hintaan. Korkotukilainoitusta myönnetään vain aidosti yleishyödyllisille ja omakustannusperiaatteella toimiville vuokratalo- ja asumisoikeusyhteisöille.	1741 1742 1743 1744
Rakentamiseen tarvitaan myös historian tajua ja kiertotalousajattelua. Vanhan rakennuskannan kunnossapidolla ylläpidetään yhteiskunnan muistia sekä sosiaalista ja aineellista pääomaa. Mahdollisuuksien mukaan on pyrittävä huolehtimaan historian jatkumosta kertovien yksittäisten rakennusten ja laajempien kokonaisuuksien säilymisestä tuleville sukupolville.	1745 1746 1747 1748 1749 1750
Lähiöremontteja tulee jatkaa määrätietoisesti niin, että niissä parannetaan sekä palveluita, liikkumisen edellytyksiä, että elinympäristön teknistä laatua mm. vähentämällä energian kulutusta. Samalla on luotava edellytyksiä asukkaiden ja heidän muodostamansa yhteisön hyvinvoinnille.	1751 1752 1753 1754 1755
Rakentamisen laatu edellyttää, että pitkän tuotantoketjun joka vaiheessa on mukana laaja-alaisesti ammattitaitoisia osajia ja että valvonta toimii tehokkaasti riskejä minimoiden.	1756 1757 1758 1759 1760
Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen	1761 1762
Luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen on ihmiskunnan tulevaisuuden kannalta yhtä kriittinen kysymys kuin ilmastonmuutos ja nämä kehityskulut vaikuttavat toisiinsa monin tavoin. Luonnon monimuotoisuus on viimeisten vuosikymmenten aikana heikentynyt nopeasti. Suomi on sitoutunut YK:ssa maailmanlaajuiseen tavoitteeseen ennallistaa heikentyneitä elinympäristöjä vähintään 15 prosenttia vuoteen 2020 mennessä. Ennallistamisen tavoitteena on turvata monimuotoiset elinympäristöt sekä niiden ihmisille tuottamat ekosysteemipalvelut.	1763 1764 1765 1766 1767 1768 1769 1770
Tärkeimpiä luonnon ihmiselle tuottamia palveluita ovat esimerkiksi kasvien pölytys, makean veden saatavuus, puuston ja maaperän muodostuminen sekä tulvien säätely. Ennallistamiseen liittyvä työ on vielä suurelta osin toteuttamatta. Ennallistaminen on keskeinen luonnonsuojelun toimenpide uhanalaisten luontotyyppien ja lajien turvaamiseksi.	1771 1772 1773 1774 1775 1776
Lintujen ja mehiläisten joukkokuolemat ympäri maailman vaikuttavat jo ruuantuotantoon, kun tärkeiden lajikkeiden pölytys vaarantuu. Lintukantojen romahduksen syyksi epäillään maataloudessa käytettäviä hyönteismyrkkyjä, jotka ovat vieneet lintujen ravintonaan käyttämät hyönteiset. Suomen on päästävä oman luonnon monimuotoisuuden suojelussa kestävälle tasolle ja vaikutettava kansainvälisesti siihen, että kestävä kehityksen toteutumisen edellyttämä toiminta vahvistuu.	1777 1778 1779 1780 1781 1782 1783

1784 Vieraslajien aiheuttama uhka luonnon monimuotoisuudelle on kasvussa myös Suo-
1785 messa. Haitallisten vieraslajien leviämisen ennaltaehkäisyyn ja torjuntaan liittyvää
1786 lainsäädäntöä tulee kehittää, jotta vieraslajien aiheuttamat ekologiset, sosiaaliset ja
1787 taloudelliset haittavaikutukset saadaan minimoitua. Useat tämänhetkiset riistalajit,
1788 kuten monet sorsalinnut, ovat uhanalaisia, mutta silti niitä saa metsästää. Erittäin
1789 uhanalaiset riistalinnut tulee rauhoittaa metsästykseltä ja vastaavasti metsästykselle
1790 tulee sallia haitallisten vieraslajien, kuten valkuposkikihanhien osalta. Tämä edellyttää EU:n
1791 lintudirektiivin muuttamista.

1792
1793 Tuoreimmat luontotyyppien ja eliölajien uhanalaisuusarviointit osoittavat Suomen
1794 luonnon köyhtyvän edelleen. Noin 400 luontotyyppistä lähes puolet on arvioitu uha-
1795 nalaisiksi koko maassa. Etelä-Suomessa uhanalaisten osuus on selvästi suurempi kuin
1796 Pohjois-Suomessa. Arvioiduista yli 22 000 lajista noin 12 prosenttia on uhanalaisia,
1797 kun aiemmin osuus on ollut noin 10 prosenttia. Uhanalaisia on kaikissa lajiryhmissä,
1798 suhteellisesti eniten linnuissa ja sammalissa.

1799
1800 Monimuotoinen luonto on itseisarvo ja matkailun kilpailuvaltti Suomen metsät kas-
1801 vavat vauhdilla, mutta samaan aikaan metsäluonto köyhtyy. Metsiemme lajeista 814
1802 on uhanalaisia eli häviämisaarassa, ja lähes yhtä suuri joukko, 776 lajia, on luokiteltu
1803 silmälläpidettäviksi.

1804
1805 Suurimpia luontotyyppien uhanalaistumisen syitä ovat Suomessa metsien uudista-
1806 mis- ja hoitotoimet, ojitus, pellonraivaus sekä rakentaminen ja vesien rehevöitymi-
1807 nen. Uhanalaistumiseen johtaneiden syiden joukossa ilmastonmuutos on katsottu
1808 vielä varsin vähäiseksi tekijäksi lukuun ottamatta tunturialuetta, mutta tulevaisuuden
1809 uhkatekijänä sen merkityksen arvioidaan kasvavan huomattavasti.

1810
1811 Kansallispuistoverkoston laajentaminen ja kehittämien osana suojelutavoitteita on
1812 tärkeää. Metsälajeja ja niiden elinympäristöjä tulee suojella myös osana talousmetsien
1813 käyttöä. Lahopuuta, tärkeitä elinympäristöjä sekä siirtymäkäytäviä lajeille on säilytet-
1814 tävä osana metsänhoitotoimenpiteitä nykyistä enemmän.

1815
1816 METSO-ohjelman kautta kanavoitu suojelutoiminta on ollut tehokas ja hyvä keino
1817 suojella yksityisessä omistuksessa olevia metsiä. Ohjelmaa tulee uudistaa ja laajentaa
1818 sekä turvata sen rahoitus. Soidensuojeluohjelma pitää saattaa loppuun.

1819
1820 Luontosuhde sekä mahdollisuus liikkua ja nauttia puhtaasta ympäristöstä ovat tärkeitä
1821 oikeuksia. Suomessa on runsaasti kaikkien saavutettavissa olevia hyvin ylläpidettyjä
1822 virkistys- ja retkeilyalueita sekä tiukemmin suojeltuja alueita monipuolisen lajiston
1823 säilymisen turvaamiseksi sekä uhanalaistumiskehityksen pysäyttämiseksi.

1824
1825 Metsähallituksen luontokohteiden, esimerkiksi kansallispuistojen, suosio ja kävijämää-
1826 rät ovat kasvussa. Käyntimäärät kansallispuistoissa ovat kaksinkertaistuneet kym-

menessä vuodessa. Luonnossa liikkumisen vaikutukset terveyteen ovat kiistattomat.	1827
Luontoharrastuksen käänköpuolena on kansallispuistojen käyntireittien kuluminen ja	1828
niiden ylläpidosta syntyvät kustannukset. Suomen matkailulle puhdas luonto ja hyvin	1829
hoidetut kohteet ovat kilpailuvaltti, jota tulee vaalia. Luontopalveluiden rahoitusta	1830
pitää vahvistaa, sillä nykyisellään se ei riitä kattamaan investointitarpeita kansallispuis-	1831
toissa, valtion retkeilyalueilla ja historiallisesti merkittävisssä kohteissa.	1832
	1833
Myös kaupunkiluonto on tärkeä virkistäytymisen paikka ihmisille ja turvapaikka useille	1834
lajeille. Luonnontilaisten kaupunkimetsien arvo virkistyksessä, ihmisten terveyden	1835
edistämässä sekä ekologisesti tärkeinä tulee tunnustaa. On huolehdittava tarvittaes-	1836
sa ekologisen kompensaation käytöstä. Varmistetaan, että asukkailla on mahdollisuus	1837
lähimetsään, puistoon tai muuhun virkistysalueeseen kävelymatkan päässä ja että	1838
ranta-alueet pidetään kaikkien käytössä.	1839
	1840
Kalastus, metsästyö sekä luonnontuotteiden keräily ja jokamiehen oikeudet tulee tur-	1841
vata osana suomalaisten luontosuhteen ylläpitämistä ja vahvistamista.	1842
	1843
Suomen uhanalaisia vaelluskalakantoja tulee vahvistaa kalojen luontaista elinkiertoa	1844
ylläpitämällä ja palauttamalla. Istutukset eivät ole nykytiedon mukaan tehokkain	1845
keino vahvistaa kalakantoja. Vaelluskalojen kulku elin- ja lisääntymisalueille tulee	1846
turvata. Useista vanhoista vesitalousluvista puuttuu kalatalousvelvoitteet kokonaan.	1847
Kalatalousvelvoitteet tulee lisätä niihin vesitalouslupiin, joihin niitä ei ole aikaisemmin	1848
sisältynyt, mikäli kyseisen luvan piirissä olevasta vesitaloushankkeesta aiheutuu kala-	1849
kannalle ja kalastukselle vahinkoa. Myös jokien suojeleminen sekä esimerkiksi tierakentami-	1850
sesta aiheutuneiden esteiden poistaminen ovat tärkeässä roolissa vaelluskalakantojen	1851
vahvistamisessa.	1852
	1853
Itämeri ja vesistöjen tilaa tulee kehittää niin, että ravinteiden vähentämistavoitteet on	1854
saavutettu ja meri- ja vesiluonto on monimuotoista. Tämän aikaansaamiseksi tarvitaan	1855
myös kansainvälistä yhteistyötä. Laadukasta juomavettä on riitettävä kaikille, ja maa-	1856
talouden ja teollisuuden vedentarpeesta huolehditaan kestävästi. Vesivarat on säily-	1857
tettävä kansallisessa omistuksessa ja niiden strateginen merkitys on tunnustettava.	1858
	1859
Kaivoslainsäädäntöä tulee uudistaa. Valtauseriaatteesta on luovuttava ja mineraa-	1860
liesiintymien on oltava lähtökohtaisesti valtion omaisuutta, joita valtio voi myydä	1861
eteenpäin korvausta vastaan. Kaivostoiminnan ympäristövastuita on selkeytettävä.	1862
Natura-suojelun purkamisen ei pidä olla keinovalikoimassa, vaan suojeltuja luonto-	1863
alueita on kunnioitettava.	1864

1865
1866
1867
1868
1869
1870
1871
1872
1873
1874
1875
1876
1877
1878
1879
1880
1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889
1890

Tavoitteitamme

- Kestävän elinympäristön ja koko maan yhdyskuntarakenteen sekä infrastruktuurin on tuettava kestävän kehityksen toteutumista
- Luontoarvot on huomioitava kaikessa taloudellisessa ja sosiaalisessa toiminnassa
- Ympäristövaikutusten arvioinnin yhteyteen liitetään ekologisen kompensaation periaate.
- Kuntien kaavoitusmonopoliin tukeutuvan päätöksenteon tulee olla läpinäkyvää ja tehdä kansalaisten osallistuminen mahdolliseksi
- Asuntopolitiikan lähtökohtana tulee olla kansalaisten hyvän asumisen tarpeet. Tarvitaan asuntokeinottelua rajoittavia toimenpiteitä. Julkisella vuokra-asunto-tuotannolla hillitään vuokrien nousua ja asuinalueiden segregaatiota.
- Suomen on päästävä oman luonnon monimuotoisuuden suojelussa kestävälle tasolle ja vaikutettava kansainvälisesti siihen, että kestävän kehityksen toteutumisen edellyttämä toiminta vahvistuu.
- Haitallisten vieraslajien leviämisen ennaltaehkäisyyn ja torjuntaan liittyvää lain-säädäntöä kehitetään
- Kansallispuistoverkosta laajennetaan ja kehitetään osana suojelutavoitteita
- Varmistetaan, että myös kaupunkien asukkailla on mahdollisuus lähimetsään, puistoon tai muuhun virkistysalueeseen kävelymatkan päässä ja että ranta-alueet pidetään kaikkien käytössä
- Itämerta on suojeltava ja vesistöjen tilaa tulee kehittää
- Laadukasta juomavettä on riitettävä kaikille
- Vesivarat on säilytettävä kansallisessa omistuksessa
- Kaivoslainsäädäntöä tulee uudistaa luopumalla valtauseriaatteesta ja mineraalie-siintymien on oltava lähtökohtaisesti valtion omaisuutta

1891

2.4. MAA- JA METSÄTALOUS

1892
1893
1894
1895
1896
1897
1898
1899
1900
1901
1902
1903

Puhdas ja eettisesti kestävä ruoantuotanto on Suomelle suuri mahdollisuus

Suomi kuuluu Euroopan pohjoisimpiin viljelyalueisiin, ja sen vuoksi suomalaisilla maatalousyrittäjillä on pohjoisen ilmanalan maatalousosaamista. Monimuotoinen, eri sektoreiden palkkatyön ja yrittämisen yhdistäminen luo realistisen pohjan maaseudun kehittämiseen. Yhdistämällä maa- ja metsätaloutta matkailuun ja muihin palveluammatteihin luodaan pohjaa maaseudun asutuksen säilymiselle. Tämä edellyttää kuitenkin väyläverkoston ja tietoliikenneinfran hyvää toimivuutta ja sitä, että maaseutuelinkeinojen tutkimus-, kokeilu- ja kehitystoimintaa vahvistetaan ja mahdollisia maaseudun monialayrittäjyyden esteitä poistetaan. Kylätoiminnalle on luotava hyvät edellytykset, jotta omaa lähialuetta voi kehittää. Kylätoiminnan avulla tuetaan myös lähipalveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta.

Suomalainen maataloustuotannon on pärjättävä laadulla, puhtaudella ja eettisesti kestävällä tuotannolla. Hyvälaatuisille elintarvikkeille ja jatkojalosteille on kasvavaa vientikysyntää. Maatalouden rakennemuutoksessa on pyrittävä siihen, että tilakoot kasvavat, uudet sukupolvet ottavat tilojen hoidon kontolleen ja tuotantotavat uudistuvat.

Puhtaan, laadukkaan ja eettisen ruoantuotannon on oltava käyntikorttimme maailmalla. Suomalaisen maataloustuotannon vahvuuksia ovat tulevaisuudessakin vahva osaaminen, vähäiset eläintaudit ja korkeatasoinen tutkimus. Panostamalla kotimaisten alku- ja elintarviketuotteiden korkeaan jalostusasteeseen ja korkealaatuisen tutkimukseen taataan se, että pienenevistä resursseista saadaan enemmän lisäarvoa. EU:n maatalouspolitiikka ja ilmastonmuutos voidaan nähdä suomalaiselle maataloustuotannolle sekä uhkana että mahdollisuutena. On todennäköistä, että Suomen merkitys ruoantuotannossa korostuu ilmastonmuutoksen myötä tulevaisuudessa. Kuluttajilla on oikeus tietää ruuan pääraaka-aineen alkuperämaa, valmistusmaa ja tuotantotapa. Kuluttajaneuvonnalla sekä selkeiden, pakollisten pakkausmerkintöjen avulla tavoitellaan, että ruokapöytään päätyy yhä useammin kestävästi tuotettua ruokaa.

Maatilojen elinkelpoisuuden määrittely ei riipu yksin niiden koosta, vaan niiden kokonaistulosta. Siksi on tuettava maatalousyritysten yhteistyötä ja uusien tuotantomuotojen kehittämistä sekä myös maataloutta tukevan yritystoiminnan syntymistä. Suomalaisen maatalouden kannattavuutta lisätään ensisijaisesti markkinoiden eikä niinkään tukipolitiikan kautta. Ruokaketjun tulonjaon tulee olla nykyistä oikeudenmukaisempi. EU:n tukijärjestelmää yksinkertaistetaan ja selkeytetään. Ympäristötukien ehtoja tiukennetaan siten, että tuet edistävät ympäristön-, ilmaston- ja vesistöjen suojelun tavoitteita.

Maatiloilla on mahdollisuus ympäristön kokonaisvaltaiseen huomioonottamiseen ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Viljelijät ovat tärkeässä asemassa ilmastonmuutoksen torjumisessa. Maatalouden punaiseksi langaksi otetaan kestävä kasvu, jonka pohjalta vastataan tulevaisuuden haasteisiin. Tukia suunnataan enemmän luonnonmukaisen tuotannon tukemiseen ja viljelijöiden lisäkoulutukseen. Peltoja voidaan muuttaa hiilinieluisiksi esimerkiksi lisäämällä erilaisten kasvien viljelyä ja kehittämällä kasvatusmuotoja. Tavoitteena on, että tulevaisuudessa Suomen peltoalasta yli puolet siirtyy luonnonmukaiseen tuotantoon. Kestävään kasvuun kuuluu myös maatilojen aine- ja energiaomavaraisuus. Ympäristön kannalta kotimaassa kestävästi viljeltyä ja sekä lähellä tuotetun ruoan tarjoamista julkisella sektorilla lisätään.

Suomalaisen eläintuotannon tulee olla eettistä ja kestävä. Hyvään eläinten kohteluun kuuluu lajityypillisestä käyttäytymisestä ja terveydestä huolehtimista sekä sitä, että eläimiä käsitellään aiheuttamatta ylimääräistä haittaa tai kipua. Eläinten hyvin-

1904
1905
1906
1907
1908
1909
1910
1911
1912
1913
1914
1915
1916
1917
1918
1919
1920
1921
1922
1923
1924
1925
1926
1927
1928
1929
1930
1931
1932
1933
1934
1935
1936
1937
1938
1939
1940
1941
1942
1943
1944
1945
1946

1947 voinnin kannalta on tärkeää huolehtia myös eläimiä hoitavien ihmisten hyvinvoinnista.
1948 Maataloudessa lomitus- ym. järjestelmiä kehitetään siten, että huomioidaan sosiaali-
1949 sen oikeudenmukaisuuden periaate erityisesti nuorten perheiden ja työvaltaisen maa-
1950 talouden osalta. Maatalouden lomitusjärjestelmiä ja palvelun saatavuutta kehitetään
1951 kokonaisvaltaisesti.

1952
1953 Tavoitteenamme on, että suomalaista ruokaa ja ruoantuotantoa arvostetaan, mikä
1954 näkyy myös ruokahävikin selvänä vähenemisenä.

Kestävä metsätalous tuottaa perinteisiä raaka-aineita ja korkean jalostusasteen vientituotteita

1959
1960 Metsät ovat suomalaisten kansallisvarallisuutta, joita on hyödynnettävä kestävästi ja
1961 vastuullisesti. Metsä tuo edelleen monille ihmisille leivän pöytään, samoin levon ja
1962 virkistykseen. Metsäpolitiikan tavoitteena on kestävä ja nykyistä monipuolisempi met-
1963 sänhoito ja hiilinielujen lisääminen. Metsien käsittelyssä siirrytään kohti tutkittuun
1964 tietoon perustuvaa, metsien kasvua tukevaa, luonnon monimuotoisuutta edistävää ja
1965 hiilinieluja lisäävää kasvatusta.

1966
1967 Metsänomistajien ja teollisuuden kannalta on tärkeää, että valtion metsäpolitiikka
1968 on pitkäjänteistä ja ennustettavaa. Suomen olosuhteissa on tunnusomaista puiden
1969 hidas kasvu. Tämä on omiaan tuottamaan laadukasta puuta eli suoraa, ohutlustoista ja
1970 ohutoksaista runkoa sekä suurta lahoa, hyvin kestävästä sydänpuusta. Pohjoisissa
1971 oloissa luontaisesti kehittynyt puu sopii erinomaisesti vaativiin biotuotetarkoituksiin
1972 kuten rakentamiseen tai vaikkapa huonekaluiksi. Puutuotteiden jalostusastetta nos-
1973 tetaan sekä korkeamman jalostusasteen tuotteiden ja uusien innovaatioiden synty-
1974 mistä ja vientiä edistetään. Metsäteollisuuden toimintaedellytyksistä ja puunsaannista
1975 monipuolisiin käyttötarkoituksiin huolehditaan sellaisin reunaehdoin, että kestävät
1976 hakkuutasot perustuvat luotettavaan ja ajantasaiseen tieteelliseen tietoon.

1977
1978 Biokaasuhankkeiden edistäminen valtakunnallisesti on ympäristöystävällinen teko ja
1979 tuo työtä myös haja-asutusalueille. Tavoitteena on biokaasun käyttöönoton helpotta-
1980 minen, investointien lisääminen ja kattavan jakeluverkon saaminen koko maahan.

1981
1982 Hiilensidonnan ja varastoinnin tehostamiseksi ja siihen kannustamiseksi tarvitaan
1983 uusia keinoja, verotusta tai muuta taloudellista kannustetta maanomistajille. Maan-
1984 käyttösektorin ilmastopoliittikka on huomioitava myös valtion omistamien metsien
1985 käytössä.

1986
1987 Suomen matkailulle puhdas luonto ja hyvin hoidetut kohteet ovat kilpailuvaltti, jota
1988 tulee vaalia.

1989

Metsästys ja kalastus luovat maaseudulle työpaikkoja

Kotimainen luonnonkala on nostettava arvoonsa. Suomalaisista järvistä ja merestä löytyy hyvää ravintoa niin ammatti- kuin harrastuskalastajien pyydettäväksi. Kalastusta harjoitetaan turvaten elinvoimaiset ja kestävät kalakannat, samalla myös ammattikalastajien työn edellytyksiä parannetaan. Kalastusharrastuksen säilyttäminen on tärkeää ja lisääntynyt harrastuneisuus on toivottavaa. Kattavat yleiskalastusoi-keudet säilytetään ja niitä kehitetään edelleen. Kalastus- ja metsästysmatkailulla on mahdollista luoda maaseudulle työpaikkoja.

Uhanalaisten vaelluskalakantojen säilyttäminen on varmistettava oikeanlaisella kalastuksen säätelyllä, ohjeistuksella ja riittävällä valvonnalla. Lisäksi uhanalaisten vaelluskalojen kudulle pääsyn vaellusesteitä on määrätietoisesti poistettava. Vesilakia on muutettava niin, että kalatalousvelvoite lisätään myös niiden vesivoimalaitosten vesilupiin, joilta se tällä hetkellä puuttuu.

Suomessa on pitkät eräperinteet ja hyvin toimiva metsästyskorttikäytäntö. Metsästys harrastuksena on kuitenkin muuttumassa. Se teknistyy eikä ole samalla tavoin sidoksissa maanomistajuuteen kuin aiemmin. Metsästyspolitiikassa on otettava huomioon harrastuskulttuurin sekä harrastusvälineiden muutokset. Metsästyslakia uudistettaessa on huomioitava, ettei mikään laji vaarannu metsästyksen takia.

Tavoitteitamme

- Suomalaisen maatalouden kannattavuutta lisätään ensisijaisesti markkinoiden eikä niinkään tukipolitiikan kautta
- Suomalaisen eläintuotannon tulee olla eettistä ja kestävä
- EU:n tukijärjestelmää yksinkertaistetaan ja selkeytetään ja ympäristötukien ehto- ja tiukennetaan
- Maataloustukia suunnataan enemmän luonnonmukaisen tuotannon tukemiseen ja viljelijöiden lisäkoulutukseen
- Tavoitteena on biokaasun käyttöönoton helpottaminen, investointien lisääminen ja kattavan jakeluverkon saaminen koko maahan
- Metsäpolitiikan tavoitteena on kestävä ja nykyistä monipuolisempi metsänhoito ja hiilinielujen lisääminen
- Uhanalaisten vaelluskalakantojen säilyttäminen on varmistettava oikeanlaisella kalastuksen säätelyllä, ohjeistuksella ja riittävällä valvonnalla

1990
1991
1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2000
2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020
2021
2022
2023
2024
2025
2026
2027

2028 **MUUTOSHAASTE 3.**

2029 **DEMOKRATIAN TULEVAISUUS JA YHTEISKUNNAN**

2030 **VAKAUS**

2031 Suomi on rakentunut vaikeista lähtökohdista huolimatta vakaaksi demokraattiseksi
2032 yhteiskunnaksi. Kansalaisten vapausoikeuksia kunnioitetaan, oikeusvaltioperiaatetta
2033 noudatetaan, parlamentaarinen järjestelmä toimii ja sen instituutioiden väliset val-
2034 tasuhteet ovat kunnossa. Suomessa lehdistön vapautta arvostetaan ja kansalaisten
2035 oikeutta saada aitoa tietoa yhteiskunnan toiminnasta pidetään tärkeänä.

2036
2037 Kansalaisten luottamus yhteiskunnallisia instituutioita kohtaan on kuitenkin pola-
2038 risoitunut. Suomalaisten luottamus yhteiskuntaa kohtaan on edelleen kansainvälisesti
2039 vertailtuna korkealla tasolla, mutta Suomessakin osa kokee epäluottamusta eduskun-
2040 taa, puolueita, virkamiehiä, mediaa tai oikeuslaitosta kohtaan. Yhtenä indikaattorina
2041 yhteiskunnallista vaikuttamista kohtaan on kansallisissa vaaleissa äänestäminen.
2042 Äänestysaktiivisuus on pysynyt kohtuullisen vakaana 2000-luvulla, mutta selvästi
2043 alhaisempana kuin aiempina vuosikymmeninä.

2044
2045 Tietoyhteiskuntakehitys ja sivistystason nousu mahdollistavat yhä uusia demokraat-
2046 tisen osallistumisen muotoja. Valitettavasti keinojen lisääntyminen ei ole johtanut
2047 samassa määrin osallistumisen yhdenvertaisuuden vahvistumiseen, vaan polarisoi-
2048 minen on pikemmin lisääntynyt. Osallistuminen ja vaikutusvalta kasautuvat jo ennes-
2049 tään aktiivisille tahoille. Tämä ei tarkoita, että uusien demokraattisen osallistumisen
2050 ja vaikuttamisen kanavien kehittämisestä tulisi luopua, vaan niiden kehittämisessä
2051 on otettava entistä enemmän huomioon osallistumisen yhdenvertaisuus. Samalla on
2052 huomioitava eri tapojen yhteys demokraattiseen päätöksentekoon.

2053
2054 Äänestäminen on vain yksi mittari osallistuvan demokratian vahvuudelle ja polarisaa-
2055 tiolle. Ongelmana on, että osallistuminen ja osallistumattomuus kasautuvat. Samat
2056 ryhmät, jotka käyttävät äänioikeuttaan, ovat aktiivisia myös yhdistystoiminnassa, suo-
2057 ran demokratian osallistujina ja erilaisissa kansalaisverkostoissa. Parhaiten koulutetut
2058 ja varakkaimmat äänestävät aktiivisemmin kuin vähemmän koulutetut ja vähävaraiset.
2059 Iäkkäiden äänestysaktiivisuus on myös nuoria korkeampi. Tarvitsemme laaja-alaisia
2060 toimenpiteitä äänestysaktiivisuuden nostamiseksi.

2061
2062 Edustuksellisen demokratian ohella myös perinteiseen kansalaisyhteiskuntaan koh-
2063 distuu rapauttavia muutossuuntia. Kansalaisjärjestöjen tulee uudistua kyetäkseen tar-
2064 joamaan uskottavia osallistumisen ja vaikuttamisen kanavia. Järjestöjen etuna vapaa-
2065 muotoiseen kansalaistoimintaan nähden on pitkäjänteisyys ja esimerkiksi taloudelliset
2066 vastuurakenteet. Kansalaisjärjestötoiminnan yksi kriittinen menestystekijä voikin olla
2067 kyky yhteistyöhön epämuodollisten kansalaisverkostojen ja -liikkeiden, ns. neljännen
2068 sektorin kanssa, ja osaltaan niiden toiminnan mahdollistaminen ja tukeminen.

Kansalaisten käyttäytymisen ja odotusten ohella myös itse järjestelmä haastaa kansalaisyhteiskuntaa. Järjestäytynyt kansalaisyhteiskunta, ns. kolmas sektori, on kaventu-	2069
massa ja pusertumassa julkisen ja yksityisen sektorin väliin. On tärkeää, että julkinen	2070
valta arvioi omaa suhdettaan kansalaisyhteiskuntaan ja linjauksissaan vaalii kansalais-	2071
yhteiskunnan autonomiaa ja elinvoimaisuutta julkisen ja yksityisen sektorin rinnalla.	2072
Demokraattinen yhteiskunta vaatii jatkuvaa ylläpitoa ja osallisuuden vahvistamis-	2073
ta. Maailmanlaajuisesti tarkasteltuna monin paikoin demokratiakehitys on ottanut	2074
valitettavasti takapakkia ja itsevaltaisesti johdettujen valtioiden määrä on kasvanut.	2075
Globaalit tapahtumat ovat myös osoittaneet demokraattisten yhteiskuntien heikot	2076
kohdat. Esimerkiksi terrori-iskut ja iskujen uhka ovat johtaneet turvattomuuden tun-	2077
teen kasvuun. Sisäisen turvallisuuden vahvistaminen edellyttää tarkkaa tasapainoilua	2078
kansalaisten yksityisyyden suojan ja terrori-iskujen ehkäisemisen välillä.	2079
	2080
	2081
Tietoturvan ja yksityisyyden painoarvo digitaalisen ajan politiikan kysymyksenä kasvaa	2082
entisestään, kun kaikista laitteista tulee osa tietoverkkoa. Tämä luo sekä mahdolli-	2083
suuksia että uhkia, riippuen siitä, mihin tarkoituksiin kasvavaa tietomassaa käytetään.	2084
Kasvava tietomassa mahdollistaa muun muassa parempien ja oikea-aikaisten palvelu-	2085
jen luonnin, tehokkaammat vaikutusarvioinnit ja sitä kautta paremman taloudellisen	2086
ja lainsäädännöllisen toiminnan. Kerättyä tietoa on toki mahdollista käyttää myös	2087
muuhun kuin alkuperäiseen tarkoitukseen. Tietojen kerääminen ja väärinkäyttäminen	2088
voi johtaa yksittäisten ihmisten tai ihmisjoukkojen manipulointiin. Tiedon omistami-	2089
nen on myös tuottavaa ja tulevaisuudessa onkin pohdittava laajasti sitä, kenellä on	2090
oikeus tehdä suuria voittoja toisten tietojen keräämisen ja hallinnoinnin kautta. Suur-	2091
yritysten ja viranomaisten tapaa käsitellä hallussaan olevia yksilöiden tietoja edellyttää	2092
yhteiskunnan sääntelyä sekä valvontaa.	2093
	2094
Eri syistä syntyvät muuttoliikkeet ovat ruokkineet populistista oikeistoa ja siten	2095
aiheuttavat haasteita demokratioille. Euroopan unionin alueella suurinta vastustusta	2096
on herättänyt maahanmuutto. Euroopan lähialueilla käytävät sodat ja kriisit sekä näitä	2097
seurannut pakolaisten kasvava määrä Euroopassa ovat johtaneet poliittisen ilmapiirin	2098
kiristymiseen. Demokraattisten yhteiskuntien toiminta perustuu YK:n ihmisoikeuk-	2099
sien julistuksessa määritetylle jokaiselle ihmiselle kuuluvalla ihmisarvolla. Populismien	2100
ja äärioikeiston nousu yhdistettynä tiedonkulun nopeutumiseen ja lähialueidemme	2101
kriisit ovat johtaneet siihen, että Suomeenkin on syntynyt poliittisia järjestöjä, jotka	2102
kieltävät joiltain ihmisryhmiltä ihmisarvon.	2103
	2104
Populistiset liikkeet Suomessa ja muualla saavat käyttövoimansa ihmisten kokemasta	2105
epätasa-arvosta, osattomuudesta ja turvattomuuden tunteesta. Ihmisten kokema	2106
huoli omasta ja lähimmäisten tulevaisuudesta ja toimeentulosta luo käyttövoimaa	2107
populisteille, jotka pyrkivät kanavoimaan huolen maahanmuuton ja monikulttuurisuu-	2108
den vastaisuuteen. Maahanmuuttoon kriittisesti suhtautuvien ihmisten määrä kasvaa	2109
kuitenkin sekä alueilla, joissa on paljon maahanmuuttajataustaisia ihmisiä, että alueil-	2110
la, jossa maahanmuuttajia ei juuri ole. Demokraattisten yhteiskuntien haasteena on	2111

2112 se, että osa populistista liikkeistä käyttää järjestäytymisen oikeutta ja sananvapautta
2113 pyrkiessään kumoamaan demokraattisen yhteiskuntajärjestyksen.

2114
2115 Tiedotusvälineiden asema on muuttunut Suomessa. Ihmiset seuraavat uutisia sähköis-
2116 ten laitteiden kautta sekä kasvavissa määrin sosiaalisessa mediassa. Monet kaupalliset
2117 mediayhtiöt ovat olleet taloudellisissa vaikeuksissa tämän muutoksen seurauksena.
2118 Perinteiset toimijat ovat saaneet rinnalleen erilaisin pelisäännöin toimivia kilpailijoita.
2119 Valemedioiden toiminta ei perustu yleisesti hyväksytyihin journalistisiin ohjeisiin,
2120 vaan propagandistisiin kärjistyksiin ja jopa valheelliseen asioiden uutisointiin.

2121 ”SDP toimii sen puolesta, että Suomi on maailman turvallisim maa ja paras oikeusvaltio
2122 sekä osallistavan demokratian että kansalaisvapauksien ja ihmisoikeuksien edelläkävijä”

2123 **VISIO:**

2124 *Vuonna 2030 demokraattisuus ja osallisuus ylläpitävät yhteiskun-*
2125 *nan lujuttua ja vakautta muuttuvassa maailmassa.*

2126 **3.1. OSALLISTUMINEN DEMOKRAATTISEEN** 2127 **PÄÄTÖKSENTEKOON**

2128 SDP puolustaa päättäväisest kansanvallan elinvoimaisuutta. Demokratian uskotta-
2129 vuus ja elinvoima edellyttävät, että kansanvallan toteutumista tarkastellaan kriitti-
2130 sesti. Tämä tarkoittaa edustuksellisen demokratian rakenteiden ja toimintatapojen
2131 kehittämistä, kansalaisyhteiskunnan edellytysten turvaamista ja monipuolisia osal-
2132 listumisen keinoja. Demokratian ja osallisuuden vahvistamisella ylläpidetään myös
2133 yhteiskuntarauhaa. Demokratian tulevaisuuden kannalta on keskeistä, että kansan-
2134 valtaisuus ulottuu paikallistasolta Euroopan unionin ja globaalitason päätöksentekoon
2135 asti.

2136
2137 Jokaisella pitää olla yhtäläinen mahdollisuus osallistua demokraattiseen päätöksente-
2138 koon. Erytystä huomiota on kiinnitettävä sekä heikommassa asemassa olevien ihmis-
2139 ten että lasten ja nuorten osallistumismahdollisuuksiin samoin kuin demokraattisen
2140 päätöksenteon keinoihin työelämässä.

2141
2142 Lasten ja nuorten kasvuympäristöjä ja kouluopetusta tulee kehittää tukemaan lasten
2143 ja nuorten valmiuksia vaikuttaa omassa lähiympäristössään ja laajemmin yhteiskun-
2144 nassa. Demokratiakasvatus tulee laajentaa esiopetuksesta toiselle asteelle. Näin jokai-
2145 nen suomalainen oppii kouluvuosinaan, miten oman kouluyhteisön sekä yhteiskunnan
2146 yhteisten asioiden hoito ja päätöksentekoprosessit toimivat.

2147

Vaalijärjestelmän ja muiden edustuksellisen demokratian rakenteiden tulee tukea kansalaisten yhdenvertaisia vaikutusmahdollisuuksia ja demokratiaa kohtaan koettua luottamusta. Vaalien lukumäärää, äänestys- ja vaalikelpoisuusikärajaa ja vaalipiirijakoa sekä niiden mahdollisia muutoksia on aina pohdittava tästä lähtökohdasta. Osallistumisen vaaleihin on oltava esteetöntä fyysisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti. Varmistetaan, että julkisten päätösten valmisteluaineisto on ennakkoon helposti nähtävillä. Kansanvallan laajentamiseksi hyödynnetään tietoverkkoja ja avointa dataa sekä erilaisia suoran demokratian menetelmiä kuten kansalaisraateja, kuntalaishaastatteluja tai osallistuvaa budjetointia.

Mahdollisuus neuvoo-antaviin kansanäänestyksiin ja kansalaisaloitteisiin on tärkeä osa demokratian keinovalikoimaa niin valtiollisella kuin paikallisella tasolla. Tuodaan edustuksellista demokratiaa lähemmäs arkea ottamalla käyttöön niin sanottu keskustelualoite kunta-, maakunta-, eduskunta- ja EU-tasolla. Keskustelualoitteessa kansalaisilla on säädetyn kannattajamäärän kerättyään mahdollisuus saada viipymättä asia tai kysymys päätöksentekijöiden ajankohtaiskeskusteluun.

Samalla kun yksilötasoinen kansalaisaktiivisuus on kasvussa, kansalaisjärjestöt muodostavat edelleen kansalaisyhteiskunnan ytimen. Kansalaisjärjestöjen toimintaedellytykset tulee turvata ja niiden autonomiaa on syytä vahvistaa uudistamalla, selkeyttämällä ja yhdenmukaistamalla julkisen vallan avustuskäytäntöjä valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti. Yhdistyslakia on uudistettava rajoittavasta mahdollistavaan suuntaan, mikä tukee järjestöjen uusien toimintatapojen käyttöönottoa.

Tavoitteitamme

- Edustuksellisen demokratian rakenteita ja toimintatapoja pitää kehittää, kansalaisyhteiskunnan edellytykset pitää turvata ja monipuolisia osallistumisen keinoja tulee ylläpitää
- Jokaisella äänioikeutetulla pitää olla yhtäläinen mahdollisuus osallistua demokraattiseen päätöksentekoon ja myös ilman äänioikeutta olevien osallisuutta yhteiskuntaan tulee tukea
- Tuodaan edustuksellista demokratiaa lähemmäs arkea ottamalla käyttöön niin sanottu keskustelualoite kunta-, maakunta-, eduskunta- ja EU-tasolla
- Yhdistyslakia on uudistettava rajoittavasta mahdollistavaan suuntaan, mikä tukee järjestöjen uusien toimintatapojen käyttöönottoa

3.2. OIKEUSVALTION KEHITTÄMINEN

2186 Oikeusvaltio edellyttää perus- ja ihmisoikeuksien ja oikeusturvan yhdenvertaista to-
2187 teutumista, eri väestöryhmien välisiä hyviä suhteita sekä osallisuuden ja osallistumis-
2188 oikeuksien vahvistamista. Näin ylläpidetään yhteiskuntarauhaa ja kansalaisten luotta-
2189 musta. Erityistä huomiota on kiinnitettävä heikoimmassa asemassa olevien ihmisten
2190 oikeuksien turvaamiseen.

2191
2192 Lainvalmistelun tasoa on johdonmukaisesti vahvistettava. Tämä vaatii myös entistä
2193 parempaa yhteistyötä eri tahojen välillä, jotta eri muutosten vaikutukset voidaan
2194 arvioida perusteellisesti. Perustuslain asemaa ja sen tulkinnan riippumattomuutta on
2195 kunnioitettava ja vahvistettava.

2196
2197 Oikeudenhoidon riittävät resurssit on turvattava ja oikeudenkäyntien kokonaiskestoja
2198 lyhennettävä. Oikeudenkäyntien kustannuksia on mahdollisuus alentaa ja sujuvoittaa
2199 muun muassa digitalisaation avulla. Samalla voidaan vahvistaa oikeudenalakohtaista
2200 erityisosaamista tuomioistuimissa. Rikosasioiden käsittelyä on nopeutettava varmista-
2201 malla parempi yhteistyö syyttäjän ja poliisien kesken. Syrjäytymisen ja eriarvoistumi-
2202 sen ehkäiseminen, koulutukseen panostaminen ja kiinnijäämisriskin nostaminen ovat
2203 tärkeimpiä rikollisuutta ehkäiseviä toimia.

2204
2205 Kriminaalipolitiikan on tähdättävä kokonais- ja uusintarikollisuuden vähentämiseen,
2206 vaikuttavan kuntouttavan toiminnan vahvistamiseen sekä rikosseuraamusviranomais-
2207 ten ja muiden sektoreiden välisen yhteistyön lisäämiseen.

2208
2209 Rikoksen uhrin ja henkirikoksen uhrin omaisen tuki ja mahdollisuus saada korvauksia
2210 on turvattava. Matalan kynnyksen ilmoitusmahdollisuuksia ja viranomaiskäytäntöjä on
2211 vahvistettava.

2212
2213 Rikosten rangaistavuutta on arvioitava ja muutettava niin, että rangaistukset ovat
2214 oikealla tasolla sekä suhteessa teon vahingollisuuteen että muista rikoksista langetet-
2215 taviin rangaistuksiin. Erityisesti lapsiin kohdistuvien törkeiden rikosten vähimmäisran-
2216 gaistuksia on korotettava. Vaarallisimpien väkivaltarikollisten vapautumisen edellytyk-
2217 siä on syytä aina arvioida perusteellisesti ja tapauskohtaisesti.

2218
2219 Lainsäädännön ja viranomaisten toiminnan on puututtava nykyistä vahvemmin
2220 järjestelmälliseen häirintään, uhkailuun ja maalittamiseen, joka uhkaa sananvapautta,
2221 viranomaistoimintaa, tutkimusta ja tiedonvälitystä. Rikosten torjuntaan ja selvittämi-
2222 seen on taattava riittävät resurssit sekä osaaminen.

2223
2224
2225

Tavoitteitamme

- Kiinnitetään erityistä huomiota heikoimmassa asemassa olevien ihmisten oikeuksien turvaamiseen
- Oikeudenhoidon riittävät resurssit on turvattava ja oikeudenkäyntien kokonaiskestoa lyhennettävä
- Kriminaalipolitiikan on tähdättävä kokonais- ja uusintarikollisuuden vähentämiseen
- Rangaistusten oikealla tasolla sekä suhteessa teon vahingollisuuteen että muista rikoksista langetettavaan rangaistukseen
- Lainsäädännön ja viranomaisten toiminnan on puututtava nykyistä vahvemmin järjestelmälliseen häirintään, uhkailuun ja maalittamiseen

3.3. SISÄINEN TURVALLISUUS

Länsimaiset yhteiskunnat ovat kehittyneet jatkuvasti turvallisempaan suuntaan esimerkiksi väkivaltarikosten määrällä mitattuna. Silti turvattomuuden tunne on kasvanut. Tähän on vaikuttanut yhteiskunnan nopea muutos ja ennakoimattomuuden lisääntyminen ihmisten elämässä. Lisääntyvä turvattomuuden kokemus voi vaarantaa myös yhteiskuntaa kohtaan laajemmin tunnetun luottamuksen. Länsimaihin kohdistuneet terrori-iskut ja iskujen uhka ovat osaltaan kasvattaneet turvattomuuden tunnetta. Sisäisen turvallisuuden vahvistaminen edellyttää tarkkaa tasapainoilua kansalaisten yksityisyyden suojan ja rikollisuuden ehkäisemisen välillä.

Turvallisuuden tunne syntyy luottamuksesta yhteiskuntaan ja toisiin ihmisiin, osallisuuden kokemuksesta, elämän hallinnasta ja ennustettavuudesta sekä oikeudenmukaisuuden kokemuksesta.

Sisäisen turvallisuuden perusta luodaan siten politiikalla, joka vähentää eriarvoisuutta yhteiskunnassa ja vahvistaa kansalaisten osallisuutta. Myös terveydenhuollon toiminnalla on suuri merkitys: esimerkiksi päihdehaittojen ja nuorten mielenterveysongelmien ehkäisy palvelee osaltaan turvallisuuden rakentamista.

Turvallisuudesta huolehtiminen edellyttää myös viranomaisten toimintakyvyn turvaamista. Tämä on tärkeää viime kädessä kansalaisten hengen ja terveyden koskemattomuuden turvaamiseksi. Tehokas viranomaistoiminta on välttämätöntä, jotta turvallisuuden tasa-arvo yhteiskunnassa voi toteutua. Huono-osaisuus ja syrjäytyneisyys eivät lisää ainoastaan todennäköisyyttä ajautua rikoksiin, ne lisäävät myös todennäköisyyttä joutua rikosten uhriksi. Siten esimerkiksi poliisin tai pelastustoimen aliresursointi on erityinen riski niille, joilla ei ole mahdollisuutta hankkia lisäturvaa omin varoin. Turvallisuusviranomaisten toimintaedellytykset ja riittävät voimavarat

2226
2227
2228
2229
2230
2231
2232
2233
2234
2235
2236
2237

2238

2239
2240
2241
2242
2243
2244
2245
2246
2247

2248
2249
2250
2251

2252
2253
2254
2255
2256

2257
2258
2259
2260
2261
2262
2263
2264

2265 on turvattava koko maassa. Samalla lainsäädännön on mahdollistettava viranomaisille
2266 parhaat ja tarkoituksenmukaiset keinot oman toimintansa hoitamiseen.

2267
2268 Kansalaisten kansainvälisesti verrattuna korkeaa luottamusta viranomaisiin on kyettä-
2269 vä ylläpitämään. Avainasemassa ovat avoin viranomaistiedottaminen ja luottamuksen
2270 horjuttamisen tarkoituksellisten yritysten tunnistaminen. Liikennevalvontaa ei voi
2271 jättää kameroiden varaan, vaan siihen on varattava riittävät henkilöresurssit erityisesti
2272 raskaan liikenteen valvontaan. Poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen eli PTR-yhteistyön
2273 avulla pystytään edistämään viranomaisten laaja-alaista yhteistoimintaa erityisesti
2274 vakavan, järjestäytyneen ja kansainvälisen rikollisuuden ehkäisemiseksi.

2275
2276 Kansalaisten ensisijainen toive on yleensä avun saaminen – on toissijaista, mikä hal-
2277 linnonala avun tarjoaa. Toisaalta sisäistä turvallisuutta on mahdollista rakentaa myös
2278 kansalaisten omalla toiminnalla, jossa kolmas ja neljäs sektori ovat aktiivisia. Parhaim-
2279 millaan tehokas viranomaistoiminta ja aktiivinen kansalaisten turvallisuustyö toimivat
2280 yhdessä.

2281
2282 Elinympäristö on tärkeä pitää turvallisena läpi elämän. Kodin on oltava turvallinen
2283 paikka ja apua on saatava silloin kun sitä tarvitaan. Seksuaali- ja lähisuhdeväkivalta on
2284 kansallinen häpeätahra, jonka ennaltaehkäisy, tutkinta ja sanktiot sekä uhrien palve-
2285 lut on huolehdittava riittävälle tasolle. Myös yhteiskunnan digitaalisten järjestelmien
2286 saavutettavuuden puutteet ja hankala käytettävyys voivat olla turvallisuusriski.

2287
2288 Myös kyber- ja hybridiuhat vaikuttavat merkittävästi sisäiseen turvallisuuteen ja tur-
2289 vallisuuden tunteeseen. Vaikka tietosuojamääräykset ovat kehittyneet, kansalaisten
2290 mielipiteisiin on mahdollista vaikuttaa ei-hyväksyttävillä tavoilla esimerkiksi vaaleissa.
2291 Valtiollisten vaikuttajien ohella kyberturvallisuudessa on aiempaa vahvemmin huo-
2292 mioitava myös yksityisiltä tahoilta tulevat kyberuhat, jollainen voi olla muun muassa
2293 kansalaisten sosiaali- ja terveysrekisteritietojen urkinta.

2294 2295 2296 **Tavoitteitamme**

- 2297
- 2298 • Sisäisen turvallisuuden vahvistaminen edellyttää tarkkaa tasapainoilua kansalais-
2299 ten yksityisyyden suojan ja rikollisuuden ehkäisemisen välillä
- 2300 • Sisäisen turvallisuuden perusta luodaan politiikalla, joka vähentää eriarvoisuutta
2301 yhteiskunnassa ja vahvistaa kansalaisten osallisuutta
- 2302 • Turvallisuusviranomaisten toimintaedellytykset ja riittävät voimavarat on turvat-
2303 tava koko maassa

3.4. MAAHANMUUTTO

Ihmisten liikkuminen yli valtioiden rajojen on maailmanlaajuinen ilmiö. Keskinäisriippuvaisessa maailmassa kanssakäyminen lisääntyy ja eri katastrofit voivat johtaa muun muassa muuttoliikkeiden äkilliseen voimistumiseen. Vaikutukset näkyvät tällöin myös Suomessa.

Suomesta muutetaan pääsääntöisesti muualle työn ja opiskelun vuoksi ja vastaavasti Suomeen muutetaan työn, opiskelun, perheen ja humanitääristen syiden johdosta. Maahanmuuttopolitiikkaa on kehitettävä osana yleistä yhteiskuntapolitiikkaa ja maahanmuuton tulee olla hallittua, oikeudenmukaista sekä kansalaisten hyväksymää. Sitoutuminen kansainvälisiin sopimuksiin, ihmisoikeuksien ja ihmisarvon periaatteen kunnioittamiseen muodostavat perustan maahanmuuttopolitiikalle.

Maahanmuuton pitäminen hallittuna edellyttää sitä, että maahanmuuttopolitiikka perustuu toimivaan lainsäädäntöön, on ennakoitua ja ottaa taloudellisen kantokykyimme huomioon. Oikeudenmukaisuus tarkoittaa puolestaan syrjimättömyyttä, yhdenvertaista kohtelua ja inhimillisyyttä. Jokaisen on noudatettava yhteisesti sovittuja sääntöjä. Kaikkien oleskeluluvan saaneiden on päästävä nopeasti tasa-arvoisina ja aktiivisina toimijoina osaksi yhteiskuntaa. Maahanmuuttopolitiikan tulee olla sellaista, että se tukee osaltaan yhteiskunnan vakautta ja turvallisuutta.

EU tarvitsee yhteistä maahanmuuttopolitiikkaa

Maahanmuuttopolitiikkaa on kehitettävä ja sovitettava yhteen Euroopan unionin sekä muiden Pohjoismaiden kanssa. Sisärajattoman Euroopan unionin ulkorajoja on valvottava tehokkaasti sekä kattavasti ja unionille luotava yhtenäistä humanitaarista maahanmuuttopolitiikkaa. Suomen on aktiivisesti ja aloitteellisesti kehitettävä tätä politiikkaa ja sen käytänteitä. Näin ohjataan jäsenvaltioiden ratkaisuja suhteessa maahanmuuton kansallisiin käytänteisiin ja periaatteisiin. Jokaisen jäsenvaltion on sitouduttava yhteisiin pelisääntöihin ja kannettava vastuunsa. Muuttoliikkeitä on myös hallittava aktiivisella yhteistyöllä kolmansien maiden kanssa.

Suomen on kannettava oma vastuunsa pakolaisuuden osalta. Muuttoliikkeitä aiheuttavia kriisejä on pyrittävä ennaltaehkäisemään kehitysyhteistyön, ilmastopolitiikan ja rauhanpolitiikan keinoin, sekä lähtömaiden demokratiakehitystä tukien. Kiintiöpakolaisjärjestelmän on oltava ensisijainen humanitäärisen maahanmuuton väylä, ja Suomen on edistettävä sen käytön laajentamista maailmalla. Erityistä huomiota kiinnitetään haavoittuvassa asemassa oleviin, naisiin ja lapsiin. Kansainvälistä suojelua pitää voida hakea ja hakemuksen perusteita tutkia mahdollisimman lähellä lähtöalueita ja viimeistään Schengen-alueen rajalla. Ihmissalakuuljetukseen sekä laittomaan maahantuloon ja maassa oleskeluun on puututtava tehokkaasti. Myönteisen oleskelu-

2304
2305
2306
2307
2308
2309
2310
2311
2312
2313
2314
2315
2316
2317
2318
2319
2320
2321
2322
2323
2324
2325
2326
2327
2328
2329
2330
2331
2332
2333
2334
2335
2336
2337
2338
2339
2340
2341
2342
2343
2344
2345

2346 lupapäätöksen saaneet kotoutetaan ja kielteisen päätöksen saaneet palautetaan.

2347

2348

2349

Tarvitsemme työperäistä maahanmuuttoa

2350

2351

2352

2353

2354

2355

2356

2357

2358

2359

2360

2361

2362

2363

2364

Työperäinen maahanmuutto on keino helpottaa työvoimapulaa sekä tervehdyttää väestön ikärakennetta ja huoltosuhdetta. Tarvitsemme maailmalta eri alojen erityisosaajia ja ammattilaisia. Suomen on oltava yhteiskuntana houkutteleva ja kiinnostava maa saapua tekemään töitä, opiskelemaan ja yrittämään. Suomen tulee toteuttaa johdonmukaista työperäisen maahanmuuton ohjelmaa, jolla varmistetaan työvoiman saatavuus. Samalla on huolehdittava työehtojen noudattamisesta ja jokaisen työntekijän työsuhdeturvan toteutumisesta. Väärinkäytöksiä on ehkäistävä aktiivisesti ja väärinkäytöksille on oltava riittävät rangaistukset. Ihmiskaupan uhrien asema on turvattava myös työperäisen maahanmuuton osalta, viranomaisten osaamista ja resursseja on vahvistamalla. EU- ja ETA-alueen ulkopuolisen työvoiman saatavuusharkinnasta pidetään kiinni ja sitä kehitetään vastaamaan kulloisiakin työvoimapolitiittisia tarpeita. Samalla lainsäädäntöä on kehitettävä niin, että jo maassa olevan työntekijän asema ei ole liian riippuvainen työnantajasta, jolloin hän ei esimerkiksi kykene hakemaan apua hyväksikäyttötilanteissa.

2365

2366

2367

2368

2369

2370

2371

2372

2373

2374

2375

Aktiivisilla kotoutumispalveluilla luodaan perustaa toimivalle maahanmuuttopolitiikalle. Kotoutumisen tulee olla vuorovaikutusta maahanmuuttajan ja yhteiskunnan muiden jäsenten välillä. Tavoitteena on, että jokainen oppii kielen, jolla yhteiskunnassa tulee toimeen ja pystyy kouluttautumaan sekä työllistymään. Tähän tulee varata tarvittavat resurssit. Maahanmuuttajien työllisyysastetta on nostettava selvästi nykyistä korkeammaksi. Kotoutuminen on kaksisuuntainen prosessi, jonka onnistuminen edellyttää syrjiviin rakenteiden purkamista ja avointa asenneilmapiiriä. Maahanmuuttajien oikeusturvasta huolehditaan ja mahdollisuus perhe-elämään turvataan. Suomen on oltava kansainvälinen, yhdenvertainen ja oikeudenmukainen maa.

2376

Tavoitteitamme

2377

2378

2379

2380

2381

2382

2383

2384

2385

2386

2387

2388

- Sitoutuminen kansainvälisiin sopimuksiin, ihmisoikeuksien ja ihmisarvon periaatteen kunnioittamiseen muodostavat perustan maahanmuuttopolitiikalle
- Maahanmuuttopolitiikkaa on kehitettävä ja sovitettava yhteen Euroopan unionin sekä muiden Pohjoismaiden kanssa
- Kiintiöpakolaisjärjestelmän on oltava ensisijainen humanitäärisen maahanmuuton väylä
- Työperäinen maahanmuutto on keino helpottaa työvoimapulaa sekä tervehdyttää väestön ikärakennetta ja huoltosuhdetta. Samalla on huolehdittava työehtojen noudattamisesta ja jokaisen työntekijän työsuhdeturvan toteutumisesta
- Aktiivisilla kotoutumispalveluilla luodaan perustaa toimivalle maahanmuuttopolitiikalle

- Ihmissalakuljetukseen sekä laittomaan maahantuloon ja maassa oleskeluun on puututtava tehokkaasti 2389
2390

3.5. KULTTUURI, LIIKUNTA JA NUORISO 2391

Kulttuurin arvostaminen 2392

Kulttuuri muodostaa laajasti ymmärrettynä yhteisöjen ja koko yhteiskunnan perustan. Se kuitenkin muuttuu ja muovautuu jatkuvasti niin uusien sukupolvien, vaikutteiden, ideoiden, arkisen vuorovaikutuksen kuin tietoisien muutostyön myötä. Koska kulttuuri on henkilökohtaisten ja jaettujen identiteettien kenties tärkein rakennusaine, sen on oltava kaikkien saavutettavissa. Oikeus kulttuuriin kuuluu kaikille: asuinpaikasta, tulotasosta, fyysisistä ominaisuuksista tai kielitaidosta riippumatta. 2393
2394
2395
2396
2397
2398
2399

Yhteiskunnan tulee tukea kulttuuritoimintaa niin monipuolisesti, että jokaisella on mahdollisuus nauttia kulttuurista sekä kokijana että tekijänä tai harrastajana. Tämä edellyttää niin kulttuuri-instituutioiden ja harrastusmahdollisuuksien ylläpitämistä kuin tapahtumien ja taiteilijoiden tukemista. Tuki voi olla myös tiloja tai neuvontaa. Kulttuurin saavutettavuus edellyttää esteettömyyttä. Julkisella rahoituksella tulee ohjata kulttuuritoimijoita saavutettavuuden laajaan huomioimiseen. 2400
2401
2402
2403
2404
2405
2406

Tarvitsemme nykyistä suunnitelmallisempaa toimintaa niiden tavoittamiseen, jotka jäävät palveluiden ulkopuolelle. Erilaisten hoitopaikkojen sekä oppilaitosten arkeen tulee tuoda järjestelmällisemmin taide- ja kulttuuritoimintaa. Vammaisten osallistuminen kulttuuripalveluihin edellyttää muun muassa toimivia kuljetus- ja tulkkauspalveluita, apuvälineitä ja avustajien vapaata pääsyä. 2407
2408
2409
2410
2411
2412

Kulttuuri on niin kokemuksia – katsojana, kuulijana tai kokijana – kuin tekemistäkin. Mahdollisuudet kulttuurin harrastamiseen ovat kulttuuripoliittisesti yhtä tärkeitä kuin kulttuurin seuraaminen. Erilaiset harrastusmuodot matalankynnyksen kokeiluista pitkäjänteiseen taiteen perusopetukseen on pidettävä osana kuntien ja muun kulttuuri- ja sivistyshallinnon kokonaisuutta. 2413
2414
2415
2416
2417
2418

Kulttuuripalveluiden saatavuuden suurin este on rahan puute. Eurot vaikuttavat jokaisen paikkakunnan kulttuuritarjontaan, hintaan ja harrastusmahdollisuuksiin niin harrastajan kuin toteuttajan näkökulmasta. Voimavarat vaikuttavat suoraan teattereiden, orkestereiden ja museoiden tarjontaan. Taiteen ja kulttuurin arvo yhteiskunnalle, yhteenkuuluvuudelle ja hyvinvoinnille on kuitenkin kiistaton. Siksi tavoitteena pitää olla kulttuurin riittävä rahoitus, joka painottaa saavutettavuutta ja kaikkien kulttuurillisia oikeuksia. Tavoitteenamme on, että valtion budjetista vähintään yksi prosentti kohdennetaan kulttuurin rahoitukseen. 2419
2420
2421
2422
2423
2424
2425
2426
2427

Taiteen vapaus on tärkeä itseisarvo. Ei ole poliitikkojen, virkamiesten tai muiden 2428
2429

2430 rahoittajien tehtävä määritellä taiteen sisältöjä tai tavoitteita. Julkisen vallan tehtä-
2431 vänä on mahdollistaa taiteen tekeminen, kulttuurin toimintaedellytykset ja ohjata
2432 kulttuuripalvelujen tuottajia huolehtimaan kulttuuristen oikeuksien toteutumisesta,
2433 vaarantamatta taiteen vapautta.

2434

2435 Julkista rahoitusjärjestelmää onkin kehitettävä edelleen niin, että se kohtelee eri
2436 taidemuotoja ja -toimijoita yhdenvertaisemmin. Uusien taiteenlajien on päästävä ny-
2437 kyistä paremmin julkisen tuen piiriin ja rahoitusjärjestelmien tavoitteita on ohjattava
2438 kohti taiteen vapauden ja monimuotoisuuden tukemista.

2439

2440 Lainsäädännön turvaamalla rahapelimonopolilla on oltava tulevaisuudessakin vahva
2441 asema kulttuurin, liikunnan ja urheilun, nuorisotyön ja tieteen rahoittamisessa. Tästä
2442 syystä on pidettävä huolta ja kehitettävä rahapelimonopolin toimintaedellytyksiä.

2443

2444

2445 **Jokaisella on oikeus liikuntaan ja fyysistä aktiivisuutta tukevaan elinympäristöön**

2446

2447 Tavoitteena on, että 2030-luvulla kaikki suomalaiset liikkuvat terveyden ja hyvin-
2448 voinnin kannalta riittävästi. Elinympäristön on tuettava rakenteellisesti ja sosiaalisesti
2449 fyysistä aktiivisuutta. Näin liikunta ja urheilu rakentavat yhteisöllisyyttä ja yhteen-
2450 kuuluvuutta sekä lisäävät kiinnittymistä ja osallistumista yhteiskuntaan.

2451

2452 SDP:n liikuntapolitiikan ytimessä on kaikkien yhdenvertainen mahdollisuus liikkua
2453 terveyden ja hyvinvoinnin kannalta riittävästi. Kaikilla on oltava mahdollisuus har-
2454 rastaa ja ketään ei jätetä ulkopuolelle. Kaikille ikä- ja ihmisryhmille on oltava tarjolla
2455 mielekästä liikuntaa. Tasa-arvon ja kestäväen kehityksen tulee olla myös liikuntakult-
2456 tuurin keskiössä.

2457

2458 Valtion ja kuntien on tuettava liikuntatoimintaa pitkäjänteisesti ja liikunnan yhteis-
2459 kunnallinen vaikuttavuus on tunnistettava. Aktiivisella yhteistyöllä kunnan, kansalais-
2460 järjestöjen ja yritysten välillä on mahdollisuus tuottaa laadukkaita liikuntapalveluja,
2461 jotka edistävät terveyttä ja hyvinvointia.

2462

2463 Yhteiskunnan on tuettava liikuntaa osana ihmisten arkea. Fyysisen aktiivisuuden ja lii-
2464 kuntamahdollisuuksien on oltava osa päiväkotien, koulujen, oppilaitosten, työpaikko-
2465 jen, palvelukotien ja muiden yhteisöjen arkipäivää. Kaupunkisuunnittelussa on huomi-
2466 oitava liikkumisen edistäminen lihasvoimin. Teknologisilla innovaatioilla on mahdollista
2467 tukea yksilön liikkumista ja tietoisuutta terveyden kannalta riittävästä liikunnasta.

2468

2469 Elintapaohjausta on oltava tarjolla riittävästi ja yhteiskunnan on edistettävä liikku-
2470 mista hallinnon rajat ylittäen. Liikuntaneuvonnan palveluketjujen on oltava kunnossa
2471 kuntien liikunta- ja sote-toimijoiden, työterveyden, järjestöjen ja yksityisten toimi-
2472 joiden välillä. Kasvavilla liikuntapalvelujen kysynnällä on myös työllisyyttä ja yhteis-

kunnan elinvoimaa lisäävä vaikutus. Tavoitteena on, että hyvinvoinnin edistämisestä syntyy Suomeen uusi vientiala.	2473
	2474
	2475
Seurojen ja yhdistysten toiminta on ihmisten omista tarpeista ja innosta kumpua-	2476
vaa. Yhdistystoiminnalla on myös demokratiaa vahvistava vaikutus, koska se kehittää	2477
olennaisia voimavaroja: vuorovaikutustaitoja, organisointitaitoa, verkostoja ja verkos-	2478
toitumistaitoja. Kansalaisjärjestöjen edellytyksiä järjestää monipuolista, osallistavaa	2479
toimintaa kaiken tasoille liikkujille ja urheilijoille parannetaan.	2480
	2481
Urheilu tuottaa ihmisille elämyksiä ja lisää kansalaisten yhteenkuuluvuuden tunnetta.	2482
Menestyvät urheilijat toimivat kannustavina roolimalleina nuorille ja kuntourheilijoille.	2483
Parannetaan urheilijoiden mahdollisuuksia pärjätä huippu-urheilussa. Huippu-ur-	2484
heilun on oltava eettisesti kestävä, jonka vuoksi kilpailun on oltava puhdasta ja eri	2485
kisapaikkoja valittaessa on otettava laajemmin yhteiskunnalliset olot huomioon.	2486
	2487
	2488
Nuorten hyvinvointia edistettävä	2489
	2490
Valtaosalla nuorista menee hyvin, mutta nykyisten arvioiden mukaan 10–15 pro-	2491
senttia nuorista voi huonosti. Esimerkiksi nuorten syrjäytyminen, mielenterveyson-	2492
gelmat ja vähemmistöihin kohdistuva syrjintä aiheuttavat inhimillistä kärsimystä ja	2493
yhteiskunnallisia kustannuksia. Nuorten hyvinvoinnin vahvistaminen edellyttää sekä	2494
hyvinvointia edistäviä ja ongelmia ehkäiseviä toimia, että palveluiden kehittämistä.	2495
Hyvinvoinnin edistämiseksi nuorisotyötä ja muita nuorten kasvua tukevia palveluita	2496
on kehitettävä. Nuoret tarvitsevat enemmän harrastus-, liikunta- ja muita palveluita	2497
parantamaan henkistä ja fyysistä hyvinvointiaan. Kaikkien eri palvelumuotojen tulee	2498
olla nuorista itsestään lähteviä ja kannustavassa ilmapiirissä toimivia. Näin ne tuke-	2499
vat nuoren kasvua ja itsenäistymistä, sekä kehittävät nuoren elinympäristöä kasvua	2500
tukevaksi. Nuorten parissa työskentelevillä aikuisilla on oltava riittävät valmiudet olla	2501
tukemassa nuoren kasvua ja hyvinvointia.	2502
	2503
Esimerkiksi oppimisvaikeudet on tunnistettava mahdollisimman varhain. Oppimisvai-	2504
keuksien tunnistaminen, mahdollistaa oppimista tukevan ja syrjäytymistä ehkäisevän	2505
kasvu- ja oppimispolun rakentamisen jokaiselle. Nuorten mielenterveyttä voidaan	2506
vahvistaa ja mielenterveyden ongelmia ehkäistä vahvistamalla nuorten parissa työs-	2507
kentelevien mielenterveysosaamista ja panostamalla vuorovaikutus-, kaveri- ja mie-	2508
lenterveystaitojen opetukseen kouluissa.	2509
	2510
Panostamalla resursseja ennakoivaan nuorisotyöhön pystytään tarttumaan nuorten	2511
haasteisiin ja huoliin heti niiden havaitsemisen jälkeen. Yhtenä ennaltaehkäisyn muo-	2512
tona hyvinvoinnin takaamiseksi on harrastustakuu osana suomalaista ”Islannin mallia”.	2513
Harrastamista on tuotava nykyistä enemmän koulupäivän yhteyteen, kuljetusten	2514
järjestämistä on helpotettava ja harrastamisen tukea on lisättävä. Harrastustakuu	2515

2516 on kuitenkin vain yksi osa suomalaista ”Islannin mallia”, ja keskeistä onkin, että koko
2517 yhteisö saadaan tukemaan lasten ja nuorten hyvinvointia.

2518
2519 Jotta nuorten hyvinvointi turvataan ja ongelmat huomataan ajoissa, niin kaikille
2520 kouluasteille järjestetään luotettava nuorisotyön tekijä, joka on läsnä koko nuoren
2521 kasvupolun. Tämä henkilö on nuorelle tuki, joka kuuntelee ja tekee hänen olonsa
2522 turvalliseksi. Näillä tukitoimilla parannetaan nuorten asemaa ja helpotetaan nuoren
2523 lähtemistä mukaan harrastustoimintaan. Nuoren tukitoimet on aina määriteltävä
2524 yksilön tarpeiden mukaan.

2525

2526

2527 **Tavoitteitamme**

2528

- 2529 • Oikeus kulttuuriin kuuluu kaikille: asuinpaikasta, tulotasosta, fyysisistä ominai-
2530 suuksista tai kielitaidosta riippumatta
- 2531 • Taide ja kulttuuri on tärkeä voimavara ja taiteen riippumattomuus ja vapaus tulee
2532 turvata
- 2533 • 2030-luvulla kaikki suomalaiset liikkuvat terveyden ja hyvinvoinnin kannalta
2534 riittävästi
- 2535 • Nuorten hyvinvoinnin vahvistaminen edellyttää sekä hyvinvointia edistäviä ja
2536 ongelmia ehkäiseviä toimia, että palveluiden kehittämistä
- 2537 • Luodaan suomalainen versio ”Islannin mallista” ja harrastustakuu osana sitä

2538

3.6. IHMISTEN VÄLINEN YHDENVERTAISUUS

2539 Tasa-arvoisessa yhteiskunnassa kaikilla on mahdollisuus toimia ja toteuttaa omia unel-
2540 miaan. Ihmisellä kuuluu olla oikeus määrittää, mitä hänen hyvä elämänsä on. Tasa-ar-
2541 vo takaa parhaiten sen, että kaikkien ihmisten lahjakkuus, luovuus ja ahkeruus ovat
2542 mukana sivistyksen ja hyvinvoinnin kehittämisessä. Jokaiselle kuuluu oikeus vaikuttaa
2543 omaan elämänsä kulkuunsa, riippumatta esimerkiksi syntyperästä tai sukupuolesta.

2544

2545 Tasa-arvo tarkoittaa sitä, että yhteiskunta mahdollistaa kaikille samat mahdollisuudet
2546 yksilölliset tarpeet huomioon ottaen. Epätasa-arvo, syrjäytyminen ja syrjintä ovat
2547 väärin yksilöä kohtaan ja heikentävät koko yhteiskuntaa.

2548

2549 Hyvillä oppimisympäristöillä on huomioitava ihmisten moninaisuus. Yksilöiden erilai-
2550 set tarpeet huomioiva kasvatusta ja koulutus auttavat ihmisiä etenemään kohti täyttä
2551 potentiaaliaan taustasta riippumatta. Kasvatuksessa ei saa siirtää syrjiviä ennakkoluu-
2552 loja seuraaville sukupolville.

2553

2554 Kaikille on tarjottava tilaisuus tehdä töitä ja ansaita oma elantonsa. Työstä saatavalla
2555 palkalla on saavutettava myös säällinen toimeentulo. Tätä tavoitetta tukee sosiaali-

turvan kokonaisuudistus Yleisturvan mukaisesti. Maahanmuuttajien ja vähemmistöjen mahdollisuuksia päästä työelämään parannetaan esimerkiksi koulutuspalveluilla ja työelämän käytänteitä kehittämällä. Työnantaja on kannustettava työllistämään monenlaisia ihmisiä. Näiden tavoitteiden edistämiseksi on lisättävä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvaltuutetun toimivaltaa ja voimavaroja.

Seksuaalinen suuntautuminen tai sukupuoli-identiteetti ei saa määrittää ihmistä ulkopuolelta. Kasvatuksessa ja opetuksessa tulee tehdä määrätietoista tasa-arvotyötä ja puhua seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuudesta. Kiusaamiselle tulee olla nollatoleranssi. Kaikissa palveluissa tulee taata ihmisen oikeus olla oma itsensä. Lainsäädännön on kunnioitettava sukupuoltaan korjaavan ihmisen oikeuksia.

Oman kielen merkitys identiteetille on valtava. Kieli on avain sivistykseen, kulttuuriin ja itseilmaisuuksiin. Kulttuurien rikkaus on tärkeää myös yhden valtion sisällä. Kansallisten vähemmistöjen ja maahanmuuttajien kielitaito on tärkeä osa suomalaista kieli-
varantoa. Ihmisellä tulee olla oikeus käyttää omaa kieltään ja tulla ymmärretyksi niin laajasti kuin mahdollista.

Asevelvollisuuden tulee olla avoin kaikille kansalaisille. Feministiset ihanteet ja kansainväliset sopimukset velvoittavat päättäväisemmin puuttumaan naisiin kohdistuvaan häirintään ja väkivaltaan. Yritysten hallitukseen tarvitaan sukupuolikiintiöt turvaamaan eri sukupuolten edustus päätöksenteossa. Ulkopolitiikassa ja kehityspolitiikassa painopisteen tulee olla naisten ja lasten hyvinvoinnin edistäminen.

Yhteiskunnan rakenteita ja lainsäädäntöä on uudistettava monipuolisesti tasa-arvoa edistäen. Täysipainoinen yhteiskuntaan osallistuminen toteutuu jokaiselle poistamalla kaikenlainen syrjintä. Näin päästään eroon yksittäisten ihmisten epäreilusta etuoikeuksista ja toisten osattomuudesta.

Tavoitteitamme

- Jokaisella on oikeus määrittää itselleen hyvän elämän tavoitteet
- Seksuaalinen suuntautuminen tai sukupuoli-identiteetti ei saa rajoittaa yksilöä
- Asevelvollisuuden tulee olla avoin kaikille kansalaisille
- Yhteiskunnan rakenteita ja lainsäädäntöä on uudistettava monipuolisesti tasa-arvoa edistäen

2593
2594
2595

MUUTOSHAASTE 4. GLOBAALIN KESKINÄISRIIPPUVUUDEN TULEVAISUUS

2596
2597
2598
2599
2600
2601
2602
2603
2604

Ihmiskunnan historiaa viime vuosisadalla kuvaavat demokratian, sivistyksen ja edistytyn leviäminen ja laajeneminen. Tulevaisuus on kuitenkin aina epävarma. Ilmastomuutos, maaperän köyhtyminen ja luonnon monimuotisuuden heikkeneminen yhdessä uhkaavat tulevana vuosikymmeninä maailman ihmisten hyvinvointia ja tulevaisuutta. Kehitys on mahdollista kääntää hyväksi, mutta se vaatii kunnianhimoisia ja määrätietoisia toimia. Ilmastomuutoksen torjuminen vaatii globaaleja, monitieteisiä ja politiikanaloja yhdistäviä rohkeita innovaatioita ja ratkaisuja. Pariisin ilmastosopimus ja maailman kestävän kehityksen tavoitteet määrittävä YK:n Agenda 2030 luovat tienviitat lähivuosien kansainväliselle yhteistyölle ja Suomen toiminnalle.

2605
2606
2607
2608
2609

Merkittäviä edistysaskeleita on saavutettu Vuosituhattulistuksen tavoitteiden edistymisessä, kuten absoluuttisen köyhyyden ja lapsikuolleisuuden vähentämisessä. Myös demokratian ja ihmisoikeuksien vahvistamisessa ja luonnonsuojelussa on tapahtunut edistystä. Paljon on kuitenkin vielä tehtävää.

2610
2611
2612
2613
2614
2615
2616
2617
2618
2619

Sosiaalinen kestämyys näkyy eriarvoisuuden maailmanlaajuisena kasvuna. Kourallinen maailman rikkaimmista ihmisistä omistaa yhtä paljon varallisuutta kuin maailman vähävaraisempi puolikas, eli noin 3,7 miljardia ihmistä. Työpaikat ovat kadonneet monen kotiseudulta, oma talous ei ole kehittynyt suotuisasti ja vastaavasti pieni vähemmistö on kerännyt kasvun hedelmät. Tästä kumpuavasta toivottomuuden ja epäoikeudenmukaisuuden kokemuksesta saavat käyttövoimansa niin globalisaation parempaa hallintaa vaativat kansainväliset muutosvoimat kuin myös populistiset ja nationalistiset liikkeet, jotka lupaavat monimutkaisiin ongelmiin helpon kuuloisia, mutta toimimattomia ja konflikteja synnyttäviä ratkaisuja.

2620
2621
2622
2623
2624
2625

Tarvitsemme kokonaisvaltaisen oikeudenmukaisen siirtymän ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäväan kehitykseen niin Suomessa kuin maailmanlaajuisestikin. Siirtymä on toteutettava oikeudenmukaisesti ja se vaatii vahvaa julkista ohjausta ja kansainvälistä yhteistyötä. Oikeudenmukainen siirtymä kohti kestävämpää tulevaisuutta on toteutettava reilusti yhteiskuntien sisällä ja välillä.

2626
2627
2628
2629
2630
2631
2632
2633

Maailmaa uhkaavat kriisit voidaan torjua ja kestäväa kehitystä edistää vain monenkeskisessä sääntöpohjaisessa kansainvälisessä yhteistyössä. Monenkeskisen yhteistyön ja keskinäiseen luottamukseen perustuvan maailman rakentamisessa Suomen ei pidä olla sivustakatsoja, vaan aktiivinen toimija. Kansainväliset järjestöt, kuten YK ja Maailman kauppajärjestö, ovat heikentyneet valtioiden keskinäisen epäluottamuksen sekä kansallisen itsekkyyden ja oman edun tavoittelun lisääntyessä. Nykyisessä kansainvälisessä taloudessa monet valtiot pyrkivät pikemminkin protektionismiin kuin kaupan

käynnin edistämiseen ja kestävän kasvun tukemiseen.	2634
	2635
Ilmastonmuutos ja kestävä kehitys ovat aikamme keskeisiä moniulotteisia turvallisuusuhkia. Ilmastonmuutos on myös humanitaarinen kriisi, josta kaikkein heikoimmassa asemassa olevat maat ja väestöryhmät kärsivät eniten. Samalla ilmastonmuutos on esimerkki turvallisuusuhkien keskinäisriippuvaisesta luonteesta. Euroopan unionin jäsenmaana Suomi on aktiivisesti ohjaamassa unionia aktiivisemmän ja vaikuttavamman ilmastopolitiikan suuntaan.	2636 2637 2638 2639 2640 2641 2642
Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa ja kaikessa kansainvälisessä toiminnassa keskeisen arvopohjan muodostavat ihmisoikeuksien, oikeusvaltioperiaatteen, demokratian, tasa-arvon, rauhan, vapauden ja suvaitsevaisuuden edistäminen. Keskinäisriippuvaisessa maailmassa turvallisuutta edistetään parhaiten laajalla monenkeskisellä poliittisella, taloudellisella ja kulttuuriyhteistyöllä, ei voimapolitiikalla ja vastakkainasettelulla.	2643 2644 2645 2646 2647 2648 2649
Suomen sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden paras tae on hyvin toimiva, tasa-arvoinen ja kaikkien kansalaistensa osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista huolen pitävä hyvinvointivaltio, jonka yhteenkuuluvuutta ei ulkoa voi horjuttaa. Eriarvoisuuden kasvu ja hyvinvointipalvelujen alasajo vaarantaa sekä sisäistä että ulkoista turvallisuutta. Suomi edistää tasa-arvoa, oikeudenmukaisuutta ja demokratian vahvistamista jokaisella politiikan loholla, myös ulkopolitiikassa. Naisten oikeuksien ja tasa-arvon toteutuminen lisää yhteiskuntien turvallisuutta ja vakautta, sekä edistää kestävä kehitystä, joka on ulkopolitiikkamme päämäärä. Tasa-arvon toteutuminen, naisten aseman parantaminen ja osallistumismahdollisuuksien lisääminen vahvistavat yhteiskuntien turvallisuutta ja vakautta sekä edistävät kestävä kehitystä.	2650 2651 2652 2653 2654 2655 2656 2657 2658 2659 2660
Suomi on pohjoismaisen yhteistyön aktiivinen kehittäjä. Pohjoismainen yhteistyö on merkittävä väline ilmastotekojen, arktisen alueen suojelun ja alkuperäiskansojen oikeuksien toteutumisen edistäjänä. Pohjoismainen yhteistyö rakentaa menestyneen pohjoismaisen hyvinvointivaltiomallin varaan ja on osa yhteistä kulttuuriperimää. Nuoriso- ja kulttuurivaihtoa ja kansalaisjärjestöjen mahdollisuuksia ottaa osaa pohjoismaiseen yhteistyöhön on tuettava aktiivisesti.	2661 2662 2663 2664 2665 2666 2667
Euroopan unioni on arvoyhteisö, joka perustuu ihmisarvon ja -oikeuksien kunnioittamiseen, sekä demokratiaan, oikeusvaltion, vapauden ja tasa-arvon arvoille. Yhteistyön tavoitteena on hyvinvoinnin ja turvallisuuden lisääminen ja kaiken unionin toiminnan tulee olla linjassa taloudellisen, sosiaalisen ja ekologisesti kestävän kehityksen periaatteiden kanssa. Suomen paikka on EU:n eturivissä, jossa olemme rakentamassa parempaa huomista ja vahvempaa Eurooppaa. Euroopan unionin on investoitava tulevaisuuteen ja osaamiseen sekä yhteistyötä jäsenvaltioiden välillä on tiivistettävä.	2668 2669 2670 2671 2672 2673 2674 2675
Suomen ja EU:n tulee tiivistää kumppanuuttaan ja yhteistyötään, erityisesti Afrikan	2676

2677 kanssa. Perinteinen valtioiden välinen kehitysyhteistyö ei riitä vastaamaan haastei-
2678 siin. Ongelmien monitahoisuus edellyttää kokonaisvaltaista, yhteiskuntien sosiaalisen
2679 ulottuvuuden ja demokratiakehityksen huomioivaa tukea, sekä yritysten ja kansalais-
2680 yhteiskunnan laaja-alaista osallistamista. Yhteistyön tulee kehitysyhteistyön ohella
2681 kattaa kauppa- ja investointi-, ilmasto-, ihmisoikeus- sekä pakolais- ja maahanmuut-
2682 topoliitikan. Tavoitteena tulee olla Afrikan maiden hyvinvointivaltioiden ja kansalais-
2683 yhteiskuntarakenteiden kehittyminen ja demokratian vahvistuminen, koska kansan-
2684 valtaisuus on aina kulkenut käsi kädessä edistyksen, tasa-arvon ja vakauden kanssa.

2685

2686 Konfliktien ennaltaehkäisy ja kriisinhallinta edellyttävät tehokasta yhteistyötä kaik-
2687 kien apua tarjoavien globaalien tahojen välillä.

2688 *”SDP toimii sen puolesta, että Suomi vahvistaa monenkeskistä globaalia keskinäisriippu-*
2689 *vuutta ja ylikansallisen yhteistyön foorumeita”*

2690 **VISIO:**

2691 *Vuonna 2030 Suomi ja maailma ovat siirtyneet ekologisesti, so-*
2692 *siaalisesti ja taloudellisesti kestäväan kehitykseen. Se edellyttää*
2693 *demokratian, ihmisoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen kunnioitta-*
2694 *mista.*

2695 **4.1. TURVALLINEN JA YHTEISTYÖKYKYINEN SUOMI** 2696 **KANSAINVÄLISTÄ TURVALLISUUTTA RAKENTAMAS-** 2697 **SA**

2698 Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan päämääränä on ehkäistä Suomen joutuminen
2699 sotilaallisen konfliktin osapuoleksi. Suomen turvallisuuspoliittinen linja perustuu
2700 uskottavaan omaan puolustukseen, yleiseen asevelvollisuuteen, korkeaan maanpuo-
2701 lustustahtoon, sotilaalliseen liittoutumattomuuteen ja kansainväliseen puolustusyh-
2702 teistyöhön, Euroopan unionin keskinäistä avunantoa koskevaan veloitteeseen sekä
2703 mahdollisuuteen ottaa vastaan ja antaa apua.

2704

2705 Suomen tulee tehdä ja kehittää puolustusyhteistyötä niin kahdenvälisesti, EU:n
2706 puitteissa kuin Pohjoismaidenkin kanssa. Ruotsin kanssa tehtävän puolustusyhteis-
2707 työn syventäminen on Suomelle tärkeää. Suomi pitää huolen riittävästä uskottavasta
2708 kansallisesta puolustuksesta ja sen resursoinnista.

2709

2710 EU:n ulko- ja turvallisuuspoliittinen ulottuvuus on tärkeä Suomen kaltaiselle sotilaa-

lisesti liittoutumattomalle maalle. Suomen tulee olla mukana EU:n puolustusyhteis-	2711
työn kehittämisessä lähtökohtana kansallisen puolustuksen vahvistaminen. Euroopan	2712
unionin yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan voi kohdistua sisäisiä jännitteitä	2713
jäsenmaiden ulko- ja turvallisuuspoliittisten painotusten muutosten takia. Tavoite	2714
on, että EU kykenee toimimaan ulko- ja turvallisuuspolitiikassaan yhtenäisenä sekä	2715
toimivassa yhteistyössä kaikkien kumppaneidensa kanssa.	2716
	2717
Yhteistyö Naton kanssa pohjautuu rauhankumppanuusohjelmaan. Suomi osallistuu	2718
jännitteitä ja asevarustelukilpailua lisäämättömään kansainväliseen harjoitustoimin-	2719
taan lähtökohtana oman puolustuskyvyn ylläpitäminen sekä kriisinhallintakyvyn ja	2720
yhteistoimintakyvyn kehittäminen.	2721
	2722
Suomi ylläpitää hyviä ja rakentavia suhteita Kiinan, Venäjän ja Yhdysvaltain kanssa	2723
ja pyrkii toimimaan siten, etteivät suurvaltasuhteissa näkyvät jännitteet heikentäisi	2724
sääntöpohjaista monenkeskistä kansainvälistä yhteistyötä eikä ihmisoikeuksien ja	2725
kansainvälisen oikeuden kunnioittamista ja kehittämistä.	2726
	2727
Yhteistyötä Venäjän kanssa kehitetään siten, että se on sopusoinnussa EU:n yhteisen	2728
ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa. Tavoitteena on, että Venäjä palaa kansainvälisen	2729
yhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi kansainvälisen oikeuden periaatteita kunnioittaen.	2730
Suomen tulee jatkossa panostaa oman lähialueensa, Pohjois-Euroopan, ja Itäme-	2731
ren alueen vakauden ja yhteistyövaraisen turvallisuuden vahvistamiseen. Suomen	2732
ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteena on konfliktien syntymisen estäminen ja	2733
niiden ulkopuolella pysyminen sekä sen varmistaminen, ettei Suomen aluetta käytetä	2734
vihamielisiin tarkoituksiin muita valtioita kohtaan. Suomen ei tule osallistua eikä tukea	2735
Itämeren tai muilla alueilla sotaharjoitustoimintaa, jolla on kriisejä eskaloivia tai aseva-	2736
rustelukilpailua kiihdyttäviä vaikutuksia.	2737
	2738
	2739
Rauhantyö ja kriisinhallinta rakentaa kestäväää maailmaa	2740
	2741
Kaiken toiminnan arktisella alueella on perustuttava ympäristön kantokykyyn ja alku-	2742
peräiskansojen oikeuksien kunnioittamiseen. Näitä tavoitteita Suomen tulee edistää	2743
niin arktisen neuvoston kautta kuin kahdenvälisesti arktisen alueen valtioiden kanssa.	2744
Tavoitteena on pitää arktinen alue edelleen sotilaallisten jännitteiden ulkopuolella.	2745
Arvioiden mukaan arktinen alue lämpenee ilmastonmuutoksesta johtuen noin kaksi	2746
kertaa muuta maailmaa nopeammin. Seuraukset eivät ole vain alueellisia, vaan näky-	2747
vät myös muualla esimerkiksi nousevana merenpintana.	2748
	2749
Osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan niin YK:n, EU:n kuin ETYJ:n puit-	2750
teissa on osa vakauttavaa ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, jolla muun muassa luodaan	2751
puitteet rauhanrakentamiselle konfliktien jälkeisissä yhteiskunnissa. Alueellisella	2752
tasolla ETYJ:llä on erityinen asema turvallisuus- ja yhteistyöjärjestönä, ja tätä asemaa	2753

2754 tulee hyödyntää mahdollisimman paljon konfliktien ratkaisemisessa ja kriisinhallinnas-
2755 sa. Suomi tarjoaa erinomaiset puitteet rauhanneuvotteluille ja dialogitapaamisille.
2756 Sääntöpohjaisen kansainvälisen yhteistyöjärjestelmän vahvistaminen ja globaalin
2757 hyvinvointikehityksen tukeminen on myös rauhantyötä. Epävirallisille ja osallistaville
2758 dialogiprosesseille on maailmalla entistä enemmän tilausta. Laaja-alainen kump-
2759 panuusajattelu on tärkeää myös rauhantyössä. Suomen on toimittava aktiivisena
2760 rauhanvälittäjänä ja sillanrakentajana sekä edistettävä YK:n turvallisuusneuvoston
2761 Naiset, rauha ja turvallisuus 1325 -päättöslauselman mukaisesti naisten osallistumista
2762 rauhanneuvotteluihin ja rauhanrakentamiseen huolehtien siitä, että rauhanneuvot-
2763 teluissa naisten ja tyttöjen oikeudet turvataan. Kestävää rauhaa ei voida rakentaa epä-
2764 tasa-arvoisuutta ylläpitäville rakenteille. YK:n turvallisuusneuvoston Nuoret, rauha ja
2765 turvallisuus 2250 -päättöslauselman mukaisesti on nuorten osallistumista rauhanra-
2766 kentämiseen ja konfliktien ehkäisyyn edistettävä. Myös siviilikriisihallinnan ja kehi-
2767 tisyhteistyön sekä humanitaarisen avun rajapintojen kehittämällä voidaan parantaa
2768 toiminnan kattavuutta ja tehokkuutta. Ennen turvallisuustilanteen romahtamista
2769 avoimeksi konfliktiksi on monen asian täytynyt mennä pieleen. Turvallisuustilanteen
2770 ylläpitäminen on nähtävä useita aloja yhdistävänä kokonaisvaltaisena prosessina.

2771
2772 Suomen on harjoitettava aktiivista vakauspolitiikkaa konfliktien ennaltaehkäisemiseksi
2773 sekä toimittava aktiivisesti asevalvonnan vahvistamiseksi ja aseistariisunnan edistämi-
2774 seksi. Suomen on myös edistettävä aktiivisesti kansainvälisen asekauppasopimuksen
2775 yleistä sitovuutta ja kattavuutta sekä toimeenpanoa. Suomen on noudatettava kan-
2776 sainvälisiä sopimuksia ja velvoitteita asekaupassaan, sekä pidättäytyttävä käymästä
2777 asekauppaa autoritaaristen, ihmisoikeuksia loukkaavien maiden kanssa. Suomen ei
2778 tule viedä aseita, teknologiaa tai tukipalveluita konfliktierhille alueille eikä sotaa käy-
2779 viin maihin, joissa niitä voidaan käyttää ihmisoikeuksien loukkauksiin. Suomen tulee
2780 osallistua kansainvälisiin aseistariisunnan prosesseihin, kuten edistää autonomisten
2781 asejärjestelmien kieltosopimuksen aikaansaamista, liittyä YK:n ydinasekieltosopimuk-
2782 seen sekä kansainväliseen rypäleaset kieltävään sopimukseen.

2783 **Teknologia ja uudet turvallisuusuhat**

2784
2785
2786
2787 Yhteiskunnan lisääntynyt tietointensiivisyys, tieto- ja viestintäjärjestelmien keskinäi-
2788 nen integraatio ja kaikille avointen tietoverkkojen lisääntyminen asettavat uudenlaisia
2789 vaatimuksia yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamiseksi. Oman haasteensa
2790 tuovat ulkomaisen omistuksen kasvu ja toimintojen ulkoistaminen sekä lisääntynyt
2791 riippuvuus sähköstä. Informaatiovaikuttamista käytetään myös demokratiaa vääris-
2792 täviin ja konflikteja ylläpitäviin tarkoituksiin. Suomen on toimittava luotettavan ja
2793 riippumattoman tiedonvälityksen turvaamiseksi.

2794
2795 Kyberpuolustuksen kehittäminen vaatii valvonta- ja vastauskapasiteetin kasvatta-
2796 misen lisäksi panostuksia osaamiseen. Kyberuhkien rinnalla erilaisten hybridiuhkien

määrä ja potentiaali kasvaa vuosi vuodelta merkittävämmäksi. Turvallisuuden ylläpitäminen vaatii yhä aktiivisempaa kansainvälistä yhteistyötä ja siksi Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskuksen roolia on vahvistettava ja tiivistettävä yhteistyötä yksityissektorin, kolmannen sektorin ja viranomaisten välillä.

Informaatio- ja paikannusteknologian kehitys on nostanut kaksikäyttöesineiden kehityksen ja levikin valvonnan merkitystä. Suomen, Euroopan unionin jäsenmaana, tulee tukea sitovan ja kattavan kaksikäyttöesineiden kaupan hallinnan kehittämistä ja ajettava kaksikäyttöesineitä koskevan hyvän hallinnan kehittämistä myös globaalien yhteistyöorganisaatioiden piirissä.

Riittävän huoltovarmuustilanteen ylläpitäminen vaatii monialaista osaamista ja panostuksia kotimaan tuotantokapasiteetin ylläpitämisen lisäksi myös kaupan ja tietoliikenneyhteyksistä huolehtimiseen. Kaupan ja uhkien kansainvälistyessä ja monipuolisuudessa huoltovarmuuskapasiteetin ei saa antaa heiketä.

Tavoitteitamme

- Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan päämääränä on ehkäistä Suomen joutuminen sotilaallisen konfliktin osapuoleksi
- Suomen turvallisuuspoliittinen linja perustuu uskottavaan omaan puolustukseen, yleiseen asevelvollisuuteen, korkeaan maanpuolustustahtoon, sotilaalliseen liitoutumattomuuteen ja kansainväliseen puolustusyhteistyöhön, Euroopan unionin keskinäistä avunantoa koskevaan veloitteeseen sekä mahdollisuuteen ottaa vastaan ja antaa apua
- Suomen ei tule osallistua eikä tukea sotaharjoitustoimintaa, jolla voisi olla kriisejä eskaloivia tai asevarustelukilpailua kiihdyttäviä vaikutuksia
- Suomen on noudatettava kansainvälisiä sopimuksia ja veloitteita asekaupassaan, sekä pidättäydyttävä käymästä asekauppaa autoritaaristen, ihmisoikeuksia loukkaavien maiden kanssa

4.2. MONENKESKISEN YHTEISTYÖN VAHVISTAMINEN JA YK:N UUDISTAMINEN

Oikeudenmukainen kansainvälinen yhteistyö ja vastuunjako toimii ainoastaan yhteisesti sovittujen sääntöjen ja normien pohjalta. Suomen on toteutettava oikeudenmukaista globaalipolitiikkaa vahvistamalla sääntöpohjaista järjestelmää ja tukemalla luottamusta rakentavia toimia sen ylläpitämiseksi. YK on nyt ja sen on oltava myös tulevaisuudessa monenkeskisen järjestelmän perusta, jonka puitteissa luodut laaja-alaisesti vaikuttavat kansainväliset sopimukset suojelevat ihmisoikeuksia ja ympä-

2836 ristöä sekä tukevat kestävästä kehitystä.

2837

2838 Ilmastonmuutoksen eteneminen vaikuttaa laajasti yhteiskuntaan ja kansainväliseen
2839 yhteistyöhön. Kuivuudesta ja lämpenemisestä kärsivät erityisesti muutenkin heikom-
2840 massa asemassa olevat maat ja niiden heikommassa asemassa olevat kansalaiset. Tämä
2841 aiheuttaa mm. kasvavaa konfliktiriskiä ja ilmastopakolaisuutta. Vaikka suurimman
2842 taakan kantavat kriisimaiden lähialueet, tulevat nämä kysymykset koskemaan kaikkia
2843 maita. Vain harva maa on varautunut esimerkiksi kasvavaan ilmastopakolaisuuteen,
2844 eivätkä kansainväliset sopimukset vastaa tarpeellisella tavalla tuleviin haasteisiin. On
2845 tärkeää, että kansainvälinen yhteisö kykenee tulevaisuudessa vastaamaan näihin haas-
2846 teisiin myös velvollisuuksien ja taakanjaon osalta oikeudenmukaisesti ja sopien.

2847

2848

2849 **Kestävä kehitys globaalien työn keskiössä**

2850

2851 YK:n kestävästä kehityksen ohjelma Agenda2030 muodostaa yhdessä Pariisin ilmas-
2852 tosopimuksen kanssa työkalun yhteisten haasteiden selättämiseen, mutta niiden
2853 hyödyntäminen edellyttää valtioilta, yrityksiltä ja kolmannen sektorin toimijoilta
2854 sitoutumista kansainvälisten sopimusten toteuttamiseen, sekä riittävän rahoitus-
2855 pohjan turvaamista. EU:n globaali johtajuus on avainasemassa kestävästä kehityksen
2856 agendan ja Pariisin ilmastopimuksen toimeenpanon edistämiseksi, muun muassa
2857 kehittämällä EU-alueen yhteisiä verokäytäntöjä sekä yrityksiä säänteleviä vastuulli-
2858 suusperiaatteita. Tarvittavat ilmastotoimet tulee myös sisällyttää kauppa- ja muihin
2859 yhteistyösopimuksiin.

2860

2861 Suomen on lisättävä merkittävästi budjettirahoitteista ilmatorahoitustaan osana
2862 kehitysyhteistyömäärärahojen uutta kasvua ja vahvistettava erityisesti rahoitustaan
2863 ilmastopimuksen alaisille ilmatorahastoille. Ilmatorahoitusta voidaan täydentää ja
2864 vahvistaa myös yksityisten ilmastoinvestointien lisäämiseen soveltuvilla uusilla rahoit-
2865 tulinstrumenteilla.

2866

2867

2868 **Kansainvälisiä järjestöjä on uudistettava ja vahvistettava määrätietoisesti**

2869

2870 Tarvitsemme määrätietoista toimintaa globaalihallintaa vahvistavien aloitteiden ja
2871 uudistusten eteenpäinviemiseksi. On vahvistettava luottamusta ja dialogia vastak-
2872 kainasettelun ja jännitteiden hälventämiseksi. YK on ainutlaatuinen foorumi tähän
2873 työhön ja siksi on tuettava YK:n pääsihteerin aloittamia uudistusprosesseja, joiden
2874 tavoitteena on painopisteen siirtäminen ennaltaehkäisyyn ja rauhanrakentamiseen,
2875 sektoreiden välisen yhteistyön tiivistäminen sekä toiminnan tehokkuuden ja tuloksel-
2876 lisuuden parantaminen.

2877

2878 Toimintatapoja on uudistettava hyödyntämällä uutta teknologiaa ja vahvistettava

kansallisesti valmisteltujen kehitysohjelmien toimeenpanoa koordinoitusti yhteistyössä kansallisten, kahdenvälisten ja monenkeskisten järjestöjen kesken. Yhteistyötä on tiivistettävä myös Maailmanpankin, kansainvälisen valuuttarahaston ja Maailman kauppajärjestön kanssa johdonmukaisuuden lisäämiseksi ja päällekkäisyyksien välttämiseksi.	2879 2880 2881 2882 2883 2884
YK:n turvallisuusneuvoston asemaa kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden takaajana tulee vahvistaa toimintatapoja uudistamalla. YK:n turvallisuusneuvostoa tulee uudistaa edustavuuden ja legitimitietin lisäämiseksi siten, että neuvostoa laajennetaan sekä uusilla pysyillä että vaihtuvilla jäsenillä ilman veto-oikeuksia. Tavoitteena on veto-oikeuden käytön rajaaminen ja nykyisistä veto-oikeuksista luopuminen. Tavoitteiden saavuttamiseksi on pyrittävä entistä aktiivisempaan yhteistyöhön Pohjoismaiden ja muiden samanmielisten maaryhmittymien kanssa.	2885 2886 2887 2888 2889 2890 2891 2892
Ihmisoikeuksien ja demokratian sekä oikeusvaltion periaatteiden vahvistaminen ovat avainasemassa kestävien kehitystulosten saavuttamisessa. Suomen on oltava kansainvälisen rikostuomioistuimen ICC:n vahvana tukijana. ICC tarjoaa rikosten uhreille turvaa ja yhteisöille polun oikeuden toteutumiseen ja eheytymiseen. ICC:llä on SDP:n tuki sen vaativassa tehtävässä maailmanlaajuisen oikeuden valvojana.	2893 2894 2895 2896 2897 2898
Valtioiden lisäksi yritysmaailma ja kansalaiset ovat tärkeitä kumppaneita maailman haasteiden ratkaisemisessa ja uhkien torjumisessa. Tämä edellyttää poliittisen vuoropuhelun vahvistamista ja mm. YK:n parlamentaarisen ulottuvuuden kehittämistä yhteistyössä Parlamenttienvälisen liiton kanssa. YK:n tulee parantaa kansalaisten ja parlamenttien osallistumisen mekanismeja osana järjestön uudistusta. Tavoitteena on, että hallitustenvälisten neuvottelujen kautta luotaisiin YK:lle uusi parlamentaarinen ulottuvuus ja vahvistettaisiin kansalaisyhteiskunnan osallistumista.	2899 2900 2901 2902 2903 2904 2905 2906 2907
Tavoitteitamme	2908 2909
<ul style="list-style-type: none"> • Suomen on toteutettava oikeudenmukaista globaalipolitiikkaa vahvistamalla sääntöpohjaista järjestelmää ja tukemalla luottamusta rakentavia toimia sen ylläpitämiseksi • Suomen on lisättävä merkittävästi budjettirahoitteista ilmatorahoitustaan • YK:n turvallisuusneuvoston mahdollisuuksia toimia kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden takaajana tulee vahvistaa toimintatapoja uudistamalla 	2910 2911 2912 2913 2914 2915

4.3. GLOBAALITALOUDEN HALLINNAN VAHVISTAMINEN

Globalisaatio sinällään on nostanut suuren määrän ihmisiä absoluuttisesta köyhyydestä, mutta kapitalistisen talousjärjestelmän suuri epäonnistuminen on eriarvoisuuden lisääntyminen sekä tulo- ja varallisuuserojen jyrkkä lisääntyminen kansainvälisesti ja maiden sisällä. Järjestelmä vaatii perusteellista korjaamista. Talouden demokraattista ohjausta on vahvistettava siten, että yhteiskunnan yleiset tarpeet ja yhteisvastuu asetetaan yksityisen voitontavoittelun edelle.

Nykyinen epävakaa ja kriisejä aiheuttava globaali talousjärjestelmä on saatettava vakautta, kestävää kehitystä, oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa edistäväksi. Nykyisenlainen globaalitalouden järjestelmä heikentää kestävä kehityksen edistämistä, ilmastomuutokseen, laittomaan kauppaan ja ei-valtiollisiin turvallisuusuhkiin puuttumista sekä oikeusvaltioperiaatteiden vahvistamista. Läpinäkyvä, vastuullinen ja yhteisten pelisääntöjen noudattamiseen perustuva globaalitalous on kestävä kehityksen ehto. Kansainvälinen veronkierto ja verokilpailu ovat yksi globaalin talouden suurimpia ongelmia. Suomen on toimittava aktiivisesti harmaan talouden torjumiseksi ja sen varmistamiseksi, ettei yritystoiminta estä ihmisoikeuksien toteutumista missään pään maailmaa. Verovälttely vääristää kilpailua ja kehitystä luonnostaan vahvoilla olevien monopolien ja monopolien lähdemaiden eduksi. Kehittyviä maita köyhdyttävä verovälttely ei lopu, ellei rahavirtoja veroparatiiseihin saada tukituksi. Veroparatiisien toiminnan kitkeminen tuo kipeästi kaivattuja varoja, joita myös kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttaminen tarvitsee. On kaikkien etu torjua verovälttelyä ja vilpillisiä siirtohinnoitteluita mahdollisimman tehokkaasti. Suomi tukee kehittyvien maiden omien verojärjestelmien kehittämistä oikeudenmukaisesti.

Tasapuolisilla pelisäännöillä toimiva kaupankäynti tuo vaurautta ja hyvinvointia. Kaupan tarkoituksettomien esteiden purku on tärkeää, mutta kaupan vapauttaminen ei saa estää kehittyvien maiden omaa teollisuutta tai muita tuotannonaloja kehittymästä. Kaupan kansainvälisen sääntörakenteen tulee perustua WTO:n yleisiin sääntöihin ja siihen, että niitä sovellettaessa otetaan huomioon ympäristön, kulttuurin tai työntekijöiden suojeluun ja köyhimpien maiden erityistarpeisiin perustuvat poikkeukset. Monenkeskisten investointisopimusten uudistamisen keskeisenä ohjenuorana tulee olla demokratian vahvistaminen ja yksityisten investointien ohjaaminen tukemaan kestävä kehitystä. Tavoitteena on monenkeskisesti säädellyn, oikeudenmukaisen ja tasapainoisen investointisopimusjärjestelmän kehittäminen.

Kansainväliset valuuttamarkkinat ja rahoitusmarkkinat on rakennettava avoimiksi ja oikeudenmukaisiksi. Nykyinen järjestelmä tukee etenkin rikkaimpia valtioita ja suuria ylikansallisia yrityksiä, jotka kykenevät välttämään yhteisten pelisääntöjen noudattamisen. Siksi rahoitusmarkkinoiden avoimuutta on lisättävä. Pääomaliikkeiden val-

vontaa, verotusta ja demokraattista kontrollia on tehostettava samalla, kun yhteisiä pelisääntöjä vahvistetaan niin EU:ssa kuin globaalilla tasollakin. 2957
2958

Ihmisoikeuksien toteutuminen on turvattava kaikkialla 2959 2960

Työntekijöiden oikeudet, kuten oikeus järjestäytyä, on taattava kaikkialla. Pienten palkkojen lisäksi työelämän ihmisoikeusloukkauksia tapahtuu esimerkiksi lapsityön ja pakkotyön muodossa. Kansainvälisen työjärjestön ILO:n työelämän perusoikeuksien noudattaminen ja elämiseen riittävän palkan maksaminen ovat ihmisarvoisen elämän perusedellytyksiä. Työntekijöiden oikeus osallistua työn demokraattiseen organisoimiseen on turvattava ja samalla on varmistettava, että työn hedelmät jakautuvat riittävän oikeudenmukaisesti kaikkien tuotantoprosessiin osallistuneiden kesken. Yrityksillä on vastuu kunnioittaa ihmisoikeuksia ja valtioilla on velvollisuus edistää ihmisoikeuksien toteutumista. Valtioiden on suojeltava ihmisiä yritystoiminnan heille aiheuttamilta terveydellisiltä, sosiaalisilta tai taloudellisilta haitoilta. Näiden YK:n ihmisoikeusneuvostossa hyväksytyjen periaatteiden tulee ohjata yritysten toimintaa kansainvälisesti. Suomen tulee säätää ihmisoikeuksia vahvistava yritys vastuulaki, olla etujoukoissa mukana kehittämässä yritys vastuuta koskevaa ja huolellisuusvelvoitteen ympärille rakennettavaa sääntelyä keskeisillä globaalipolitiikan forumeilla. Yritys vastuulainsäädännön kehittämisellä pyritään siihen, ettei yritystoiminta tuota esteitä kestäväen kehityksen tavoitteiden toteutumiselle, ja että Suomessa tuotteitaan myyvien yritysten tuotantoketjuissa kunnioitetaan ihmisoikeuksia globaalisti. Työntekijöiden oikeuksien lisäksi tämä tukee suomalaisen työn kilpailukykyä ja yhtenäistää toimintaympäristöä Suomen ja työoloja polkevien maiden välillä. 2961
2962
2963
2964
2965
2966
2967
2968
2969
2970
2971
2972
2973
2974
2975
2976
2977
2978
2979
2980
2981

Tavoitteitamme 2982 2983

- Talouden demokraattista ohjausta on vahvistettava siten, että yhteiskunnan yleiset tarpeet ja yhteisvastuu asetetaan yksityisen voitontavoittelun edelle 2984
2985
- Nykyinen epävakaa ja kriisejä aiheuttava globaali talousjärjestelmä on saatettava vakautta, kestävää kehitystä, oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa edistäväksi 2986
2987
- Suomen on toimittava aktiivisesti harmaan talouden torjumiseksi 2988
- Kansainväliset valuuttamarkkinat ja rahoitusmarkkinat on rakennettava avoimiksi ja oikeudenmukaisiksi 2989
2990
- Suomen tulee säätää ihmisoikeuksia vahvistava yritys vastuulaki ja olla etujoukoissa mukana kehittämässä yritys vastuuta koskevaa ja huolellisuusvelvoitteen ympärille rakennettavaa sääntelyä 2991
2992
2993
2994
2995

4.4. KEHITYSPOLITIIKKA GLOBAALIEN RATKAISUJEN TUOTTAJANA

2998 Agenda 2030 antaa yleiset puitteet kestäväen kehityksen toteutumiselle. Se asettaa
2999 tavoitteita ja vastuuta kaikille maille. Pitkäjänteisyyden turvaamiseksi tarvitaan myös
3000 yli hallituskausien ylittyvä kehityspoliittinen ohjelma. Keskeinen edellytys tuloksel-
3001 liselle kehityspoliitikalle on eri politiikanalojen vaalikaudet ylittävä johdonmukaisuus,
3002 pitkäjänteisyys, jatkuvuus ja ennakoitavuus. Tätä tavoitetta silmällä pitäen Suomen
3003 tulee laatia uskottava ja toteuttamiskelpoinen tiekartta kehitysyhteistyömääräraho-
3004 jen nostamiseksi 0,7 prosenttiin bruttokansantuotteesta. Suunnitelmassa on linjatta-
3005 va myös kehityspoliitiikan keskeiset sisällölliset tavoitteet ja painopisteet.

3007 Afrikka on kestäväen kehityksen tulevaisuuden kannalta erityisasemassa. Afrikan
3008 väkiluvun ennustetaan kaksinkertaistuvan 2,4 miljardiin vuoteen 2050 mennessä.
3009 Väestönkasvu asettaa isot haasteet Afrikan valtioille ja koko maailmalle. Uusia työ-
3010 paikkoja pitäisi kyetä luomaan kasvavan väestön tahdissa. Työttömyys ja osattomuus
3011 ruokkivat levottomuutta. Samalla ilmastonmuutos koettelee rajusti monia Afrikan
3012 maita, vähentäen satoja ja heikentäen maaseudun asukkaiden elinkeinoja.

3014 Suomen tulee nostaa Afrikka keskeiseksi kehitysyhteistyön kohdemaanosaksi ja
3015 edistää parempaa koordinaatiota Euroopan unionin ja sen jäsenmaiden kehitysyhteis-
3016 työtoimintaa vaikuttavuuden lisäämiseksi. Kestäväen kehityksen polun; demokratian,
3017 ihmisoikeuksien ja oikeusvaltiokehityksen vahvistaminen Afrikassa on tärkeä, glo-
3018 baalin mittaluokan tavoite. Suomen vähiten kehittyneille maille kohdennetun tuen
3019 nostaminen vähintään 0,2 prosenttiin bruttokansantuotteesta on keskeinen keino
3020 Afrikan kehityksen tukemiseksi ja heikoimmassa asemassa olevien ihmisten auttami-
3021 seksi.

3023 Naisten yhteiskunnallisen aseman parantaminen koulutuksen, osallistamisen sekä
3024 toimeentulon tukemisen kautta on edellytys hauraiden yhteiskuntien vakauttamis-
3025 ssa. Se on myös keskeinen elementti väestönkasvun hillitsemisessä. Pitkäjänteistä
3026 työtä tulee jatkaa rahoituksen sukupuolisensitiivisyyden lisäämiseksi siten, että EU:n
3027 tavoitteiden mukaisesti 85 prosenttia kaikista uusista ohjelmista täyttää sukupuolten
3028 välistä tasa-arvoa edistävät tavoitteet.

3030 Suomen ja EU:n tulee tukea demokratian juurtumista ja tasa-arvon vahvistumista
3031 panostamalla maissa erityisesti kehityspoliitiikan sosiaaliseen ulottuvuuteen. Perustur-
3032 vasta huolehtiminen, koulutustason nosto ja työpaikkojen synnyttäminen on nähtävä
3033 tekoina niin yksittäisen ihmisen kuin koko yhteiskunnan vakauttamisen puolesta.
3034 Kestävä kehitys tarvitsee naisten, nuorten ja vähemmistöjen poliittista osallistumista.
3035 Suomen vahva monitoimijuuteen ja osallisuuteen perustuva toimintakulttuuri sekä
3036 kansainvälisesti korkea koulutuspoliittinen osaaminen tarjoaa tähän työhön hyvät

lähtökohdat.

Pitkäjänteistä ja johdonmukaista kehityspolitiikkaa

Kehityspolitiikan tulee olla vaikuttavaa, johdonmukaista ja pitkäjänteistä yli politiikan eri sektoreiden. Suomen julkisen kehitysyhteistyön tulee nojata seuraaviin peruspi-
lareihin: monenkeskiseen, kahdenväliseen ja kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyöhön
sekä kehityspoliittisiin finanssisijoituksiin. Kestävän kehityksen tavoitteiden saavut-
taminen edellyttää julkisen kehitysyhteistyörahoituksen lisäksi mittavia yksityisiä
investointeja. Tämän vuoksi sekä pohjoisen että etelän yksityissektorin tehokkaampi
osallistaminen osaksi kehitysprosesseja on välttämätöntä. Suomen on toimittava
omassa kehityspolitiikassaan ja vaikuttamistyössään EU:ssa niin, että kehitysmaiden
kestävän kehityksen investointeihin saadaan mukaan yksityistä rahoitusta ja yrityksiä.
Samalla on varmistettava, että osallistuessaan julkisen kehitysavun toimeenpanoon
yritykset noudattavat sille asetettuja periaatteita ja sääntöjä.

Suomen kahdenvälisestä kehitysyhteistyöstä tulee tehdä niillä aloilla, joilla Suomella on
selvästi lisäarvoa tuottavaa kokemusta ja osaamista. Näitä ovat erityisesti koulutus,
tasa-arvo, seksuaali- ja lisääntymisterveys ja -oikeudet, sekä vesi- ja luonnonvarojen
kestävä käyttö. Hyvin resursoidulla humanitaarisella avulla tuetaan erityisen haavoit-
tuvassa asemassa olevia väestöryhmiä ja alueita. Humanitaarisen avun ja kehitysyh-
teistyön jatkumosta on huolehdittava kestävien muutosten aikaansaamiseksi.

Järjestötoiminta tarjoaa kansalaisille mahdollisuuden ulkopoliittiseen vaikuttami-
seen, mutta se on myös avainasemassa kansalaisten yhteisöllisyyden edistämisessä ja
entistä avaramman maailmankuvan rakentamisessa. Kansalaisjärjestöjen asiantunte-
mus ja kansainväliset ruohonjuuritason verkostot ovat kuitenkin usein sellaisia, jota
valtionhallinnolta ei löydy. Tavoitteena on, että järjestöjen kehitystuki on vähintään 15
prosenttia varsinaisista kehitysyhteisömmäärärahoista. Pitämällä huolta järjestöjen ja
vapaaehtoistyön toimintaedellytyksistä ja autonomiasta tuetaan samalla myös kansa-
laisyhteiskunnan kehittymistä kumppanijärjestöjä kehittyvissä maissa.

Tavoitteitamme

- Suomen tulee laatia uskottava ja toteuttamiskelpoinen tiekartta kehitysyhteis-
työmmäärärahojen nostamiseksi 0,7 prosenttiin bruttokansantuotteesta
- Suomen tulee nostaa Afrikka keskeiseksi kehitysyhteistyön kohdemaanosaksi ja
edistää parempaa koordinaatiota Euroopan unionin ja sen jäsenmaiden kehitysyh-
teistyötoimintaa vaikuttavuuden lisäämiseksi
- Naisten yhteiskunnallisen aseman parantaminen koulutuksen, osallistamisen sekä
toimeentulon tukemisen kautta on edellytys hauraiden yhteiskuntien vakauttamisessa

3037
3038
3039
3040
3041
3042
3043
3044
3045
3046
3047
3048
3049
3050
3051
3052
3053
3054
3055
3056
3057
3058
3059
3060
3061
3062
3063
3064
3065
3066
3067
3068
3069
3070
3071
3072
3073
3074
3075
3076
3077
3078
3079

- Suomen julkisen kehitysyhteistyön tulee nojata seuraaviin peruspilareihin: monenkeskiseen, kahdenväliseen ja kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyöhön sekä kehityspoliittisiin finanssisijoituksiin

4.5. KANSALAISTEN YHTEINEN POHJOLA

Pohjoismaisessa yhteistyössä on kyse läheisesti toisiinsa historian, kulttuurin, arvojen ja yhteiskuntamallin yhdistämästä kansainyhteisöstä.

Pohjoismainen hyvinvointivaltio on menestynein sosiaalista oikeudenmukaisuutta edistäneistä yhteiskuntamalleista. Tämän yhteiskuntamallin on tulevaisuudessakin rakennuttava seuraaville peruspilareille: Talouden demokraattinen ohjaus, johon liittyvät kestävä julkinen talous, riittävä verotus, eettinen markkinatalous ja korkea työllisyysaste. Järjestäytynyt työelämä vahvoine ja vastuullisine työmarkkinajärjestöineen sekä koordinoitu palkanmuodostus. Hyvinvointivaltion takaamat palvelut, kuten koulutus, terveydenhoito, turvallisuus, toimiva sosiaaliturva ja eläkkeet.

On pidettävä huolta pohjoismaisen yhteiskuntamallin kyvystä toteuttaa yhtäaikaisesti useita yhteiskunnan peruslupauksia ja lisäämään laajasti osallisuutta yhteiskunnassa. Mallin tulevaisuuden kannalta on olennaista pyrkiä etsimään edelleen ratkaisuja, jotka vahvistavat samanaikaisesti sekä hyvinvointia, osallisuutta että taloudellista toimintakykyä.

Pohjoismaista hyvinvointiyhteiskuntaa rakennetaan parlamentaarisen demokratian ja vahvan paikallishallinnon perustalle. Tämän päivän ja tulevaisuuden haasteisiin, kuten väestön ikääntymiseen, työttömyyteen, eriarvoisuuteen, ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen on vastattava kehittämällä Pohjolassa yhdessä ratkaisuja. Itämeren suojelua jatketaan yhdessä Pohjoismaiden ja muiden Itämeren alueen maiden kanssa ja kannustetaan laajempaan ympäristöyhteistyöhön yhteisillä kehittämishankkeilla.

Lainsäädännön valmistelussa on huolehdittava, ettei Pohjoismaiden välille synny uusia rajaesteitä. Muuttamista Pohjoismaiden välillä helpotetaan edelleen ja helpotetaan työssäkäyntiä muissa Pohjoismaissa. Rajaesteitä on vähennettävä erityisesti sosiaaliturvaan, työmarkkinoihin ja verotukseen liittyvissä kysymyksissä.

Arktista yhteistyötä on lisättävä ja arktisen alueen suojelua ja kehittämistä on tehtävä yhteistyössä muiden arktisen alueen maiden kanssa. Kaiken toiminnan arktisella alueella on oltava ekologisesti kestävää ja sen on otettava huomioon alkuperäiskansojen oikeudet ja perinteinen elämäntapa.

Kulttuuriyhteistyötä sekä nuoriso- ja kulttuurivaihtoa on tuettava aktiivisesti. Samalla on luotava parempia mahdollisuuksia uusille ryhmille ja kansalaisjärjestöille ottaa osaa pohjoismaiseen yhteistyöhön.

Tavoitteitamme

- Pohjoismaista hyvinvointiyhteiskuntaa rakennetaan parlamentaarisen demokration ja vahvan paikallishallinnon perustalle. Pidetään huolta yhteiskuntamallin kyvystä toteuttaa peruspalvelut ja lisätä laajasti osallisuutta yhteiskunnassa
- Helpotetaan muuttamista ja työssäkäyntiä Pohjoismaiden välillä. Rajaesteitä on vähennettävä erityisesti sosiaaliturvaan, työmarkkinoihin ja verotukseen liittyvissä kysymyksissä
- Arktista yhteistyötä on lisättävä ja arktisen alueen suojelua ja kehittämistä on tehtävä yhteistyössä muiden arktisen alueen maiden kanssa

4.6. IHMISTEN EUROOPPA

EU on arvoyhteisö

Eurooppalaisen yhteistyön tarkoitus on hyvinvoinnin ja turvallisuuden lisääminen. Kaiken unionin toiminnan tulee olla linjassa taloudellisen, sosiaalisen ja ekologisesti kestävänsä kehityksen periaatteiden kanssa. Euroopan unioni on kansainvälisessä yhteisössä ainutlaatuinen taloudellinen ja poliittinen liitto.

Euroopan unioni on arvoyhteisö, joka perustuu ihmisarvon ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen sekä vapauden, tasa-arvon ja oikeusvaltion arvoille. EU:n oikeutuksen perusta on toimiva ja kehittyvä kansanvalta, joka tuottaa kansalaisilleen ja koko maailmalle kestäväää hyvinvoinia. Sosialidemokraatit haluavat Euroopan unionin ottavan entistä vahvemman roolin yhteisten arvojen puolustajana Euroopan sisällä ja kaikkialla maailmassa.

EU on maailman suurin markkina-alue. Sen on otettava vastuu globaalien talousjärjestelmän kehittämisestä. Talouden nykyrakenteet suosivat rajatonta varallisuuden keskittymistä ja lisäävät eriarvoisuutta. Tämä on johtanut tuottavuuden heikkoon kehitykseen, talouskasvun hidastumiseen sekä työttömyyden ja matalapalkkaongelman kärjistyminen. EU:n on selkeästi puolustettava tervettä, reilua markkinataloutta sekä maailmassa että omassa toiminnassaan ja jäsenmaissaan. Muutos on aloitettava unionista itsestään. Talousliiton toimintaa ja sääntöjä on kyettävä tarkastelemaan kriittisesti sekä muokkaamaan tarpeen vaatiessa eriarvoisuuden vähentämistä ja kestäväää kehitystä palvelemaan muotoon. Unionin toiminnan oikeutus riippuu sen ky-

3119
3120
3121
3122
3123
3124
3125
3126
3127
3128
3129
3130
3131
3132
3133

3134

3135
3136
3137
3138
3139
3140
3141
3142
3143
3144
3145
3146
3147
3148
3149
3150
3151
3152
3153
3154
3155
3156
3157

3158 vystä lisätä hyvinvointia ja tätä tarkoitusta kohti on myös talouspolitiikan toimittava.
3159 Muutos vaatii EU:lta myös selkeää yhteistä linjaa verotuksen oikeudenmukaisuuden
3160 parantamiseksi.

3161
3162 Unionin on tuettava naapurustonsa poliittista ja taloudellista kehitystä. EU:n jäse-
3163 nyys- ja laajentumismahdollisuus edistävät rauhaa ja vakautta lähialueilla. Jäsenmaaksi
3164 haluavan tulee täyttää demokratian, oikeusvaltion ja talousjärjestelmänsä kehityksen
3165 puolesta jäsenyydelle asetetut ehdot. Näiden ehtojen täyttymistä on jäseneksi liit-
3166 tymisen jälkeenkin seurattava kaikissa jäsenmaissa. Unionin perusoikeuksia rikkovan
3167 jäsenmaan oikeutta ottaa osaa EU:n päätöksentekoon ja vastaanottaa EU-rahoitusta
3168 on rajoitettava.

3169
3170 EU:n tulee nauttia vakaata arvostusta kansalaistensa keskuudessa tavallisen euroop-
3171 palaisen hyvinvoinnin suojelijana. Eurooppalaisessa hyvinvointitaloudessa köyhyy-
3172 den ja eriarvoisuuden poistaminen kuuluvat vastuulliseen talouspolitiikkaan. Unioni
3173 rakentaa aktiivisesti kumppanuuksia, jotka luovat vakautta, vapautta ja hyvinvointia
3174 maailmaan. Eurooppalaisten tulee voida tuntea ylpeyttä mantereesta, joka tuntee
3175 vastuunsa ja tarjoaa kokoavaa johtajuutta koko maailmassa.

3176
3177 Suomi on vahvasti sitoutunut EU-jäsenyyteen. Suomen paikka on EU:n eturivissä.
3178 Meidän on oltava aktiivisesti mukana vaikuttamassa EU:n tulevaisuuteen ja rakenta-
3179 massa entistä vahvempaa Eurooppaa.

3180

3181

3182 **Haluamme vahvan sosiaalisen ulottuvuuden**

3183

3184 EU:n oikeutus lunastetaan luomalla kansalaisille parempaa hyvinvointia. Ilman talou-
3185 dellisen ja sosiaalisen ulottuvuuden todellista tasapainoa tämä ei voi toteutua. Unionin
3186 jäsenmaiden välisten hyvinvointierojen kaventaminen on tärkeää koko unionin kohee-
3187 sion ja integraation näkökulmasta. EU:n sosiaalista ulottuvuutta tulee kehittää linjassa
3188 Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin kanssa: kaikilla eurooppalaisilla on oltava
3189 oikeus työmarkkinoille pääsyyn, ihmisarvoiseen työhön ja työsuojeluun, riittävään
3190 toimeentuloon Euroopan unionin politiikan täytyy tulevana vuosina ja vuosikymme-
3191 ninä tavoitella osallisuuden vahvistamista, eriarvoisuuden vähentämistä sekä kestävä
3192 kehityksen varmistamista. Tämä vaatii konkreettisia toimia perusturvaan, laaduk-
3193 kaaseen koulutukseen, kattaviin poliittisiin oikeuksiin ja tasa-arvoiseen, yhtäläisten
3194 mahdollisuuksien yhteiskuntaan. Näiden oikeuksien ja niitä koskevan lainsäädännön
3195 on oltava unionin taloussääntöjen ohella jäsenmaiden politiikkaa ohjaavia.

3196

3197 EU:lla on erityisen paljon toimivaltaa työelämän sääntöjen määrittämisessä. Tätä toi-
3198 mivaltaa tulee aktiivisesti käyttää ja taata kaikille eurooppalaisille työntekijöille vahvat
3199 vähimmäisoikeudet, kuten säälliset työehdot, sosiaaliturva, työturvallisuus, työn ja
3200 perhe-elämän tasapaino sekä työelämän tasa-arvo ja yhdenvertaisuus. Kohtuullisen

toimeentulon takaamiseksi työntekijöille on harkittava vähimmäispalkkoja, jotka vahvistettaisiin kansallisten käytäntöjen mukaisesti lainsäädännössä tai, kuten Suomessa, työehtosopimuksissa. Työlainsäädännön alhainen vaatimustaso ei ole hyväksyttävä keino pitää yritysten kustannuksia kilpailijamaita alhaisemmalla tasolla.

Pelissäntöjä kaikkein turvattomimpiin työntekomuotoihin, kuten nollatuntisopimuksiin, tarvitaan. Digitaalisen alustatalouden toimijoille tulee asettaa vastaavia verotukseen, ilmoittamiseen, vakuuttamiseen, kirjanpitoon ja työntekijöiden oikeuksiin liittyviä veloitteita kuin muillakin työnantajilla on.

Kansainvälisessä kilpailussa tulee varmistaa, että markkinoilla pärjäävät aidosti innovatiiviset ja kestävästi toimivat yritykset. Kilpailuetua ei voi hakea esimerkiksi ihmisoikeuksia, työehtoja tai ympäristönormeja polkemalla. EU:n tulee edellyttää lainsäädännössään yrityksiltä ihmisoikeuksia ja kansainvälisten ympäristöstandardien noudattamista koko arvoketjussa.

EU:lta vaaditaan globaalia ilmasto- ja ympäristöjohtajuutta

EU:n on otettava johtava rooli ilmastonmuutoksen torjunnassa. Euroopan komission ohjelmassa on painotettu eurooppalaisten ilmastonmuutostekoja. Vihreän kehityksen ohjelman alla on tarkoitus luoda tulevaa, sektorirajat ylittävää politiikkaa, jolla vastataan ilmastonmuutoksen vaikutuksiin.

Ohjelman kunnianhimoisten tavoitteiden toteutumiseksi on varmistettava riittävät resurssit ja kaikki jäsenmaat on saatava mukaan työhön. On pyrittävä siihen, että ohjelma ei ole vain päästövähennyksiin tähtäävä vaan ne yhdistyvät vahvasti sosiaalisen oikeudenmukaisuuden, työllisyyden ja hyvinvoinnin lisäämisen politiikkaan. Euroopan menestyksen avain on aina ollut osaamisessa, innovaatioissa ja teknologisessä kehityksessä. Tämä on johtanut teollisuuden kehitykseen ja tehokkuuteen.

Ilmastonmuutos muuttaa toimintakehystä, jossa teollisuus voi toimia, asettaa kulukselle uusia reunaehtoja ja siten muuttaa kestävä kasvun syntytapoja. Tästä johtuen Euroopan unionin on pyrittävä koko yhteiskuntatoiminnan, elinkeinorakenteen ja teollisen ja työn kehityksen ohjaamiseen ekologisesti kestävälle polulle sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla. Tämä asettaa päästövähennyksiä paljon laajemman kehityksen ja vaatimukset vihreän kehityksen ohjelman sisällöille, rahoitukselle ja toteutukselle.

Erityisen keskeiseksi tulee tulevaisuudessa nousemaan ilmastonmuutoksen aiheuttamien kustannusten vastuunjako. Kansainvälisen yhteisön on päästävä tulevana vuosina yhteisymmärrykseen niin ilmastonmuutoksen torjumispyrkimyksistä kuin sen seurausten kustannuksista ja vastuista. Kansainvälisen yhteisön on toimittava ennakoiden

3244 ja ratkaisukeskeisesti, jotta sopeutuminen, siirtolaisuus ja muut vaikutukset yhteis-
3245 kuntien sisällä ja välillä voidaan kohdata turvallisesti.

3246
3247 EU:n tulee johtaa esimerkillään niin YK:n ilmastopimuksen alaisten ilmastorahasto-
3248 jen kasvattamisen ja tukemisen osalta kuin suoran avun ja osaamisen viennillä haavoit-
3249 tuvimmille alueille. Myös muut ulko- ja kauppapolitiikan välineet on saatava mukaan
3250 ilmastotyöhön ja EU:n onkin ulotettava ilmastokysymykset esimerkiksi kauppasopi-
3251 musten sisältöihin.

3252
3253 EU:n on johdettava ilmastonmuutoksen torjuntaa esimerkillään. EU:n yhteinen
3254 tavoite hiilineutraaliudesta 2050 mennessä on hyvä alku, mutta sen on päästävä
3255 nopeasti sopuun myös askelmerkeistä, joilla tavoite toteutetaan.

3256
3257 Lisäksi unionin on aktiivisesti edistettävä ilmastopimuksen ehdotonta ja laaja-alaista
3258 noudattamista sekä kunnianhimosuuden nostamista sen toimeenpanossa ja sisällytet-
3259 tävä nämä tavoitteet myös osaksi muuta politiikkaansa, esimerkiksi osaksi kauppaa-
3260 sopimuksia ja kehitysyhteistyötä. EU:n ja sen jäsenmaiden on toimittava Pariisin
3261 ilmastopimuksen ilmastorahoitusta koskevien velvoitteiden toteuttamiseksi. On
3262 toimittava YK:n ilmastopimuksen alaisten rahastojen rahoituksen nostamiseksi
3263 ja niiden käytön parantamiseksi, kaikessa kahdenvälisessä kehitysyhteistyössä, sekä
3264 kaikkien ulkoisten suorien investointien ohjaamiseksi kestävä kehitystä ja ilmasto-
3265 tavoitteita tukevaan suuntaan. Tavoitteena on, että noin puolet ilmastorahoituksesta
3266 ohjautuu kehitysmaiden soputumista vahvistaviin hankkeisiin.

3267 3268 3269 **EU:n on investoitava tulevaisuuteen**

3270
3271 EU:lla on potentiaalia olla osaamisen ja uusien teknologioiden johtava talous. EU:n
3272 investointeja tutkimukseen, kehitykseen ja innovaatioihin (TKI) tulee lisätä merkittä-
3273 västi, sillä jäsenmaiden resurssien yhdistäminen suuriin monikansallisiin tutkimusoh-
3274 jelmiin tukee ja nopeuttaa uusia tieteen ja tekniikan läpimurtoja.

3275
3276 Investointeja on tehtävä kansalaisten osaamiseen. Tekoäly, esineiden internet ja muut
3277 uudet teknologiat muuttavat osaamistarpeita, joten koulutusjärjestelmiä on jatkuvasti
3278 kehitettävä ja kouluttautumisen kannustimia on vahvistettava. Kansalaisten digitaal-
3279 doista on pidettävä huolta, jotta digiosaamisen puutteesta ei tule uutta epätasa-ar-
3280 von muotoa. Opiskelijoiden, opettajien ja tutkijoiden kansainvälistä liikkuvuutta on
3281 edistettävä yhtenäistämällä laadukkaiden tutkintojen tunnustamista ja takaamalla
3282 Erasmus+-vaihto-ohjelman rahoitus.

3283
3284 Yhteistyötä eurooppalaisten yliopistojen kesken on kehitettävä. Verkostomaisesti
3285 toimiva eurooppalainen superyliopisto vahvistaisi unionin tiedepolitiikan kyvyk-
3286 kyttä ja antaisi mahdollisuuden kehittää eurooppalaista koulutus- ja tiedevaihtoa

SuperErasmuksen muodossa.	3287
	3288
Kielellinen ja kulttuurinen monimuotoisuus on rikkaus ja se osaltaan vahvistaa eurooppalaisuuden kokemusta. EU:n kulttuuriohjelmia on vahvistettava muun muassa täydentämällä menestyksestä kulttuuripääkaupunkiohjelmaa. Erityisesti Suomen tapaiset unionin reuna-alueilla sijaitsevat maat hyötyvät EU:n tukemasta kulttuuri- vaihdosta.	3289 3290 3291 3292 3293 3294
Digitalisaatio tulee nähdä mahdollisuutena nostaa Euroopan kilpailukykyä. Teknologisen kehityksen ja digitalisaation valjastaminen hyvinvoinnin edistämiseksi on luonnollinen TKI-rahoituksen tavoite Euroopassa. On myös varmistettava, että viranomaiset investoivat riittävästi digitaalisiin kansalaisia sekä yrityksiä tukeviin palveluihin. Samanaikaisesti EU:lta vaaditaan mittavia toimia digitaalisen ympäristön demokraattisen läpinäkyvyyden, luotettavuuden ja turvallisuuden takaamiseksi. EU:n on puolustettava kansalaisten oikeutta kokonaisvaltaiseen yksityisyydensuojaan. Yksilötiedoista laajoja datamassoja kerryttävien yritysten valvontaa ja eettisiä sääntöjä tulee rakentaa EU:n tasolla.	3295 3296 3297 3298 3299 3300 3301 3302 3303 3304
Euroopan talouden pohjana on Euroopan laajuinen toimiva infrastruktuuri. Riittävä EU-rahoitus on turvattava investointeihin eurooppalaisiin liikenne-, energia- ja tietoverkkoihin ja ympäristöhankkeisiin. Voimavarojen vahvistamiseksi EU:lle on mahdollistettava nykyistä laajempi varainkeruu.	3305 3306 3307 3308 3309 3310
Veronkierto ja haitallinen verokilpailu on kitkettävä	3311 3312
Veronkierrolla ja haitallisella verokilpailulla menetetyt verotulot ovat pois hyvinvointivaltion kannalta keskeisten palveluiden rahoittamisesta. Haitalliset verokannustimet ja muu haitallinen verokilpailu tulee tunnistaa ja niihin tulee puuttua tehokkaasti. Tämän torjumiseksi unionin tasolla on päätettävä EU:n yhteisestä ja yhdistetystä veropohjasta (CCCTB) sekä yhteisöjen vähimmäisverokannasta. Jäsenmaiden on automaattisesti vaihdettava verotukseen liittyviä tietoja. Lisäksi verovälttelyn sanktioita on vahvistettava ja EU:n veroparatiisimaiden listaa täydennettävä. Veronkierron torjumiseksi tulee kannustaa siirtymiseen sähköisiin maksutapoihin, jolloin voidaan paremmin jäljittää maksuliikenne ja estää verokeitaisiin piilotettujen varojen hyödyntäminen. Haitallisen verokilpailun ja veronkierron torjuntaa koskevista toimista tulee EU:ssa tehdä päätökset määräenemmistömenettelyllä.	3313 3314 3315 3316 3317 3318 3319 3320 3321 3322 3323 3324
Euroa on vahvistettava	3325 3326 3327
Talous- ja rahaliittoa on yhä kehitettävä paremmin vastaamaan jäsenmaiden tarpeisiin ja mahdollisiin tuleviin kriiseihin. EU:n on yhteisesti suosittava julkisia investointeja	3328 3329

3330 infrastruktuuriin, kestävän kehityksen ratkaisuihin, ihmisten hyvinvointiin ja koulu-
3331 tukseen. Tämänkaltainen tehokas finanssipolitiikka edellyttää veropohjan laajentamis-
3332 ta.

3333
3334 EU-sääntelyn ei pidä vahvistaa suhdanteita. EU:n vakaus- ja kasvusopimuksen julki-
3335 sen velan ja alijäämän määrää koskevia sääntöjä pitää tulkita tarkoituksenmukaisesti ja
3336 joustavasti. Hankalissa suhdannetilanteissa jäsenvaltioiden budjetteihin tarvitaan väl-
3337 jyyttä, joka helpottaa automaattisten vakauttajien toimintaa ja mahdollistaa kestäväää
3338 kasvua tukevia investointeja. EMU-järjestelmään ei tule lisätä keinotekoisesti markki-
3339 nakuria lisääviä ja kansallista talouspolitiikan sekä yhteiskuntapolitiikan liikkumavaraa
3340 kaventavia mekanismeja.

3341
3342 Talouspolitiikka on tulevaisuudessakin pitkälti kansallista, mutta EU:ssa tulee uudistaa
3343 euromaiden talous- ja finanssipolitiikan koordinaatiota eli eurooppalaisen ohjauksjak-
3344 son toimintaa. Sen tulee painottaa taloudellisten mittareiden lisäksi entistä enemmän
3345 sosiaalisia ja työllisyyteen liittyviä indikaattoreita, jotta sen puitteissa voidaan vahvis-
3346 taa myös ihmisten sosiaalista hyvinvointia. Työllisyyden parantamisen ja eriarvoisuu-
3347 den vähentämisen tulee olla keskeisimmät tavoitteet EU:n budjettia uudistettaessa
3348 sekä talous- ja finanssipolitiikan koordinaatiota kehitettäessä.

3349
3350 Jokaisella jäsenvaltiolla on vastuu oman talouspolitiikkansa kestävyydestä sekä tarvit-
3351 tavien rakenneuudistusten ja tulevaisuusinvestointien tekemisestä. Julkisen talouden
3352 tehokkuutta voidaan parantaa levittämällä EU:ssa parhaiden käytäntöjen malleja ja
3353 syventämällä yhteistoimintaa maiden ja niiden alueiden välillä. Myös talousalueen
3354 sisäisiä epätasapainoja tulee torjua. Jokainen maa on lähtökohtaisesti vastuussa velois-
3355 taan eikä kannustimia ylivelkaantumiselle tule luoda. Mahdollisen erillisen suhdanne-
3356 tasausmekanismin ei tule olla pysyvä tulonsiirtojärjestelmä.

3357

3358

3359 **EU:n turvallisuus- ja puolustusyhteistyö syvenee**

3360

3361 Puolustuspolitiikan pysyvää rakenteellista yhteistyötä (PRY) on määrätietoisesti
3362 syvennettävä. Jäsenmaiden keskinäisen avunannon lausekkeen toimeenpanoa on
3363 kehitettävä, jotta kukin maa voi luottaa toisten apuun. Jatkossakin jokainen jäsenmaa
3364 on ensi sijassa vastuussa oman alueensa puolustamisesta.

3365

3366 Turvallisuus ja vakaus eivät tarkoita ainoastaan varautumista sotilaalliselta voimankäy-
3367 töltä. Esimerkiksi kyberiskuilta suojautuminen ja hybridi-vaikuttamiseen varautuminen
3368 edellyttävät jäsenmaiden välistä tiivistä yhteistyötä.

3369

3370 Ulkosuherahoituksen uudistus mahdollistaa tuen joustavamman ja tehokkaam-
3371 man käytön muun muassa vakauden ja turvallisuuden edistämiseksi lähialueillamme.
3372 Samaan aikaan on lisättävä avoimuutta ja läpinäkyvyyttä sekä huolehdittava siitä, että

köyhyyden ja eriarvoistumisen vähentäminen vähiten kehittyneissä maissa säilyy ulkosuhderahoituksen pääasiallisena tavoitteena.	3373 3374 3375 3376
Aktiivinen EU edistää kestävyyttä ja vakautta koko maailmassa	3377 3378
Sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä vapaakauppa on keskeinen keino vahvistaa hy- vinvointia ja lisätä kansainvälistä yhteistyötä. Vapaan kaupan ehtona on vaadittava kauppakumppanien sitoutumista keskeisiin sääntöihin. On huolehdittava siitä, että kauppasopimusten kestävä kehityksen määräyksien toimeenpanoa liittyen ympäris- töön, ilmastoon ja työntekijöiden ihmisoikeuksiin vahvistetaan ja rikkomuksiin puutu- taan nykyistä paremmin. Unionin tulee pitää markkinansa avoinna kehittyvien maiden yrityksille.	3379 3380 3381 3382 3383 3384 3385 3386
Afrikka on nouseva maanosa, joten EU:n Afrikka-ulottuvuutta on vahvistettava. Af- rikka-suhteiden tulee perustua kumppanuuteen, jossa tuetaan Afrikan maiden omaa kykyä vahvistaa demokratiaa ja kansalaishteiskuntaa luoda talouskasvua ja työpaikko- ja. EU:n ja Afrikan unionin yhteistyötä on syvennettävä ja muodostettava mantereiden vapaakauppa-alue.	3387 3388 3389 3390 3391 3392
Ihmisoikeuksien, tasa-arvon, talouskasvun ja kestävä kehityksen edistäminen ovat EU:n kehityspolitiikan tärkeimpiä tavoitteita. Kehitysyhteistyössä painopisteen on oltava köyhimpien maiden tukemisessa ja heikoimmassa asemassa olevien ihmisten auttamisessa.	3393 3394 3395 3396 3397
Arktisen alueen kasvaneen merkityksen vuoksi on sekä EU:n että Suomen etu olla vahvasti mukana päättämässä alueen kehityksestä. Yhteistyötä EU:n ja sen ulkopuo- listen valtioiden välillä ympäristönsuojelussa ja elinkeinosektorilla tulee edistää. Toi- minnan arktisella alueella tulee perustua luonnon kantokykyyn ja kestävä kehityksen periaatteisiin sekä alkuperäiskansojen oikeuksien kunnioittamiseen.	3398 3399 3400 3401 3402 3403
Pohjoisen ulottuvuuden kumppanuusmalli tarjoaa mahdollisuuksia käytännön han- ketoimintaan. Investoinnit pohjoisen kattaviin liikenne- ja verkkoyhteyksiin lisäävät unionin toimintakykyä ja tukevat elinkeinoelämän kehittämistä pohjoisilla harvaan asutuilla alueilla. EU:n pohjoisen ulottuvuuden puitteissa on edistettävä yhteistyötä unionin ainoan sisämeren, Itämeren, suojelemisessa.	3404 3405 3406 3407 3408 3409 3410
Tavoitteitamme	3411 3412
• Eurooppalaisen yhteistyön tarkoitus on hyvinvoinnin ja turvallisuuden lisääminen. Kaiken unionin toiminnan tulee olla linjassa taloudellisen, sosiaalisen ja ekologi- sesti kestävä kehityksen periaatteiden kanssa	3413 3414 3415

- 3416
- 3417
- 3418
- 3419
- 3420
- 3421
- 3422
- 3423
- 3424
- 3425
- 3426
- 3427
- EU:n on otettava johtava rooli ilmastonmuutoksen torjunnassa ja kansainvälisten kriisien hoidossa. Tämä edellyttää sitoutumista jäsenmailta ja päätöksentekokyvyn määrätietoista parantamista
 - EU:n sosiaalista ulottuvuutta tulee kehittää linjassa Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin kanssa
 - EU:n investointeja tutkimukseen, kehitykseen ja innovaatioihin tulee lisätä merkittävästi. EU:n on yhteisesti suosittava julkisia investointeja infrastruktuuriin, kestäväen kehityksen ratkaisuihin, ihmisten hyvinvointiin ja koulutukseen
 - Talous- ja rahaliittoa on yhä kehitettävä paremmin vastaamaan jäsenmaiden tarpeisiin ja mahdollisiin tuleviin kriiseihin
 - EU:n puolustuspolitiikan pysyvää rakenteellista yhteistyötä on määrätietoisesti syvennettävä

MUUTOSHAASTE 5. 3428 **TALOUSJÄRJESTELMÄ JA YHTEISKUNNALLINEN** 3429 **ERIARVOISTUMINEN** 3430

Maailmantalouden kehitys on ollut kaksijakoista. Globaali köyhyys on vähentynyt 3431
miljoonien ihmisten noustessa kurjuudesta niukkaan toimeentuloon ja kasvavassa 3432
määrin myös keskiluokkaan. Kaikki eivät silti ole päässeet osallisiksi kasvusta, ja alu- 3433
eelliset erot ovat suuria. Myös kehittyneissä talouksissa muutokset ovat olleet ristirii- 3434
taisia. Samalla kun tasa-arvossa on edistytty, on taloudellinen ja sosiaalinen eriarvoi- 3435
suus ja syrjäytymisen vaara kasvanut. 3436

Tarjolla on ennennäkemättömiä ja nopeita rikastumismahdollisuuksia perittyä va- 3437
rallisuutta tai markkinoiden korkealle hinnoittamia tietotaitoja omaaville. Sen sijaan 3438
heidän sosiaalisen ja työstä syrjäytymisen riski on kasvanut, joiden valmiudet ovat 3439
heikommat. Tämä on johtanut maailman varallisuuden keskittymiseen niin, että rik- 3440
kain yksi prosentti maailman väestöstä omistaa puolet maapallon kaikesta varallisuu- 3441
desta. Vielä räikeämpi on Oxfamin laskelma, jonka mukaan yksin kahdeksan rikkainta 3442
ihmistä maailmassa omistaa yhtä paljon varallisuutta kuin varattomin puolikas koko 3443
maapallon väestöstä eli 3,7 miljardia ihmistä. 3444

Globaalin verotusjärjestelmän puutteiden, valtioiden välisen verokilpailun sekä yksi- 3445
löiden ja yritysten aggressiivisen verojen välttelyn seurauksena menetetään globaalisti 3446
valtava määrä verotuloja. Mahdollisuus vältellä veroja tuottaa varallisuuden kasaantu- 3447
mista, mutta aiheuttaa myös aukon hyvinvoinnin rahoittamiseen. 3448

Talouden rakennemuutos on lisännyt keskiluokan ja pienituloisten ihmisten toimeen- 3449
tulon epävarmuutta. Sääntelyn purkaminen varsinkin finanssisektorilta ja julkisen sek- 3450
torin heikentäminen ovat johtaneet epävakaampaan talouteen ja suurempiin tuloeroi- 3451
hin. Markkinaliberalistisen talouspolitiikan tulokset ovat olleet enemmistön kannalta 3452
epäsuotuisia. Kasvaneet tuloerot ja vapaammat pääomanliikkeet eivät ole tuottaneet 3453
luvattua kasvua tai työpaikkoja. Varallisuuden ja mahdollisuuksien epätasainen jakau- 3454
tuminen on haitaksi yhteiskunnalliselle kehitykselle. 3455

Pääomatulojen kansantalouksia ja palkkatuloja nopeampi kasvu on pahentanut talou- 3456
dellista eriarvoisuutta globaalisti ja heikentää pitkällä aikavälillä myös kansanvaltaa. 3457
Rahoitusmarkkinoiden suhteellisen osuuden kasvulla on ollut epävakauttava vaikutus. 3458
Finanssikriisien toistumisen vaara on ilmeinen, ja siihen tulee vastata tiukemmalla 3459
sääntelyllä. 3460

Suomessa tuloerot ovat kansainvälisesti vertaillen pieniä, mutta tuloerojen kasvu on 3461
puolestaan ollut nopeampaa kuin monessa muussa maassa. Työmarkkinajärjestelmä 3462
on onnistunut ylläpitämään palkansaajaväestön reaaliensioiden kasvua ja jakamaan 3463
3464
3465
3466
3467
3468

3469 näin kasvun hedelmiä. Sitä vastoin pienituloisimman kymmenyksen suhteellinen
3470 asema on heikentynyt Suomen taloustilanteen heikon kehityksen ja siitä seurannei-
3471 den etuusjäädystysten ja leikkausten seurauksena. Samanaikaisesti heikolla talousti-
3472 lanteella ei ole ollut samanlaista vaikutusta suurituloisimman kymmenyksen tulojen
3473 kehittymiseen.

3474
3475 Kohtuullisten tuloerojen yhteiskunnat ovat kaikkein vakaimpia yhteiskuntia. Ihmisten
3476 välisiä tuloeroja on syytä kaventaa oikeudenmukaisella tulonjaolla ja riittävällä toi-
3477 meentulolla. Yhteiskunnan vakauden lisäämiseksi perinteisestä tulonjakopolitiikasta
3478 on syytä siirtyä kohti kokonaisvaltaisempaa ensijakopolitiikkaa. Ensijakopolitiikan
3479 tavoite on varmistaa, että tasa-arvo kasvaa ja työn arvonalaisuus sekä tuotto jakautuvat
3480 tasaisesti. Tavoitteena on yhteiskunnan rakenteiden muokkaaminen niin, että tasa-ar-
3481 voa voidaan luoda ennakkoiden, eikä vain markkinoiden toiminnan aiheuttamia vahin-
3482 koja korjaamalla ja tasaamalla eroja jälkikäteen tulonsiirroilla. Tämä vaatii nykyisten
3483 markkinoiden muokkaamista, sääntelyn vahvistamista ja tuoton ja vaurauden jakoutu-
3484 mista uudella tavalla. Ensijaon politiikka tarkoittaa siirtymistä pelkistä tulonsiirroista
3485 kokonaisvaltaiseen tasa-arvon luomiseen.

3486
3487 Yksilötasolla tarkasteltuna talouden murros on pahentanut syrjäytymisen vaaraa.
3488 Vanhempien köyhyys ja rajatut mahdollisuudet periytyvät usein seuraaville sukupol-
3489 ville. Suomessa on kymmeniä tuhansia köyhyydessä eläviä lapsiperheitä. Kasvava eri-
3490 arvoisuus on koskettanut lisääntyvästi myös säännöllisissä palkkatöissä olevia pienitu-
3491 loisia ihmisiä. Työn tulosten jakosuhte omistajien, johtajien ja työntekijöiden välillä on
3492 merkittävä eriarvoisuuden lähde. Nykyinen kehitys, jossa yhä suurempi osa yhteisen
3493 työn tuloksista maksetaan omistajille, pahentaa eriarvoisuutta.

3494
3495 Eriarvoisuus näkyy kärjistetysti eri sosiaaliryhmien ja myös sukupuolten välisissä
3496 terveyseroissa. Köyhä elää sairaampana ja kuolee nuorempana kuin varakas ja koulu-
3497 tettu. Toimivalla sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmällä on siksi merkittävä rooli
3498 eriarvoistumisen ehkäisemisessä.

3499
3500 Sosiaali- ja terveydenhuoltoa on yritetty uudistaa Suomessa koko 2000-luku.
3501 Tavoitteena on ollut vähentää kansalaisten terveyseroja, hillitä sosiaali- ja terveyden-
3502 huollon kustannusten kasvua, lisätä palveluiden integraatiota sekä parantaa palvelui-
3503 den saatavuutta. Tavoitteiden samanaikainen toteuttaminen näyttää kuitenkin erit-
3504 täin vaikealta. Sosiaali- ja terveydenhuollon erityisinä haasteina ovat olleet perustason
3505 palveluiden saatavuus, esimerkiksi lääkäriin pääsy. Terveyspalveluiden asiakasmaksut
3506 ovat muodostuneet pienituloisimmille kansalaisille esteeksi palveluihin pääsulle. Sa-
3507 doilla tuhansilla suomalaisilla on perinnässä terveydenhuollon asiakasmaksuja.

3508
3509 Hyvinvointivaltion sosiaalipalvelut ovat yksilöiden ja perheiden tukena vastoinkäymis-
3510 ten kohdatessa. Samalla pohjoismaisen mallin lähtökohtana on ollut tasata ihmisen
3511 elinkaaren aikaisia palvelutarpeiden vaihteluita. Lapsuudessa perheiden tukena on

kattava neuvolajärjestelmä ja varhaiskasvatus. Ikääntyville ihmisille tarjotaan erilaisia palveluita, jotta asuminen omassa kodissa olisi mahdollista. 3512
3513

3514
Valitettavasti työelämän ja yhteiskunnan muutokset ovat johtaneet siihen, että työllisyysaste on 2000-luvulla ollut jatkuvasti alhaisempi kuin hyvinvointivaltion erilaisten palveluiden rahoittaminen edellyttäisi. Suomen väestö ikääntyy nopeasti ja työikäisen väestön ja muun väestön muodostama huoltosuhde heikkenee 2020-luvun edetessä. 3515
3516
3517
Muita Pohjoismaita alhaisemman työllisyysasteen kääntöpuolella on valitettava havainto siitä, että osa väestöstä on pysyvästi syrjäytynyt työelämästä ja yhteiskunnallisesta toiminnasta ylipäänsä. Lisäksi huono-osaisuus, esimerkiksi työttömyys, näyttäisi vahvasti periytyvän Suomessa. Vanhat lääkkeet eivät näyttäisi tepsivän eriarvoisuuden tehokkaaseen torjuntaan. 3518
3519
3520
3521
3522
3523

”SDP toimii sen puolesta, että Suomi on sosiaalisesti eheä ja eriarvoisuutta aktiivisesti vähentävä yhteiskunta. Kestävä ja oikeudenmukainen talousjärjestelmä on väline ihmisten paremman elämän rakentamiseen” 3524
3525
3526

VISIO: 3527

Vuonna 2030 Suomessa ihmisten väliset terveyserot ovat kaventuneet ja sosiaalinen hyvinvointi on lisääntynyt. Vahva talous mahdollistaa kestävän yhteiskuntakehityksen. 3528
3529
3530

5.1. TALOUSPOLITIIKAN KESKIÖSSÄ KORKEA TYÖLLISYYS, TUOTTAVUUDEN KASVU JA OIKEUDENMUKAINEN VEROTUS 3531 3532 3533

Keskipitkän aikavälin talouspoliittinen linja 3534

3535
Talouspolitiikan päämääränä tulee olla hyvinvoinnin lisääminen. SDP:n talouspolitiikan perustana on ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä, työllistävä kasvu. Talouden kasvu on väline, joka mahdollistaa yhteiskunnan eheyden, ihmisten osallisuuden ja julkisen talouden kestävyys. Ilmastomuutoksen torjunta ja eriarvoisuuden vähentäminen ovat myös talouspoliittisen päätöksenteon ytimessä. Talouspolitiikan on luotava uskoa ja turvallista näkymää tulevaan kaikille. 3536
3537
3538
3539
3540
3541
3542

Taloukasvu, työ ja hyvinvointivaltio muodostavat kiinteän kokonaisuuden. Toimiva hyvinvointivaltio, koulutus, julkiset palvelut sekä investoinnit tutkimukseen ja tuotekehitykseen ovat Pohjoismaiden taloudellisen menestyksen perusta. Ne luovat yhteiskunnallista vakautta, joka on taloudellisen toiminnan perusedellytys. 3543
3544
3545
3546

3547 Investoinnit paremman tulevaisuuden kannalta välttämättömiin toimintoihin vahvis-
3548 tavat julkista taloutta kestävästi pitkällä aikavälillä. Vahva sosiaalinen pääomamme ja
3549 osaamisemme sekä sopimisen voimaan nojaava perinteemme ovat jatkossakin kivijal-
3550 koja, joiden pohjalta modernia Suomea tulee kehittää.

3551
3552 Markkinatalous on lähtökohtaisesti tehokas tapa järjestää taloudellinen toiminta
3553 silloin, kun markkinoilla on edellytykset toimia. Toimiva markkinatalous edellyttää
3554 toimivaa kilpailua. Toimiva kilpailu estää ylisuurten voittojen syntymistä ja omaisuuk-
3555 sien keskittymistä. Valtion on toimillaan turvattava tasapuoliset kilpailun edellytykset.
3556 Toimiva kilpailu ja oikeudenmukainen tulonjako edellyttävät erityisesti reiluja työelä-
3557 män pelisääntöjä ja lainsäädäntöä. Markkinoilla syntyvää tulon- ja omaisuuksien jakoa
3558 on lisäksi tasoitettava myös vero- ja sosiaalipolitiikan keinoin. Silloin, kun markkinoilla
3559 ei ole edellytyksiä päästä tehokkaiisiin ja oikeudenmukaisiin lopputuloksiin, tuotanto
3560 järjestetään pääsääntöisesti julkisen vallan toimin.

3561
3562 Toimiva markkinatalous kohtaa yhä suurempia haasteita eri puolilla maailmaa ja eten-
3563 kin teollisuusmaissa. Globalisaatio, teknologinen kehitys, markkinoiden keskittyminen
3564 ja verojen maksamisen välttely ovat luoneet monissa maissa taloudellista eriarvoi-
3565 suutta, epävarmuutta ja näköalattomuuden tunnetta. Samalla tuottavuuden kasvu on
3566 hidastunut selvästi aiempiin vuosikymmeniin verrattuna. Huoli ilmastosta varjostaa
3567 ihmisten uskoa tulevaisuuteen. Nämä ilmiöt ovat luoneet poliittista ja taloudellista
3568 epävakautta, mikä kärjistyessään uhkaa pahimmillaan demokratiaa ja toimivaa mark-
3569 kinataloutta.

3570
3571 Globalisaatio ja teknologinen kehitys ovat lähtökohtaisesti myönteisiä ja taloudellista
3572 hyvinvointia lisääviä ilmiöitä, mutta niiden hyötyjen on jakauduttava oikeudenmukai-
3573 sella tavalla. Markkinatalouden tulee toimia kaikkien ihmisten hyväksi tavalla, jossa
3574 lopputulokset ovat oikeudenmukaisia ja jokainen voi luottaa omaan tulevaisuuteensa
3575 turvallisin mielin.

3576

3577

3578 **Työ on hyvinvointivaltion perusta**

3579

3580 Työnteko eri muodoissaan antaa mahdollisuudet hyvinvointivaltion palveluiden ra-
3581 hoittamiseen ja tuottamiseen. Elinkaaren kautta tarkasteltuna ihmisen kaksi ensim-
3582 mäistä vuosikymmentä ollaan palveluiden ja tulonsiirtojen näkökulmasta nettosaajina.
3583 Seuraavat neljä tai viisi vuosikymmentä ihminen on yhteiskunnalle nettomaksaja
3584 tullakseen jälleen sen jälkeen eläköidyttyään hiljalleen palveluiden ja tulonsiirtojen
3585 nettosaajaksi.

3586

3587 Suomen väestön ikärakenteen muutos on otettava huomioon palveluiden ja tulon-
3588 siirtojen rahoituksessa. Eläkkeelle siirtyneet ikääntyvät ikäluokat ovat huomattavasti
3589 suurempia kuin työikäiset ikäluokat, puhumattakaan syntyvistä ikäluokista, jotka

ovat karkeasti puolet pienempiä kuin niin sanotut suuret ikäluokat. Huoltosuhteen muutos tarkoittaa sitä, että 2020-luvun edetessä tuottavuutta on kasvatettava, jotta hyvinvointiyhteiskunnan palvelujen rahoitus voidaan taata ja niitä saadaan kehitettyä paremmiksi. Myös työllisyyttä on kasvatettava niin, että suurempi osa työikäisestä väestöstä on työssä tai opiskelemassa. Samalla on huolehdittava siitä, että työstä saa vastaisuudessaakin säällisen palkan. Muuttuvan työn ja pirstaloituvien työurien aikana on erityisen tärkeää suojata työntekijöiden oikeuksia ja oikeutta säälliseen palkkaan. Vain siten voidaan turvata myös hyvinvointivaltion rahoitus.

Korkean työllisyyden lisäksi hyvinvointivaltion rahoittaminen edellyttää talouskasvua, joka perinteisesti on syntynyt kolmen tekijän vaikutuksesta. Työllisten määrän kasvun ja pääomien kasvun ohella kestävin talouskasvun mahdollistaja on työn tuottavuuden parantaminen. Korkeampi tuottavuus syntyy ottamalla käyttöön uutta teknologiaa sekä vahvistamalla työntekijöiden osaamista. Suomen talouden on perustuttava jatkossakin korkean jalostusarvon tuotteisiin ja palveluihin. Samalla on varmistettava, että tulevaisuuden talouskasvu on myös ekologisesti kestävä, eikä siten uhkaa ilmastomuutoksen vastaista työtä.

Turvallinen työelämän murros

Suomen työmarkkinoilla on havaittavissa kolme keskeistä muutostrendiä. Ensimmäisessä matalan osaamisen työ vähenee teknologisen kehityksen seurauksena. Työelämän osaamisvaatimukset ovat kasvaneet. Etenkin matalapalkka-aloilla tuotantoa on korvattu uusilla teknologioilla, mutta myös keskipalkkaisia ja korkeiden ansioiden asiantuntijatyötä voidaan korvata ja tehostaa muun muassa digitalisaatiolla ja tekoälyllä. Alustatalouden kehittyminen on muuttanut työelämän rakennetta, kun aiemmin palkkasuhteisia tehtäviä tuotetaan monenkirjavina toimeksiantoina. Toinen iso muutos on elinkeinorakenteen muuttuminen. Teollisuuden työpaikat ovat vähentyneet 2000-luvulla ja palvelualojen työpaikkojen määrä on kasvanut. Rakennemuutosta tapahtuu myös toimialojen sisällä. Käytännössä monen työntekijän on täytynyt siirtyä toimialalta toiselle ja ammatista toiseen elinkeinorakenteen muuttuessa.

Kolmas muutos koskee työpaikkojen määrän muutosta alueellisesti. Valtaosa uusista työpaikoista syntyy ja on syntynyt kasvukeskuksiin. Ainoastaan muutamassa eteläisessä maakunnassa Suomessa työpaikkojen määrä on pitkällä aikavälillä kasvanut. Työpaikkojen alueellinen muutos on vaikuttanut myös asuntomarkkinoihin ja asumisen hintaan. Asumisen kalleus hidastaa työvoiman liikkuvuutta.

Kaikki edellä kuvatut trendit sekä muut globalisaatioon ja teknologisen kehitykseen liittyvät ilmiöt muokkaavat ihmisten työtä ja toimeentulon edellytyksiä. Siksi tarvitaan toimenpiteitä, jotka auttavat hallitsemaan ja ohjaamaan näitä ilmiöitä ja niiden

3633 lopputuloksia ihmisten näkökulmasta.

3634

3635 Aktiivista työvoimapolitiikkaa tulee tehostaa merkittävästi nykyisestä muiden Poh-
3636 joismaiden esimerkkien mukaisesti. Se tarkoittaa toimiva ja yksilöllisiä työllisyyspalve-
3637 luja, palkkatuen käytön lisäämistä ja myös julkisen sektorin roolia työllistäjänä. Liiken-
3638 ne-, asunto- ja maankäyttöpolitiikalla on lisättävä työvoiman liikkumisen edellytyksiä
3639 ja turvattava kohtuuhintainen asuminen.

3640

3641 Työllisyyttä tulee kasvattaa erityisesti pelkän perusasteen koulutuksen varassa ole-
3642 vien, pitkäaikaistyöttömien, nuorten, osatyökykyisten, nuorten naisten ja ikään-
3643 tyneiden kohdalla. Se edellyttää erityisesti nykyistä huomattavasti aktiivisempaa
3644 työvoima- ja sosiaalipolitiikkaa sekä läpi elämän jatkuvaa osaamisen kehittämistä.
3645 Pidemmällä aikavälillä koulutustason nosto vahvistaa työllisyyttä ja tuottavuutta.
3646 Palvelujen ja sosiaaliturvan kehittämisen ohella työelämän pelisääntöjä on uudistet-
3647 tava niin, että työmarkkinoiden riskit eivät kasaannu heikoimmassa asemassa olevien
3648 kannettavaksi. Tärkeätä on yhteisvastuu ja kaikkien pitäminen yhteiskunnan kehityk-
3649 sessä mukana.

3650

3651 Talouspolitiikan ja työmarkkinapolitiikan koordinaatio edellyttää toimivia suhteita
3652 työmarkkinaosapuolten ja valtion välillä. Tarvitaan luottamukseen perustuvaa kol-
3653 mikantaista yhteistyötä. Reilu työelämä perustuu toimiviin neuvottelusuhteisiin
3654 työelämän osapuolten ja valtion välillä. Valtakunnalliset ja yleissitovat työ- ja virkaeh-
3655 tosopimukset tuovat ihmisille turvaa. Työlainsäädännön kehittäminen edellyttää aitoa
3656 yhteistyötä valtion ja työmarkkinaosapuolten välillä. Lisäksi työelämän pelisääntöjä
3657 voidaan kehittää sopimus pohjaisesti.

3658

3659 Palvelujen, turvan ja työelämän pelisääntöjen lisäksi on huolehdittava, että työllisyys
3660 kehittyy alueellisesti tasapainoisella tavalla ja että mikään alue ei jää jälkeen. Alueiden
3661 elinvoimaa tulee vahvistaa niiden omien vahvuuksien ja voimavarojen pohjalta. Suomi
3662 tarvitsee useita kasvukeskuksia, ja niiden ympärille seudullisia keskuksia, jotka toimi-
3663 vat alueidensa taloudellisina vetureina.

3664

3665

3666 **Suomi elää kansainvälisestä kaupasta**

3667

3668 Suomi on pieni avotalous, jonka talouden kehitys ja kasvu on riippuvaista kansainvä-
3669 lisestä kaupasta. Suomi toteuttaa kauppapolitiikkaa EU:n puitteissa, mikä tarkoittaa,
3670 että kauppasuhteet kolmansien maiden kanssa määritellään unionin tasolla. EU tar-
3671 joaa kokoamme suuremman neuvotteluaseman ja mahdollisuudet edistää arvojemme
3672 mukaista kauppapolitiikkaa globaalilla tasolla. Yksin Suomi olisi hyvin pieni toimija
3673 neuvottelupöydissä, osana EU:ta voimme puolustaa etujamme paremmin. Suomen
3674 on ajettava kauppapoliittisia etujaan ja tavoitteitaan aktiivisesti EU:n kautta.

3675

Vakaa ja monenkeskinen sääntöperusteinen maailmanjärjestys ja vapaa kauppa ovat viennin ja talouskasvun tärkeitä edellytyksiä. Kansainvälisen yhteistyön keinoin tulee huolehtia siitä, että eri maissa toimivat yritykset eivät saa kilpailuetua esimerkiksi polkemalla työntekijöiden oikeuksia, muita ihmisoikeuksia, laiminlyömällä vastuuta ympäristöstä tai välttelemällä veroja.

Talouspolitiikka tähtää suomalaisten yritysten menestyksen edellytysten vahvistamiseen kansainvälisillä markkinoilla. Elinkeinoelämällä pitää olla Suomessa vakaa, ennustettava sekä kasvuun ja investointeihin kannustava toimintaympäristö. Suomen kilpailuetu korkean koulutuksen hyvinvointivaltiona syntyy ennen muuta korkeasta osaamisesta, teknologiasta ja laadukkaista tuotteista sekä palveluista. Tämän ohella on pidettävä huolta kustannuskilpailukyvyistä. Osaavan työvoiman ohella laadukkaat julkiset palvelut sekä infrastruktuuri tulevat suomalaisten yritysten menestystä. Aktiivisella talous- ja elinkeinopolitiikalla tähdätään viennin pohjan laajentamiseen useammille toimialoille ja erityisesti korkeamman jalostusasteen ilmastoystävällisiin tuotteisiin.

Suhdannevaihtelut ovat Suomen kaltaisessa taloudessa usein voimakkaita. Finanssipolitiikka ja aktiivinen työmarkkinapolitiikka on mitoitettava suhdannetilanteen edellyttämällä tavalla vastasyklisesti. Kasvun hidastuessa sitä tuetaan aktiivisen finanssipolitiikan keinoin. Tämä huomioidaan myös finanssipolitiikan kansallisessa sääntökehikossa.

Kasvun edellytysten vahvistaminen

Suomi osallistuu valtiona monin tavoin kasvun edellytysten vahvistamiseen. Valtio tukee organisaatioidensa kautta yritysten tutkimus-, tuotekehitys- ja innovaatiotoimintaa. Korkeakoulut hyödyttävät suoraan soveltavan tutkimuksen osalta suomalaista elinkeinoelämää. Epäsuorasti kasvun edellytyksiä vahvistaa korkeakoulujen perustutkimus sekä niiden järjestämä koulutus, joka tuottaa osaajia työelämään. Etenkin pitkällä aikavälillä perustutkimuksen merkitys on suuri.

Vaikka julkinen sektori ei yksityisen tapaan osallistu toimijoiden väliseen kilpailuun, on myös sen tärkeää jatkuvasti parantaa työn tuottavuutta. Julkisen sektorin tehokkuuden parantaminen tarkoittaa sitä, että lopputuotteiden, palveluiden tai päätösten laatu paranee.

Valtio ja muu julkinen hallinto vastaavat siitä, millainen toimintaympäristö yrityksillä on toimia. Suomessa hyvät yritystoiminnan edellytykset muodostuvat ennen muuta yhteiskunnallisesta vakaudesta. Vakaus perustuu Suomessa muun muassa avoimeen lainsäädännön valmisteluun, päätöksenteon ennakoitavuuteen tehokkaaseen julkiseen hallintoon sekä korruption vähäisyyteen.

3719 Yhteiskunnallisen vakauden kannalta olennaisia tekijöitä ovat myös oikeudenmukai-
3720 nen tulonjako, toimivat julkiset palvelut ja heikoimmassa asemassa olevien pitäminen
3721 mukana yhteiskunnassa. Pienen julkisen sektorin maissa on yleensä taloudellisen eri-
3722 arvoisuuden aiheuttamia sosiaalisia ongelmia sekä heikko hallinto ja riittämätön infra-
3723 struktuuri, jotka luovat myös yritystoiminnalle riskejä sekä kustannuksia. Tasa-arvoon
3724 perustuva luottamus on suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan tärkeä pääoma, joka
3725 hyödyttää niin yrityksiä kuin työntekijöitä.

3726
3727 Kilpailullisilla markkinoilla julkisen vallan tulee varmistaa kilpailun toimivuus. Se
3728 edellyttää erityisesti markkinavoiman keskittymisen estämisen ja siihen puuttumi-
3729 sen, kuten kartellien tai monopolien syntymisen. Lisäksi se edellyttää markkinoiden
3730 toiminnan seuraamista ja tarpeellista puuttumista aloilla, joilla keskittymisen riski on
3731 olemassa. Luonnollisten monopolien tulee olla lähtökohtaisesti julkisia. Tehokas kilpai-
3732 lupolitiikka edellyttää myös vahvaa ja riittävästi resursoitua sekä itsenäistä kilpailuvi-
3733 ranomaista.

3734
3735 Elinkeino- ja innovaatiopolitiikan kokonaisuuteen kytkeytyy myös aktiivinen omista-
3736 japolitiikka. Omistajapolitiikan tulee tukea elinkeinopolitiikan uudistamista sekä uutta
3737 luovaa liiketoimintaa. Valtion omistajapolitiikalla vahvistetaan omistajuutta kansalli-
3738 sesti tärkeillä aloilla ja torjutaan Suomen ajautuminen tytäryhtiötaloudeksi. Valtion
3739 tulee säilyttää määräysvalta sellaisissa valtionyhtiöissä, joissa turvataan strategisia
3740 intressejä kuten huoltovarmuus sekä infrastruktuuri.

3741

3742

3743 **Verotus vastaa maailman muutoksiin**

3744

3745 Verotus on keskeinen työkalu, jolla taataan hyvinvointivaltion edellytykset. Verotuk-
3746 sella on toteutettava seuraavia kolmea päätavoitetta.

3747

3748 Ensiksi verotuksella rahoitetaan laadukas koulutus, terveys, hoiva, muut julkiset
3749 palvelut, etuudet ja infrastruktuuri. Sillä rahoitetaan myös oikeusvaltion instituutiot,
3750 joilla turvataan perus- ja ihmisoikeudet kaikille. Näin verotus tukee välillisesti myös
3751 suomalaisten yritysten kilpailukykyä.

3752

3753 Toiseksi verotuksella vähennetään eriarvoisuutta ottamalla maksukyky huomioon
3754 verotuksessa. Oikeudenmukainen verotus tarkoittaa, että samaa tuloa ja varallisuutta
3755 verotetaan saman verran ja suurta enemmän.

3756

3757 Kolmanneksi verotuksella ohjataan yhteiskuntaa kestävämpään suuntaan sekä huo-
3758 lehditaan Suomen kilpailukykyä ja positiivisesta työllisyyskehityksestä. Näin toimien
3759 edistetään ympäristön, hyvinvoinnin ja talouden kannalta kestävämpää kulutusta ja
3760 tuotantoa sekä edistetään hyvinvointia.

3761

Verotuksen kolmen päätavoitteen saavuttaminen edellyttää yleisesti hyväksyttyä hyvää veropolitiikkaa, joka kiteytyy periaatteeseen: tiiviit ja laajat veropohjat mahdollistavat alhaiset verokannat. Samalla kaikkein hyödyllisintä toimintaa on verotettava vähiten: tämä koskee sekä ansiotyötä yhteiskunnan perustana, että ekologisesti parhaita vaihtoehtoja ihmiskunnan säilymisen edellytyksenä. Sen lisäksi verotus toimitetaan mahdollisimman vähällä vaivalla, täsmällisesti ja asiakasystävällisesti.

Verotusta on uudistettava oikeudenmukaisemmaksi siirtämällä verotuksen painopistettä työn verotuksesta omistamisen verotukseen ensisijaisesti veropohjaa tiivistämällä eli puuttamalla muun muassa veronkiertoon ja aggressiiviseen verosuunnitteluun. Tiiviit veropohjat ja tasapuolinen verotus tukevat myös talouskasvua. Verokilpailussa tapahtunut käänne mahdollistaa veropohjien tiivistämisen ja kansainvälisen harmonisoinnin, jota tulee edistää. Verotuksen painopisteen siirtäminen omistuksiin tarkoittaa samalla, että työn ja kuluttamisen verotusta kevennetään. Nämä verot kohdistuvat raskaimmin pieni- ja keskituloisiin.

Systemaattisella veropolitiikalla voidaan osaltaan tukea kestävästä kehitystä. Myös taloutta voidaan uudistaa verotuksella muun muassa poistamalla työllistymisen esteitä. Veropohjien tiivistäminen tukee kilpailua ja talouskasvua. Kestävästä kehitystä ja terveyttä on edistettävä siten, että kulutus- ja tuotantoverotusta koskeissa päätöksissä otetaan ympäristö- ja terveystieteelliset johdonmukaisesti huomioon. Näitä tavoitteita edistetään myös kansainvälisissä neuvotteluissa, jotta verotuksella voitaisiin vahvistaa tehokkaammin kestävästä kehitystä.

Tavoitteitamme

- Talouspolitiikan päämääränä tulee olla hyvinvoinnin lisääminen
- Markkinatalouden tulee toimia kaikkien ihmisten hyväksi tavalla, jossa lopputulokset ovat oikeudenmukaisia ja jokainen voi luottaa omaan tulevaisuuteensa turvallisista mielin.
- Työn tuottavuutta on kasvatettava, jotta hyvinvointiyhteiskunnan palvelujen rahoitus voidaan taata ja niitä saadaan kehitettyä paremmiksi. Myös työllisyyttä on kasvatettava niin, että suurempi osa työikäisestä väestöstä on työssä tai opiskele-massa
- Talouspolitiikan ja työmarkkinapolitiikan koordinaatio edellyttää toimivia suhteita työmarkkinaosapuolten ja valtion välillä
- Elinkeinoelämällä pitää olla Suomessa vakaa, ennustettava sekä kasvuun ja investointeihin kannustava toimintaympäristö
- Verotusta on uudistettava oikeudenmukaisemmaksi siirtämällä verotuksen painopistettä työn verotuksesta omistamisen verotukseen ensisijaisesti veropohjaa tiivistämällä eli puuttamalla muun muassa veronkiertoon ja aggressiiviseen verosuunnitteluun

5.2. SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT

Sosiaali- ja terveyspalveluiden on tuettava koko yhteiskunnan myönteistä kehitystä vähentämällä hyvinvointi- ja terveyseroja sekä ehkäisemällä syrjäytymistä. Toimintaa on ohjattava yhteisesti jaettu käsitys sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta ja turvallisuudesta sekä tavoite hyvistä elämänlaadusta kaikille. Sosiaaliturvan kehittämisen on rakennettava oikeudenmukaisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden periaatteille. Sosiaalipolitiikan ydintä on heikomman suoja ja suojeluperiaate.

Sosiaali- ja terveyspolitiikan painopiste on pidettävä laadukkaissa ja toimivissa julkisissa, yhteisesti käytetyissä sekä yhteisesti rahoitetuissa palveluissa. Eryityisesti peruspalveluita tulee vahvistaa. Universaalit julkiset palvelut vähentävät eriarvoisuutta ja lisäävät kansalaisten kokemusta yhteisyydestä. Samalla ne tarjoavat paikkoja, joissa eri taustaiset ihmiset kohtaavat. Kehityskulku, jossa paremmassa asemassa oleva väestönosa käyttää yksityisiä palveluita, johtaa eriytymiseen ja heikentää halukkuutta huolehtia julkisten palveluiden laadusta ja rahoituspohjasta.

Jatkossakin yksityiset ja kolmannen sektorin tuottamat sosiaali- ja terveyspalvelut täydentävät julkista palvelutuotantoa. Kohtuuton voitontavoittelu yhteisesti rahoitettujen palveluiden laadun kustannuksella tulee estää ja voittoa tavoittelemattomien toimijoiden asemaa vahvistaa. Julkisrahoitteisia sosiaali- ja terveyspalveluita tuottavien toimijoiden yritys- ja yhteiskuntavastuuta on parannettava sekä näitä koskevien tietojen julkaisemisvelvollisuutta lisättävä.

Kattavien ja kaikille tarkoitettujen palveluiden lisäksi tarvitaan kohdennettuja erityistoimia. Palveluiden kohdentamista ja mitoitusta on ohjattava yksilöllinen tarve, jonka arviointi tapahtuu aina palvelun käyttäjän ja tarvittaessa hänen läheistensä sekä ammattilaisen tiiviissä yhteistyössä. Palveluiden suunnitelmallisuuden, kehittämisen ja arvioinnin on perustuttava jatkuvaan vuorovaikutukseen. Näin palvelut muodostavat eheän kokonaisuuden. Resurssit on kohdennettava sinne, missä niille on eniten tarvetta.

Yhteiskunnan on tuettava terveyttä, toimintakykyä ja osallisuutta lapsuudesta alkaen. Palvelujen tärkeä tehtävä on tasata lähtökohdista johtuvien erojen vaikutuksia lasten ja nuorten hyvinvointiin. Palvelujen painopistettä on siirrettävä ehkäisevään ja hyvinvointia edistävään työhön. Eryitysen tärkeää tämä on lasten, nuorten ja perheiden kohdalla, jolloin voidaan parhaiten vaikuttaa ihmisen koko elämänkaareen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tulee koota monialaisiksi, hallittaviksi kokonaisuuksiksi. Peruspalveluita tarjotaan luontevasti niissä ympäristöissä, missä ihmiset muutoinkin asioivat. Etenkin paljon sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita käyttävällä henkilöllä tulee olla nimettynä omatyöntekijä, henkilö, joka on selvillä asiakkaan kokonaistilanteesta. Kokonaisvastuun ja koordinaation puute sosiaali- ja terveyden-

huollon palveluissa vaikeuttaa palveluiden kokonaiskustannusten ja vaikuttavuuden hallintaa sekä heikentää asiakastyytyväisyyttä ja siten järjestelmän legitimitettä.	3847 3848 3849
Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut sekä sote-matkojen ja lääkkeiden omavastuuosuudet on pidettävä kohtuullisina. Tavoitteena tulee olla, että lääke-, matka- ja asiakasmaksujen vuotuinen omavastuutaso ei ylitä kuukauden takuueläkkeen tasoa. Vuoteen 2030 mennessä 65 vuotta täyttäneiden määrä kasvaa yli puolitoistaker- taiseksi ja 80 vuotta täyttäneiden määrä kaksinkertaistuu verrattuna 2020-luvun taitteeseen. Ikäihmisten palvelutarve riippuu henkilön toimintakyvystä ja terveydestä. Hyvä terveys ja toimintakyky turvaavat itsenäistä elämää ja itsemääräämisoikeuden toteutumista. Ne mahdollistavat paitsi kotona asumisen, myös sieltä poistumisen. Kotiin tuotavien palveluiden tulee tukea myös harrastamista ja aktiivista sosiaalista elämää. Ikäihmisten erilaisiin palvelutarpeisiin on vastattava myös rakentamalla yhteisöllisiä palvelutaloja ja ryhmäkoteja. Hyvä ikääntyminen on nähtävä osana kaikkea yhteiskunnan toimintaa. Järjestöillä on suuri rooli sosiaali- ja terveyspolitiikassa, erityisesti ikääntyneiden toimintakyvyn ja aktiivisen kansalaisuuden tukemisessa.	3850 3851 3852 3853 3854 3855 3856 3857 3858 3859 3860 3861 3862 3863
Digitalisaatio ja teknologiset innovaatiot ovat osaltaan ratkaisemassa väestön ikääntymisestä johtuvia terveydenhoitojärjestelmän ongelmia. Jatkossa esimerkiksi it-sediagnostiikan ja tekoälylääkärin yhdistelmä voi määrätä suoraan reseptilääkkeitä, laatia hoitosuosituksia ja kirjoittaa läheteitä. Teknologisia innovaatioita voidaan myös hyödyntää turvallisen ja miellyttävän vanhuuden laatisessa. Hyvinvointidatan hyödyntäminen ja hyvinvointipalveluihin liittyvät teknologiset ratkaisut voivat parhaimmillaan tukea kansanterveyden edistymistä ja terveyserojen kaventumista. Sosiaali- ja terveyssektorin rooli tiedon ja tutkimuksen tuottajana tulee varmistaa riittävillä resursseilla sekä ajantasaisella ja eettisellä lainsäädännöllä. Terveysteknologian kehittäminen on keskeinen osa kansallista kasvustrategiaa.	3864 3865 3866 3867 3868 3869 3870 3871 3872 3873 3874
Omahoidon avulla saavutetaan parempia hoitotuloksia pienemmin kustannuksin. Omaishoitoa pitää tukea. Siirtyminen ammattihenkilölähtöisyydestä asiakaslähtöisyyteen ja omahoidon tukemiseen edellyttää sekä uudenlaista asennoitumista että uudenlaisia tukemisen tapoja. Omahoidon kasvun myötä on mahdollista lisätä palveluiden saatavuutta, mutta samalla on huolehdittava palveluiden saavutettavuudesta, eli siitä että kaikilla on tosiasialliset mahdollisuudet käyttää palveluita. Sosiaali- ja terveydenhuollon työssä pitää korostaa ehkäisevää, vahvistavaa ja kumppanuuteen perustuvaa työskentelyä.	3875 3876 3877 3878 3879 3880 3881 3882 3883
2020-luvulla toteutettavassa Sote-uudistuksessa palvelujen painopistettä on siirrettävä perustasolle ja ehkäisevään toimintaan, jotta erikoissairaanhoidon ja vaativien erityispalveluiden tarve vähenee. Uudistuksen myötä vastuu palvelujen järjestämisestä siirtyy kunnilta itsehallinnollisille Sote-alueille, joita kutsutaan maakunniksi. Raken- teiden ohella sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitusta ja ohjausta on uudistettava siten, että Sote-uudistuksen tavoitteet toteutuvat.	3884 3885 3886 3887 3888 3889

3890 Siirryttäessä kohti 2030-lukua kaikille suomalaisille tulee turvata yhdenvertaiset ja
3891 laadukkaat sosiaali- ja terveyspalvelut. Samalla on parannettava palvelujen saatavuut-
3892 ta ja saavutettavuutta, kehitettävä kuntoutusta, kavennettava hyvinvointi- ja tervey-
3893 seroja sekä turvattava ammattitaitoisen työvoiman saanti sosiaali- ja terveyspalvelui-
3894 hin. Palvelujärjestelmän kehittämällä on myös vastattava väestön ikääntymisen ja
3895 syntyvyyden laskun aiheuttamiin haasteisiin sekä kyettävä hillitsemään kustannusten
3896 kasvua.

3897
3898 Ihmisten valinnanvapautta on lisättävä hyödyntämällä palveluseteliä ja henkilöko-
3899 taista budjettia, sekä tuottamalla ihmisille lisää tietoa eri vaihtoehdoista, hoitoon
3900 pääsystä, laadusta, saatavuudesta ja vaikuttavuudesta. Kuluttajansuoja julkisesti ra-
3901 hoitetuissa yksityisen tuottamissa palveluissa on varmistettava. Käyttäjien osallisuutta
3902 palveluiden asiakkaina ja niiden kehittämisessä on vahvistettava. Tämä tarkoittaa, että
3903 eri palveluiden kilpailutuksessa tulee painottaa enemmän laadullisia ja palveluiden
3904 käyttäjälähtöisyyteen liittyviä tekijöitä.

3905
3906 Sosiaali- ja terveyspalveluiden laadun valvontaa tulee tehostaa ja väärinkäytöksiä
3907 estää. Laiminlyönneistä tulee rangaista asianmukaisesti.

3908
3909

3910 **Tavoitteitamme**

3911

- 3912 • Sosiaali- ja terveyspalveluiden on tuettava koko yhteiskunnan myönteistä kehi-
3913 tystä vähentämällä hyvinvointi- ja terveyseroja sekä ehkäisemällä syrjäytymistä
- 3914 • Sosiaali- ja terveyspolitiikan painopiste on pidettävä laadukkaissa ja toimivissa jul-
3915 kisissa, yhteisesti käytetyissä sekä yhteisesti rahoitetuissa palveluissa. Erityisesti
3916 peruspalveluita tulee vahvistaa
- 3917 • Kohtuuton voitontavoittelu yhteisesti rahoitettujen palveluiden laadun kustan-
3918 nuksella tulee estää ja voittoa tavoittelemattomien toimijoiden asemaa vahvistaa
- 3919 • Sote-uudistuksessa palvelujen painopistettä on siirrettävä perustasolle ja ehkäise-
3920 vään toimintaan, jotta erikoissairaanhoidon ja vaativien erityispalveluiden tarve
3921 vähenee
- 3922 • Sosiaali- ja terveyspalveluiden laadun valvontaa tulee tehostaa ja väärinkäytöksiä
3923 estää. Laiminlyönneistä tulee rangaista asianmukaisesti

3924

3925 **5.3. ERIARVOISTUMISEN VÄHENTÄMINEN**

3926 **Tavoitteena yhdenvertaiset mahdollisuudet onnistua**

3927

3928 Eriarvoisuuden vähentämiseksi ihmisillä pitää olla yhdenvertaiset mahdollisuudet
3929 onnistua. Oikeudenmukaisella yhteiskuntapolitiikalla mahdollisuuksien tasa-arvosta
on mahdollista siirtyä kohti lopputuloksen tasa-arvoa, jossa syntymäpaikka, ihonvä-

ri, vanhempien koulutus tai muu yksilön osaamisen ulkopuolinen seikka ei määritä elämässä menestymistä. Lopputuloksen tasa-arvo näkyy terveytenä, yhtenäisinä mahdollisuuksina ja oikeutena toteuttaa itseään. Aito mahdollisuuksien tasa-arvo ja sosiaalinen liikkuvuus ovat tehokkaimmat tavat estää näköalattomuutta ja yhteiskunnallista eriytymistä.

Eriarvoistuminen on ennen kaikkea mahdollisuuksien ja resurssien puutetta. Resurssit kattavat niin tulot ja varallisuuden kuin myös esimerkiksi mahdollisuuden terveyteen, sivistykseen, kulttuuriin ja osallisuuteen. Eriarvoistumista ilmenee, kun erot resurssien saatavuudessa eri väestöryhmien välillä kasvavat. Eriarvoistuminen on lähtökohtaisesti siitä luopumista, että ihmisarvo on kaikille samanlainen, luovuttamaton itseisarvo. Eriarvoisuuden torjuminen edellyttää ehjää ja toimivaa yhteiskuntaa, joka perustuu luottamukseen. Universalismi luo pohjan luottamukselle yhteiskuntaa, elämää ja toisia ihmisiin kohtaan. Universaalien palveluiden tavoite ei ole yhdenmukaistaa ihmisiä, vaan tarjota yhtenäiset mahdollisuudet.

Kaikille kuuluvien universaalien palvelujen lisäksi tarvitaan kohdennettua tukea ja toimia niille, jotka eivät pääse muuten mukaan. Tuen tavoitteena on sekä vahvistaa ihmisten itsemääräämisoikeutta että edistää kaikkien mahdollisuuksia toimia työelämässä ja osallistua yhteiskuntaan sen täysivaltaisena jäsenenä. Yksilöille kohdennettujen toimien lisäksi tarvitaan myös alueellisesti kohdennettuja erityistoimia. Erityisesti kaupungeissa ongelmille on tyypillisiä niiden alueellinen kasautuminen. Tätä tulee torjua kohdennetulla tuella, joka sisältää asuinalueiden kohentamista, aikuissosiaalityötä, perheiden tukemista, kotouttamisen edistämistä, pitkäaikaistyöttömien palveluita, kouluja, nuorisotyötä sekä päihdetyötä. Näitä toimia toteutetaan usein lähiötyön tai asuinalueuetyön nimellä. Erityisen tärkeää ja toimivaksi todettua on positiivisen diskriminaation rahoitus kouluille.

Yhdenvertainen elämäkaari

Tasa-arvoinen elämäkaari on oikeudenmukaisuuden edellytys. Yhdenvertaisen elämäkaaren saavuttamiseksi on kiinnitettävä huomiota elämän nivelvaiheisiin. Varhaislapsuus ja koulun aloitus, koulutusasteelta toiselle siirtyminen, työelämän aloittaminen ja työttömyys, lapsen saanti, ero, sairastuminen, vammautuminen ja eläköityminen ovat kaikki sellaisia tilanteita, joissa on kiinnitettävä huomio ihmisen selviytymiseen.

Tasa-arvo alkaa ennen ihmisen elämän alkua neuvolasta, jossa otetaan vastaan ja opastetaan jokaista lasta odottavaa. Neuvolajärjestelmän on jatkossakin oltava vahvimpia palvelumuotojamme, jossa yhdistyy terveyden seuranta ja sosiaalisen tuen tarpeen arviointi ja tarjoaminen. Neuvoloilla on oltava vahva yhteys sosiaalipalveluihin ja matala kynnyks tarjota tukea. Neuvoloissa on muun muassa mahdollisuus tunnistaa

3973 oppisvaikeuksia kokeva kymmenes ikäluokasta. Näin tarvittavat tukitoimet pystytään
3974 kohdentamaan tarkoituksenmukaisesti.

3975

3976 Lapsen ensimmäisten vuosien hyvinvointi heijastuu vahvasti loppuelämään. Siksi var-
3977 haislapsuutta on tuettava monin toimin. Jokaisella lapsella on oikeus keskittyä leikkiin
3978 ja elämän ihmeiden havaitsemiseen. Sen mahdollistavat toimiva neuvola ja sairauden-
3979 hoito, hyvä varhaiskasvatus, mahdollisuus perhetyön tukeen ja riittävästi resursoitu
3980 lastensuojelu. Lapsiperheillä on oltava mahdollisuus joustavaan työelämään. Tarvitaan
3981 entistä joustavampi perhevapaajärjestelmä ja lisää mahdollisuuksia osa-aikatyöskente-
3982 lyyn.

3983

3984 Jokaiselle nuorelle on löydettävä paikka yhteiskunnassa ja keinot omanlaiseensa
3985 tapaan oppia. Tarvitaan sellaisia oppimisjärjestelyjä, että kaikilla lapsilla on oppimis- ja
3986 osallistumismahdollisuus.

3987

3988 Avo- tai avioerotilanteessa riski jäädä yksin on suurentunut. Erotilanteessa taloudel-
3989 linen taakka kasvaa, kun pitää alkaa maksaa yksin asumiskuluja ja muita jokapäiväisen
3990 elämän kuluja. Yhteishuoltajuuden mahdollistamista on tuettava. Vuoroviikkoasumi-
3991 sessa lapsella tulee olla mahdollisuus kahteen osoitteeseen, jotta huoltajalla on mah-
3992 dollisuus asumistukeen ja esimerkiksi koulukyyteihin. Sosiaali- ja terveydenhuollossa
3993 on tarjottavat tukea erotilanteeseen. Yksinhuoltajien taloudelliseen ja sosiaaliseen
3994 tukeen on panostettava, jotta köyhyysriski ei toteudu.

3995

3996 Työelämään siirtyminen ja työttömäksi joutuminen on pidettävä aina mahdollisimman
3997 lyhyenä. Pitkittyessään työttömyys lisää syrjäytymisriskiä. Henkilökohtaisen työllis-
3998 tymisen tuen avulla on mietittävä jokaiselle sopiva keino osallistua ja kehittyä. Vahva
3999 peruskoulutus antaa pohjan vaihtaa ammattia, ja mahdollisuus uudelleen koulutukseen
4000 varmistaa sen, että elämässä voi päästä eteenpäin.

4001

4002 Sairastuminen tai vammautuminen on aina yllättävä tilanne. Koko elämä ja suunni-
4003 telmat voivat mennä uusiksi. Erilaiset osa-aikatyöt, osa-aikasairaspäivärahat ja muut
4004 järjestelyt työelämässä pysymiseen lisäävät hyvinvointia ja tukevat ihmisen osallisuut-
4005 ta. Terveydenhuollon, sosiaalityön ja työvoimapalveluiden yhteistyöllä on mietittävä
4006 jokaiselle elämäntilanteen mukainen mahdollisuus osallistua yhteiskuntaan.

4007

4008 Myös työuran jälkeen kansalaisille on taattava kohtuullinen toimeentulo ja mahdol-
4009 lisuus osallistua aktiivisesti yhteiskunnalliseen elämään. Tämä tarkoittaa sitä, että
4010 eläkkeiden taso on riittävä ja että ikäihmisille on tarjolla kulttuuri- ja liikuntapalveluja.
4011 Kaikille on oltava tarjolla kullekin sopivia hoivapalveluja joko kotona tai laitoksessa.
4012 Eri nivelvaiheiden samanaikaisuus tai toinen toisensa seuraaminen, kuten työttömyys,
4013 ero ja sairastuminen, lisää riskiä syrjäytyä. Kasautuviin ongelmiin on kiinnitettävä
4014 huomioita. Terveydenhuollosta on ohjattava ihminen sosiaalityön pariin ja työvoi-
4015 mapalveluista terveydenhuollon pariin. Paljon tukea tarvitseville on osoitettava yksi

vastuuhenkilö, joka pitää langat käsissään ja jolta ihminen voi aina kysyä, jos ei tiedä, minne mennä.

Tulonsiirroista ensijakoon

Kohtuullisten tuloerojen yhteiskunnat ovat kaikkein vakaimpia yhteiskuntia. Vakautta on tuettava oikeudenmukaisella tulojaolla ja riittävällä toimeentulolla. Verotuksen ja tulonsiirtojen avulla hyvinvointivaltio on pyrkinyt tasapainottamaan ja pehmentämään markkinatalouden aiheuttamaa epätasa-arvoa. Globaalin kapitalismin ja kansainvälisen verokilpailun aiheuttama tulojaon kriisi on mahdollista voittaa ottamalla käyttöön uusia keinoja ja uutta yhteiskunnallista ajattelua. Tulonsiirtoja ei tule unohtaa, mutta Suomen tulee siirtyä uudelleenjakopolitiikasta ensijakopolitiikkaan.

Ensijakopolitiikan tavoite on varmistaa, että tasa-arvo kasvaa ja työn arvonlisäys sekä tuotto jakautuvat tasaisesti. Tämä vaatii nykyisten markkinoiden muokkaamista, sääntelyn vahvistamista ja tuoton ja vaurauden jakautumista uudella tavalla. Ensijaon politiikka tarkoittaa siirtymistä pelkistä tulonsiirroista kokonaisvaltaiseen tasa-arvon luomiseen. Julkiset investoinnit koulutukseen, varhaiskasvatukseen, neuvoloihin ja työvoimapolitiikkaan ovat keskeisessä roolissa ensijaossa.

Hyvinvointivaltion legitimitettiin kannalta eri sukupolvien kokemus yhteiskunnan tasapuolisuudesta on ehdottoman tärkeää. Jaettu tunne siitä, että omilla toimillamme tuemme koko yhteiskuntaa, maksamme veroja mutta myös saamme osamme tarvittaessa ja aikanaan, on säilyttävä sukupolvesta toiseen. Ensijaon näkökulmasta sukupolvien välinen tasa-arvo ja solidaarisuus ovat tärkeä osa koko yhteiskuntajärjestelmän kestävyyttä ja oikeudenmukaisuuden kokemusta. Esimerkiksi eläkkeiden kestävä rahoitus on tärkeä turvata, ja samalla järjestelmän on oltava niin vankka, että myös nuoret sukupolvet kokevat eläkelupauksen uskottavaksi.

Työelämän huononeminen, kuten perusteettomat osa-aikaisuudet, määräaikaisten työsuhteiden kasvu ja työtätekevien ihmisten riittämättömät palkat säälliseen elämiseen kasvattavat tuloeroja. Työelämän epävarmuuksien vähentäminen on keino korjata näitä ongelmia. Mitä turvattumpia työsuhteet ovat, sen vahvempi on työntekijöiden järjestäytymisaste ja sen voimakkaampi on niiden asema palkkaneuvotteluissa. Työstä saadulla palkalla täytyy voida tulla säällisesti toimeen. Ensijakoon vaikuttaa merkittävästi myös kyky hyödyntää uuden teknologian tuomia taloudellisia mahdollisuuksia sekä ennen kaikkea se, kuinka laajalle yhteiskuntaan teknologioiden synnyttämä tuotto tai arvonlisäys jakaantuu. Ylisuuret palkkaerot rapauttavat yhteiskunnan koheesiota.

Ensijako vaatii toteutuakseen vahvan markkinatalouden, mutta markkinat eivät kykene itsesääntelyyn. Kuluttajansuojaa sekä ympäristöä, työturvallisuutta, energi-

4016
4017
4018
4019
4020
4021
4022
4023
4024
4025
4026
4027
4028
4029
4030
4031
4032
4033
4034
4035
4036
4037
4038
4039
4040
4041
4042
4043
4044
4045
4046
4047
4048
4049
4050
4051
4052
4053
4054
4055
4056
4057
4058

4059 antuotantoa ja kansainvälistä verotusta koskevan sääntelyn on toimittava kansalaisen
4060 eduksi. Kilpailun markkinatoimijoiden välillä on tapahduttava reilussa ympäristössä,
4061 jotta koulutusinvestoinnit tai työmarkkinapolitiikka vaikuttavat halutulla tavalla.
4062 Työntekijöiden osallistuminen yritysten hallitustyöskentelyyn tukee oikeudenmu-
4063 kaisen ensijaon tavoitteita. Osallistumista tulee vahvistaa lainsäädännöllisin keinoin.
4064 Ylimmän yritysjohton palkkiot ja bonusjärjestelmät tulee sitoa yrityksen tuloksen
4065 lisäksi myös laajemman yrityksen yhteiskuntavastuun toteutumiseen.
4066

4067 **Tavoitteitamme**

- 4070 • Eriarvoisuuden vähentämiseksi jokaisella ihmisellä pitää olla yhdenvertaiset mah-
4071 dollisuudet onnistua
- 4072 • Kaikille kuuluvien universaalien palvelujen lisäksi tarvitaan kohdennettua tukea ja
4073 toimia niille, jotka eivät pääse muuten mukaan
- 4074 • Yhdenvertaisuuden lisäämiseksi on kiinnitettävä huomiota elämän nivelvaiheisiin
- 4075 • Yhteiskunnan vakautta on tuettava oikeudenmukaisella tulonjaolla ja ihmisten
4076 riittävällä toimeentulolla
- 4077 • Sukupolvien välinen tasa-arvo ja solidaarisuus ovat tärkeä osa koko oikeudenmu-
4078 kaisen yhteiskuntajärjestelmän kestävyyttä

4079 **5.4. ARVOKAS IKÄÄNTYMINEN**

4080 Lähivuosina ikääntyneiden ihmisten määrä ja osuus väestössä kasvaa edelleen. Vaikka
4081 Suomessa myös ikääntyneiden määrän kasvu tasaantuu vuoteen 2035 mennessä,
4082 ikääntyneiden osuuden kasvu väestössä jatkuu. Tämä muutos on mahdollisuus ja
4083 haaste. Iäkkäiden elämäkokemus ja osaaminen ovat perheen, yhteisön ja yhteiskun-
4084 nan voimavara, mahdollisuus, joka pitää hyödyntää. Haaste on iäkkäiden hoidon- ja
4085 hoivantarve, joka edellyttää ennakoivia ja ennaltaehkäiseviä toimia.
4086

4087 Suomen on oltava välittävä ja ikäystävällinen. Samalla on tunnistettava väestön
4088 ikääntymisen tuoma yhteiskunnallinen muutos ja varauduttava siihen. Välittävän
4089 yhteiskunnan on arvostettava kaikkia ja kaikenikäisiä kansalaisia. Ikääntyneet ovat
4090 yhteiskunnan voimavara ja osa sen vahvuutta. Meidän on tarjottava tukea ja turvaa
4091 silloin kun ihminen sitä tarvitsee eikä ketään saa jättää yksin.
4092

4093 Sivistysvaltioissa on arvostettava ikääntyneitä täysivaltaisina kansalaisina. Heitä on
4094 kuultava päätöksenteossa, koskee se sitten heidän omaa elämäänsä tai yhteisiä, kaik-
4095 kia kansalaisia koskevia asioita. Ikääntyvien ihmisten fyysistä, psyykkistä, sosiaalista
4096 ja emotionaalista hyvää oloa on tuettava. Ikääntyneiden terveyttä, toimintakykyä ja
4097 toimijuutta on ylläpidettävä ehkäisevillä ja korjaavilla toimenpiteillä. Kokemusta hy-
4098 västä elämästä edistää ikääntyneilläkin yhteisöllisyys, osallisuus, mielekäs tekeminen,

mahdollisuus unelmoida ja toteuttaa haaveita, oikeus elää ajattelua ja aisteja virittävässä ympäristössä.	4099 4100 4101
Ikääntyneet kansalaiset ovat aktiivisia toimijoita niin henkilökohtaisessa ja lähipiirin elämässä kuin osallisuudessa yhteiskunnan rakentamiseen. Ikääntyneet jatkavat toimintakykynsä mukaisesti eläkeiän saavutettuaan yhteiskunnallista osallistumista sen aktiivisina toimijoina, tekijöinä, kokijoina ja palveluiden käyttäjinä. Yhteiskunnan on hyödynnettävä ikääntyneille kertynyttä osaamista, kokemustietoa ja -taitoa, heidän elämänviisauttaan.	4102 4103 4104 4105 4106 4107 4108
Ikääntyneiden arvostus on heidän kunnioittamistaan tasavertaisina ihmisinä. Arvostusta luovat ikääntyneiden kokonaisvaltainen kohtaaminen, ja heidän voimavarojen tunnistaminen ja huomioiminen. Arvostusta edistää eri ikäisille ihmisille tarkoitettut kohtamisareenat. Kohtaamiset mahdollistavat toinen toisiltaan oppimisen, toisten ymmärtämisen ja hyväksymisen. Ikääntyvän väestön kaltoinkohtelu on valitettavan yleistä ja tähän tulee puuttua aktiivisesti. Jokaiselle ihmiselle on turvattava turvallinen ikääntyminen.	4109 4110 4111 4112 4113 4114 4115 4116 4117
Työelämä palvelemaan myös ikääntyneiden toiveita	4118 4119
Ikääntyneet ovat tulevaisuuden työelämän voimavara. Entistä suuremmalla osalla ikääntyneistä on vielä eläkeiän saavutettuaan työ- ja toimintakykyä, ja motivaatiota jatkaa työelämässä. Eläkeiässä työn on oltava joustavaa, sen on huomioitava ihmisen omat valmiudet ja toiveet. Moni haluaa jatkaa työelämässä, mutta pääosin osa-aikaisesti. Eläkeikäisten työhön osallistuminen parantaa taloudellista huoltosuhdetta ja siten mahdollisuutta tarjota riittävää tukea ja turvaa sitten kun ihminen niitä tarvitsee. Työelämässä jatkamisen ohella ikääntyneet ovat keskeisiä toimijoita perheen ja yhteisön elämässä. He tukevat omia vanhempiaan ja lapsiaan, ja osallistuvat lastenlapsista huolehtimiseen ja kasvattamiseen. Välittävässä Suomessa aktiivinen kansalaisuus tarkoittaa myös kollektiivista isovanhemmuetta, ja vapaaehtois- ja vaikuttamistyöhön osallistumista. Kollektiivisessa isovanhemmuudessa on luontevaa tarjota ja vastaanottaa ystävyyttä, kumppanuutta ja apua arjen tarpeissa perhesuhteesta riippumatta. Yhteiskuntaa on kehitettävä siten, että tulevaisuudessa ikääntyneiden henkilöiden terveiden elinvuosien määrä lisääntyy, toimintakyky paranee ja palveluiden tarve pysyy kohtuullisena. Ikääntyvien tarvitsemien palveluiden on toimittava ennaltaehkäisevästi, ennakoivasti, oikea-aikaisesti ja tehokkaasti, ja niiden on oltava vaikuttavia.	4120 4121 4122 4123 4124 4125 4126 4127 4128 4129 4130 4131 4132 4133 4134 4135 4136
Ikääntymisen vaikutukset arkeen ja toimintakykyyn ovat yksilöllisiä. Esimerkiksi hoitajan, fysioterapeutin ja sosiaaliohjaajan ennaltaehkäisevällä kotikäynnillä voidaan parantaa iäkkäiden elämänlaatua. Tulevaisuudessa kaikille 75 vuotta täyttäneille on tehtävä kotikäynti, jossa heidän palvelutarpeensa ja edellytykset kotona selviämiseen kartoitetaan.	4137 4138 4139 4140 4141

4142
4143
4144
4145
4146
4147
4148
4149
4150
4151
4152
4153
4154
4155
4156
4157
4158
4159
4160
4161
4162
4163
4164
4165
4166
4167
4168
4169
4170
4171
4172
4173
4174
4175
4176
4177
4178
4179
4180
4181
4182
4183
4184

Ikääntyneiden toimeentulo

Hyvä ikääntyminen, hyvinvointi ja hyvä elämä rakentuu riittävälle taloudelliselle toimeentulolle. Se tukee osaltaan myös omatoimisuutta ja itsemääräämisoikeutta. Vaikka suomalaisten varallisuus kasvaa ja osa ikääntyneistä jatkaa työntekoa eläkeiän saavutettuaan, keskeisin iäkkäiden tulonlähde on eläke. Eläkkeet maksetaan suurimmaksi osin kunkin vuoden työeläkemaksuilla, osa rahoitetaan aiemmin kerätyistä rahastoista ja osa valtion verovaroista. Verovaroin kustannetaan esimerkiksi kansaneläkkeet ja huomattava osa yrittäjien lisäeläkkeistä.

Eläkejärjestelmän on oltava ja se on koettava oikeudenmukaiseksi. Oikeudenmukaisuus edellyttää järjestelmän korjaamista tarvittaessa. Järjestelmässä tulee huomioida yhteiskunnan muutokset ja käsitykset kulloisestakin etuuden tasosta ja suhteesta yleiseen hyvinvointiin. Eläkepolitiikan suuria kysymyksiä ovat rahoituksen riittävyys, eläkkeitä koskevan luottamuksen ylläpitäminen ja eläkkeiden tason kohtuullisena pysyminen.

Työeläkkeen tavoite on turvata työssäoloaikana saavutetun ansiotason kohtuullinen säilyminen eläkkeelle siirryttäessä. Kansaneläkkeen ja takuueläkkeen tavoite on turvata perus- ja vähimmäistulon niille, joiden työeläke on lyhyen työuran tai matalan ansiotason vuoksi jäänyt vähäiseksi tai joille ei ole kertynyt työeläkettä lainkaan. Vaikka työeläkettä saavien määrä kasvaa ja pelkkää kansaneläkettä saavien määrä vähenee, pienituloisten eläkeläisten osuus väestössä ei pienene. Eläkeläisten pienituloisuusaste on edelleen koko väestöä korkeampaa. Pienituloisuus on yleisintä työkyvyttömyyseläkeläisillä, yksinasuvilla ja iäkkäimmillä naisilla. Rasittavat työolosuhteet ja työperäiset altisteet ovat tunnistettuja syitä, jotka johtavat työikäisten sairastumiseen ja varhaiseen eläköitymiseen. Varhainen eläköityminen puolestaan johtaa matalaan tulotasoon.

Pelkkä perusasteen koulutus ja yhden hengen taloudessa asuminen ovat pienituloisuuden riskitekijöitä. Pienituloisuus on yleistä erityisesti ikääntyvien naisten keskuudessa, sillä monet heistä ovat työskennelleet muualla kuin työeläkettä kerryttävissä tehtävissä. Sairastaminen ja sen mukanaan tuomat taloudellinen taakka maksuineen rasittaa pienituloisen eläkeläisen arkea merkittävästi. Eläkeläisköyhyyden syynä voi olla myös iäkkään kokemaa taloudellista kaltoinkohtelua.

Eläkeläisköhyys poistettava

Eläkeläisköyhyyttä ei tule hyväksyä. Maaseudulla kaksi viidestä ja kaupungeissa yksi kolmesta eläkeläisestä kokee, ettei rahaa jää välttämättömien menojen jälkeen. Eläkkeen saajien pienituloisuus on vahvasti sukupuolittunut ilmiö, vaikka pienituloisuus on yleistä molemmilla sukupuolilla. Miehistä neljällä kymmenestä ja naisista kuudella

kymmenestä kokonaiseläke on alle 1400 Euroa kuukaudessa. Naisten työeläke vuonna 2018 oli 68 prosenttia miesten keskimääräisestä työeläkkeestä ja miesten eläkkeet ovat yli 300 Euroa naisten eläkkeitä korkeampia. Pienemmän työeläkkeen vuoksi kansaneläkejärjestelmän eläkkeillä ja perhe-eläkkeillä on naisille suurempi merkitys kuin miehille. Vanhemmissa ikäryhmissä naisten köyhyysriski on yli kaksinkertainen miehiin verrattuna.

Moni pienituloisista ikääntyneistä tarvitsee eläkkeen lisäksi toimeentulotukea. Osa heistä ei tiedä olevansa oikeutettu lisätukeen, osa kokee häpeälliseksi hakea toimeentulotukea. Myös pienimpien eläkkeiden pitää riittää säälliseen toimeentuloon, toimeentulotuella pitää olla vain poikkeuksellinen tarve, sen ollessa viimesijainen ja väliaikainen toimeentulon muoto.

Asumisen kustannukset ovat pienituloisilla suurin kiinteää kulu. Kun asumisen kustannukset ovat kohtuulliset, menojen kattaminen koettaan helpoksi pienistä tuloista huolimatta. Kohtuuhintaisen asumisen varmistamiseksi tarvitaan julkista asuntorakentamista. Yksinasuvien ikäihmisten määrän ja osuuden kasvu on merkittävä haaste asumiskustannusten kohtuullisuudelle.

Tilannetta, jossa ikääntynyt ei saa tarvitsemiaan palveluita, esimerkiksi vaatehuoltoa, peseytymistä, ravitsemusta ja siivousta ei tule hyväksyä. Puhtaus on myös ikääntyneille kuuluva perusarvoja siinä kuin huolenpito tai suojele. Jokaiselle ikääntyneelle tulee turvata riittävät, laadukkaat ja tarpeenmukaiset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut riippumatta sosioekonomisesta asemasta ja taloudellisesta tilanteesta. Kun palvelutarve ikääntymisen myötä kasvaa, maksutaakka ei saa nousta kohtuuttomaksi. Lähes neljännes ikääntyneistä kokee hyvään elämään tarpeellisten menojen kattamisen käytävissä olevilla tuloilla hankalaksi. Osa ikäikäistä voi joutua tinkimään jopa ruuasta. Sivistysvaltio ei hyväksy taloudellisista syistä johtuvaa vajaa- tai virheravitsemusta. Ruokajonot ovat hyvinvointivaltion häpeätahra. Osana ennaltaehkäisevää kotikäyntiä ja ikäneuvolassa pitää arvioida ravitsemus ja ravinnon käyttötottumukset. Ikääntyneiden ravitsemuksen laatuun ja saatavuuteen voidaan reagoida muiden muassa yhteisöllisillä ruokailumahdollisuuksilla sekä kotona asuville että hoivayksiköissä.

Oikeus turvalliseen vanhuuteen kuuluu kaikille

Ikääntyneillä on oikeus turvalliseen vanhuuteen, joka muodostuu taloudellisesta turvasta ja riittävien ja yksilöllisten tarpeiden mukaan saatavista palveluista. Jos ikääntymisen myötä palveluiden tarve nousee ja eläkeläinen sairastuu, pienituloisella ei ole mahdollista hankkia kaikkia tarvitsemiaan terveydenhuollon ja sairaanhoidon palveluita ja lääkkeitä. Asumiskulujen ohella asiakas- ja palvelumaksuista, lääkekustannuksista ja kuljetuspalveluiden käytöstä muodostuu kohtuuttomat kustannukset, joihin pieni eläke ei riitä. Sivistysvaltiossa ei ole hyväksyttävää, että osa ikäihmisistä joutuu tinki-

4185
4186
4187
4188
4189
4190
4191
4192
4193
4194
4195
4196
4197
4198
4199
4200
4201
4202
4203
4204
4205
4206
4207
4208
4209
4210
4211
4212
4213
4214
4215
4216
4217
4218
4219
4220
4221
4222
4223
4224
4225
4226
4227

mään mm. lääkäri- ja hoitajakäynneistä, hammashoidoista ja lääkkeistä taloudellisista syistä. Sairauskulut eivät saa johtaa muista perustarpeista tinkimiseen.

Hyvää elämää edistävien, toimintakykyä ylläpitävien, ja sairauksia ennaltaehkäisevien palveluiden on oltava kaikkien ulottuville. Pienituloisuus vähentää palveluiden käyttöä, vaikka heillä on muita korkeampi palveluiden tarve. Tiedon ja osaamisen puute, häpeä ja asiakasmaksut eivät saa muodostua esteeksi palveluiden käytölle. Iäkkäiden oman ja heidän omaisten aktiivisuuden lisäksi tarvitaan neuvontaa ja ohjausta palveluista ja etuuksista, esimerkiksi asiakasmaksujen huojentamisen mahdollisuudesta. Iäkkäiden etujen ja oikeuksien valvonta tulee turvata vanhusasiavaltuutetun toiminnan lisäksi esim. sosiaali- ja potilasasiamiesten avulla. Vanhusneuvostojen asiantuntijuutta ja kokemusasiantuntijoita on hyödynnettävä nykyistä paremmin. Ikääntyneitä on myös osallistettava ja kuultava suunniteltaessa ja kehitettäessä palveluita sekä niiden tarjontaa.

Kaikilla ikääntyneillä pitää olla valmiudet maksaa vuokra ja vakuutukset, pitää koti lämpimänä ja puhtaana, mahdollisuus terveelliseen ravintoon, yhteydenpitoon läheisiin, yhteiskunnan tapahtumien seuraamiseen ja osallisuuteen, virikkeitä antavaan vapaa-aikaan ja loman viettoon – itsenäiseen elämään ja toimivaan arkeen, niin kauan kuin heidän toimintakykynsä sallii. Toimintakyvyn ehtyessä, palveluasumiseen siirtymisen jälkeenkin ikääntyneelle tulee turvata kodinomaisuus ja arvokas vanhuus. Ikääntyneille pienituloisuus ei ole haaste vain välttämättömän toimeentulon kannalta vaan myös osallisuuden näkökulmasta. Myös iäkkäillä hyvä elämä edellyttää mahdollisuutta harrastaa ja kokea, oppia ja sivistyä. Kaikilla ikääntyneillä on oltava mahdollisuus käyttää rahaa myös muuhun kuin perushoitoon ja -hoivaan. Vähimmäiskäyttövaran määrittelyssä huomioidaan hyvinvointiyhteiskunnan periaatteet: ihmisen itsemäärääminen ja oikeus mielekkääseen, oman näköiseen hyvään elämään.

Tavoitteitamme

- Suomen on oltava välittävä ja ikäystävällinen
- Yhteiskuntaa on kehitettävä siten, että tulevaisuudessa ikääntyneiden henkilöiden terveiden elinvuosien määrä lisääntyy, toimintakyky paranee ja palveluiden tarve pysyy kohtuullisena
- Hyvä ikääntyminen, hyvinvointi ja hyvä elämä rakentuu riittävälle taloudelliselle toimeentulolle. Eläkeläisköyhyyttä ei pidä hyväksyä
- Ikääntyneillä on oikeus turvalliseen vanhuuteen, joka muodostuu taloudellisesta turvasta ja riittävien ja yksilöllisten tarpeiden mukaan saatavista palveluista
- Ikääntyneitä on myös osallistettava ja kuultava suunniteltaessa ja kehitettäessä palveluita sekä niiden tarjontaa

5.5. VAMMAISTEN OIKEUDET TURVATTAVA

4269

Vammaisten ihmisten palvelujen ja elinympäristön lähtökohtana tulee olla ihmis- ja perusoikeuksien toteutuminen. Tilanteen parantamiseksi on lisättävä toimia yhdenvertaisuuden, osallisuuden, osallistumisen sekä saavutettavuuden ja syrjimättömyyden turvaamiseksi. Vammaisia ihmisiä on kohdeltava yksilöinä ja heidän henkilökohtaiset tarpeensa huomioiden. Tämä tarkoittaa, että muun muassa eri palveluiden kilpailutuksessa on otettava palveluiden käyttäjä paremmin huomioon sekä painotettava laadullisia kriteereitä. Vammaisvaikutusten arviointia on vahvistettava lainvalmistelussa. Vammaisten oikeuksien toteutumisen valvontaa tehostamaan on resursoitava nykyistä paremmin yhdenvertaisuusvaltuutetun toiminta.

4270

4271

4272

4273

4274

4275

4276

4277

4278

4279

Selkokielen asemaa on vahvistettava osaksi virkakieltä. Selkokieltä käyttävät vammaisten lisäksi lukihäiriöiset ja suomen kieltä heikosti hallitsevat vieraskieliset. Myös puhetta tukevan, täydentävän ja korvaavan kommunikoinnin muotojen käyttämisen lisääminen parantaa saavutettavuutta. Näin palveluprosessissa voidaan korostaen asiakkaan itsemääräämisoikeutta.

4280

4281

4282

4283

4284

4285

Vammaisuudesta johtuvia palveluita ja tukea tulee olla saatavilla riippumatta henkilön asuinpaikasta tai siitä, minkä lain perusteella palvelu on myönnetty. Vammaisiin kohdistuvat koko elämänmittaiset elinkustannukset ovat huomattavasti suuremmat kuin terveillä. Kuntoutuspalveluja on järjestettävä vauvasta vanhukseen sekä lievästi että vaikeasti vammaisille.

4286

4287

4288

4289

4290

4291

Vapaa liikkuminen on yksi YK:n vammaissopimuksen perusoikeuksista. Vammaisten liikkumisessa on tehtävä runsaammin kohtuullisia mukautuksia suhteessa nykyisiin päätöksiin. Osa vammaisista ei pysty käyttämään julkista liikennettä, joten vammaisten kuljetuspalvelut pitää olla riittävällä tasolla vammaisen tarpeisiin nähden. Palveluiden kehittämisessä on painotettava yhdenvertaisuutta.

4292

4293

4294

4295

4296

4297

Työpaikoilla ei saa syrjiä vammaisia maksamalla heille matalampaa palkkaa kuin ei-toimintarajoitteiselle. Kun vammaisen suoriutuu samanarvoisesta ja yhtä vaativasta työstä yhtä hyvin kuin ei-toimintarajoitteinen, hänelle maksetaan alan TES-sopimuksen mukaista palkkaa. Näin työmarkkinoille saadaan lisää palkkatasa-arvoa ja yhdenvertaista kohtelua. Vammaisten henkilöiden työllistymistä tulee tukea. Työelämä on vaihtoehto työkyvyttömyyseläkkeelle. Toimintakeskuksissa työskenteleville on maksettava korvaus, joka kattaa vähintään päivätoiminnasta vammaiselle aiheutuvat kulut. Näillä toimilla vammaisille voidaan taata taloudellisesti tasa-arvoisempi ja yhdenvertaisempi elämä.

4298

4299

4300

4301

4302

4303

4304

4305

4306

4307

Tavoitteitamme

4308

4309

- Vammaisten ihmisten palvelujen ja elinympäristön lähtökohtana tulee olla ihmis- ja perusoikeuksien toteutuminen

4310

4311

- 4312 • Eri palveluiden kilpailutuksissa on otettava palveluiden käyttäjä paremmin huomioon sekä painotettava laadullisia kriteereitä
- 4313 • Vammaisten henkilöiden työllistymistä tulee tukea
- 4314 • Vammaisten oikeuksien toteutumisen valvontaa tehostamaan on resursoitava nykyistä paremmin yhden-vertaisuusvaltuutetun toiminta.
- 4315
- 4316

MUUTOSHAASTE 6.

RAKENNEMUUTOS JA KAUPUNGISTUMINEN

Kaupungistuminen on globaali ilmiö, joka on kiihtynyt viime vuosikymmenten aikana. Suomen lähihistoria on suuren yhdyskunta- ja elinkeinorakenteen muutoksen historiaa. Vain muutamat eteläisimmät alueet ja niiden kasvukeskukset ovat onnistuneet kasvattamaan työpaikkojen määrää. Työ- ja opiskelupaikat lisäävät kaupunkiseutujen houkuttelevuutta. Samalla iso osa Suomesta uhkaa jäädä muuttovirrassa tappiolle. Siksi alueelliseen eriarvoisuuteen on kiinnitettävä huomiota ja edistettävä kestävää aluekehitystä.

Elinkeinorakenteen muutos alkutuotannosta korkean teknologian työpaikkoihin on nostanut työn tuottavuutta. Digitalisaatio jatkaa samaa murrosta. Nämä korkeamman tuottavuuden työpaikat keskittyvät kasvaviin kaupunkeihin. Sama kehitys näkyy matalammin palkattujen palvelualojen työtehtävien osalta. Kaupungistumisen virrassa myös muut eri alueiden väliset sekä sisäiset erot kasvavat. Esimerkiksi yhä useamman alueen huoltosuhde muuttuu radikaalisti. Ennusteiden mukaan vuonna 2040 joka kolmannessa Suomen kunnassa on enemmän lapsia ja eläkeläisiä kuin työkäisiä.

Nopean kaupungistumisen haasteet näkyvät muuttoliikkeen molemmissa päissä. Yhdellä neliökilometrillä Helsingissä asuu enemmän ihmisiä kuin valtaosassa Suomen kuntia. Kasvavissa kaupungeissa asumisen kustannukset nousevat ja lisäksi lisääntyvä väkimäärä aiheuttaa haasteita kuntien maankäytölle ja julkisten palveluiden kehittämiseksi. Samalla työvoiman tarjonta lisääntyy kysyntää nopeammin. Muuttotappioalueet puolestaan kärsivät työikäisen väestön puutteesta. Näin verotulot pienenevät, mikä vaikeuttaa julkisten palvelujen tarjontaa. Muuttotappio aiheuttaa myös haasteita asuntomarkkinoiden toimivuudelle, mikä hidastaa asunnon omistavien poismuuttoa, vaikka työllisyysnäkyvät alueella olisivat huonot.

Samalla kun Suomi panostaa kasvukeskusten kehittämiseen ja lisää niissä asuntotuotantoa, myös alueelliseen eriarvoisuuteen on kiinnitettävä huomiota. Suomi tarvitsee tasapainoista ja kestävää aluekehitystä. Julkisella vallalla on vastuu koko Suomesta. Parhaimmillaan julkiset toimet mahdollistavat työvoiman liikkumisen, kaupungistumisen ja tasapainoisen aluekehityksen terveellä tavalla.

Kaupunki- ja aluekehityksen osana Suomen on pidettävä huolta infrastruktuurin kehittämisestä. Alueiden elinvoimaisuuden tärkeänä tekijänä on se, millaisten liikeneyhteyksien varaan ne rakentuvat. Suomen maantie- ja raideverkostoon kohdistuu merkittävä korjaustarve jo nyt ja tämä tarve kasvaa tulevina vuosikymmeninä. Suhhteessa kaupankäyntiin Suomi on kuin saari. Iso osa viennistä ja tuonnista tapahtuu meriteitse, kun muut pohjoismaat kytkeytyvät raide- ja maantieliikenteen kautta osaksi tiivistyvää Keski-Eurooppaa ja silkkien jatkeeksi.

4317

4318

4319

4320

4321

4322

4323

4324

4325

4326

4327

4328

4329

4330

4331

4332

4333

4334

4335

4336

4337

4338

4339

4340

4341

4342

4343

4344

4345

4346

4347

4348

4349

4350

4351

4352

4353

4354

4355

4356

4357

4358
4359

”SDP edistää rakentavaa kaupungistumista ja tasapainoista aluekehitystä, joka tarjoaa niin kaupungeille, niiden lähiseuduille ja muillekin alueille menestymisen mahdollisuuksia”

4360
4361
4362
4363
4364

VISIO:

Vuonna 2030 pitkäjänteisellä elinkeinopolitiikalla on onnistuttu rakentamaan kasvua ja koko Suomen elinvoimaisuus on vahvistunut. Eri alueiden välisestä vastakkainasettelusta on siirrytty toimivaan yhteistyöhön.

4365

6.1. ELINKEINO JA ELINVOIMA

4366
4367

Elinkeinopolitiikka

4368
4369
4370
4371
4372
4373
4374
4375
4376
4377
4378
4379

Onnistunut elinkeinopolitiikka rakentuu useista elementeistä. Suomen on oltava maa, joka ei kilpaile matalilla palkoilla vaan korkeatasoisella osaamisella ja laadulla. Tavoitteena on taloudellista toimeliaisuutta lisäävä, korkeaan osaamiseen ja pitkälle jalostettuihin tuotteisiin pohjautuva teknologiavetoinen sekä suomalaisia ratkaisuja tuottava energia-, teollisuus-, ilmasto- ja innovaatiopolitiikka, joka tukee suomalaisen elinkeinoelämän kansainvälistä kilpailukykyä, menestymistä ja uudistumista. Suomen on oltava rakentava ja aktiivinen toimija eurooppalaisen elinkeinopolitiikan edistäjänä. Suomen elinvoimaisuutta vahvistetaan eri toimijoiden yhteistyöllä. Julkisen sektorin on käytävä säännöllistä ja avointa vuoropuhelua elinkeinoelämän kanssa. Kasvukusten, seutukaupunkien ja maaseudun yhteistyön on perustuttava erilaisten alueiden tunnustettuihin vahvuuksiin ja strategiaan valintoihin.

4380
4381
4382
4383
4384
4385
4386
4387
4388
4389
4390

Julkinen sektori hankkii tavaroita ja palveluita useilla kymmenillä miljardeilla euroilla vuosittain. Laadukkailla ja innovatiivisilla hankinnoilla on mahdollista luoda kansalaisille parempia palveluita, kuten terveellisempiä päiväkotij- ja koulutiloja sekä toimivampaa julkista liikennettä. Lisäksi sosiaali- ja terveyspalveluissa rohkeilla ja vastuullisilla hankinnoilla pystytään osaltaan tarjoamaan parempia palveluita kansalaisille sekä hillitsemään kustannusten kasvua. Julkisten hankintayksiköiden on osattava hyödyntää monipuolisesti hankintalainsäädännön mahdollisuuksia tarjoten mahdollisuuksia kotimaiselle elinkeinoelämälle. Vuorovaikutus erilaisten palveluntarjoajien kanssa on oltava johdonmukaista ja yhteistyötä korostavaa. Valtion on myös kehitettävä johdonmukaisesti hankintaosaamista kaikilla julkisen hallinnon tasoilla.

4391
4392
4393

Elinvoimaa on rakennettava toiminnallisten kokonaisuuksien pohjalle. Yhteisenä tavoitteena on luoda yrityksille ja yhteisöille sekä asiakkaille ja kansalaisille toimiva ja sujuva toimintaympäristö, jossa erilaistuminen ja erikoistuminen ovat keinoja menes-

tyä. Panostukset tutkimukseen ja tuotekehitykseen, teollisuuteen, palveluelinkeinoihin ja työntekijöiden osaamiseen pitävät huolen siitä, että Suomessa riittää korkean tuottavuuden työpaikkoja.

Elinkeinoelämälle hyvän toimintaympäristön kulmakiviä ovat vakaa ja ennustettava yhteiskunta, jossa ei esiinny korruptiota ja jonka toimintaprosessit ovat avoimia ja nopeita. Suomen on houkuteltava vahvuuksillaan entistä enemmän myös kansainvälisiä yrityksiä tuomaan ja perustamaan toimintojaan tänne. Lisääntyvä taloudellinen aktiviteetti ja kansainvälinen kanssakäyminen tukee kotimaisen elinkeinorakenteen monipuolistumista.

2030-luvulla Suomen on oltava houkutteleva investointien kohde. Tähän päästään kestävästä kehityksestä, oikeudenmukaisuudesta ja menestystä arvostavan toimintaympäristön kehittämällä. Suomen on toteutettava kestävä ja kunnianhimoista energia- ja ilmastopoliittikka aktiivisen teollisuuspolitiikan osana huolehtien suomalaisen teollisuuden toimintaedellytyksistä ja kilpailukyvyistä. Valtion on omalta osaltaan tuettava teollisuuden prosessien kehittämistä päästöttömäksi. Suomen on oltava maailman johtava maa luonnonvarojen tehokkaassa hyödyntämisessä.

Yhteiskunnan on mahdollistettava yritysten ja yrittäjien kannattava toiminta sekä menestys yhdessä demokraattisesti sovitun sääntelyn pohjalta. Sääntelyn tulee huolehtia kansainvälisesti kilpailukykyisistä ja oikeudenmukaisista toimintaedellytyksistä, kestävästä kehityksestä ja toimivista markkinoista.

Avoin ja reiluin pelisäännöin markkinoilla tapahtuva kilpailu on paras tapa tulevaisuudessakin ratkaista, mitkä yritykset menestyvät. Poliittisilla ratkaisuilla on luotava mahdollisuudet terveelle kilpailulle ja uuden yritystoiminnan syntymiselle.

Tulevaisuudessakin valtion on oltava mahdollista osallistua ajoittain suoraan talouden toimintaan keskeisillä toimialoilla esimerkiksi tukemalla uuden toimialan syntyä tai vaikkapa luomalla ilmastonmuutoksen hillitsemisestä liiketoimintaa. Valtion osaomistus keskeisissä yrityksissä tuo vakautta suomalaiseen yrityskehitykseen. Valtion on osoitettava johtajuutta ja vastuullisuutta käyttämällä osa valtionyhtiöiden osinkotuotosta tuotannollisiin investointeihin kotimaassa.

Teollisuus ja palvelut kasvavat käsi kädessä

Politiikalla on huolehdittava siitä, että monipuolinen teollisuus on 2030-luvullakin yksi Suomen kivijaloista. Tavoitteena on, että Suomi tunnetaan maana, jossa tuotanto kasvaa samaan aikaan, kun raaka-aineiden kulutus vähenee ja ilmastovaikutukset poistuvat. Samalla teollisuuden jalostusastetta pyritään selvästi nostamaan ja palveluista kasvattamaan tärkeä osa-alue teollisuuden rinnalle. Molempia osa-alueita on kehi-

4437 tettava siten, että ne pystyvät toimimaan rinnakkain kasvua ja kehittymistä tukien.
4438 Tulevaisuudessa palveluviennin merkitys kasvaa tavaraviennin rinnalla. Tavoitteena on,
4439 että suomalaiset toimijat ovat vuonna 2030 nykyistä merkittävämpiä tekijöitä myös
4440 kuluttajamarkkinoilla.

4441
4442 Suomen teollisuus- ja palvelusektoreiden globaalia kädenjälkeä voidaan kasvattaa ak-
4443 tiivisellä elinkeinopolitiikalla. Tavoitteena on luoda uusia tuotteita ja palveluita, joiden
4444 avulla uusiutumattomien raaka-aineiden käyttöä on onnistuttu globaalisti vähentä-
4445 mään.

4446
4447 Yhteiskunnan vakaus, korkea osaamistaso ja infrastruktuurin toimivuus ovat keskeisiä
4448 tekijöitä elinvoimaisen talouden ylläpitämiseksi. Tiestön hyvä kunto, toimivat rauta-
4449 tiet ja laivaväylät sekä nykyaikaiset lentokentät pitävät huolen siitä, että logistiikka-
4450 kustannukset pysyvät kansainvälisesti kilpailukykyisinä. Saastuttamattomien raaka-ai-
4451 neiden ja päästöttömän energian hyvä saatavuus ja kohtuullinen hinta takaavat sen,
4452 että teollisuuden toimintakyky ja kehittymisen edellytykset on turvattu myös jatkos-
4453 sa. Suomesta on mahdollista tulla kansainvälisen tietoliikenteen solmukohta, joka luo
4454 pohjaa digitaalisen liiketoiminnan kehittämiseksi Suomessa. Maailman korkeatasoisin
4455 tietoturva on keskeinen osa toimivaa infraa ja sen rooli korostuu kaikilla yhteiskunnan
4456 eri osa-alueilla.

4457
4458 Digitalisaatio yleistyy ja arkipäiväistyy yrityksissä ja julkisella sektorilla. Samalla
4459 digitaalisten alustojen ja niiden tarjoamien kansainvälisten markkinoiden painoarvo
4460 kasvaa. Tavoitteena on, että tulevaisuudessa ne ovat sekä tietoturvan että toiminta-
4461 varmuuden näkökulmasta luonteva toimintaympäristö myös suomalaisille toimijoille.
4462 Ohjelmistojen, alustojen ja kerätyn datan immateriaalioikeuksiin, yksilönsuojaan ja
4463 yrityssalaisuuksiin liittyvät lait pitää luoda siten, että digitalisaatio synnyttää Suomeen
4464 liiketoimintaa, työpaikkoja ja verotuloja.

4465 **Uutta kasvua on onnistuttu luomaan monin keinoin**

4466
4467 Tulevaisuudessa yritystukien pitää perustua vaikuttavuusarvioihin ja niiden on oltava
4468 pääsääntöisesti määräaikaista. Yritystukien on uudistettava ja monipuolistettava elin-
4469 keinorakennetta sekä tuettava valtion näkökulmasta strategisia tavoitteita.

4470
4471
4472 Palveluliiketoiminnan ja kuluttajaliiketoiminnan erityispiirteet on huomioitava
4473 TKI-toiminnassa muun muassa tunnistamalla aineettoman omaisuuden investoinnit.
4474 Valtion on tuettava kansainvälisille markkinoille suuntautuvien vientiyritysten kasvua
4475 toimimalla aktiivisesti mahdollistajana ja tarvittaessa myös yritysten yhteen kokoava-
4476 na alustana kansainvälisillä markkinoilla.

4477
4478
4479 Yritystoiminnan aloittaminen, yrityksen kasvu sekä mahdollinen omistajanvaihdos

tai yrityskauppa on nähtävä yrityksen luonnollisena elinkaarena ja osana elinvoiman säilymistä sekä rakentumista. Yhteiskunnan on varmistettava, että tarjolla on tarkoituksenmukaisia palveluja koko yrityksen elinkaarelle. Kasvuyritysten tuen on muodostettava eheä ketju alkuvaiheen pilotoinneista tuotekehityksen kautta kansainvälistymiseen. Näin Suomeen syntyy uudenlaisia menestystarinoita.

Elinkeinoelämän investointeja toteutetaan myös perinteisten omistusmuotojen avulla, kuten osuuskuntien ja rahastojen kautta. Suomeen on kehitettävä myös uusia rahoituksen muotoja ja rahoitusinstrumentteja ratkomaan kasvuyritysten kiivaan kasvuvaiheen rahoituksen pullonkauloja. Näin mahdollistetaan uusien teollisuus- ja palveluyritysten nousu ja kasvu suureksi yritykseksi. Samalla niihin syntyy kotimaista omistajuutta.

Tavoitteitamme

- Suomen on oltava maa, joka ei kilpaile matalilla palkoilla vaan korkeatasoisella osaamisella ja laadulla
- Tavoitteena on taloudellista toimeliaisuutta lisäävä, korkeaan osaamiseen ja pitkälle jalostettuihin tuotteisiin pohjautuva teknologiavetoinen sekä suomalaisia ratkaisuja tuottava energia-, teollisuus-, ilmasto- ja innovaatiopolitiikka, joka tukee suomalaisen elinkeinoelämän kansainvälistä kilpailukykyä, menestymistä ja uudistumista
- Yhteiskunnan on mahdollistettava yrityksiä ja yrittäjiä kannattava toiminta sekä menestys yhdessä demokraattisesti sovitun sääntelyn pohjalta
- Tulevaisuudessa yritystukien pitää perustua vaikuttavuusarvioihin ja niiden on oltava pääsääntöisesti määräaikaista. Yritystukien on uudistettava ja monipuolistettava elinkeinorakennetta sekä tuettava valtion näkökulmasta strategisia tavoitteita

6.2. KUNNAT JA ALUEET

Kaikkien kuntien elinvoimasta on huolehdittava

Kuntien tehtävä on luoda hyvän elämän edellytykset ja mahdollistaa ihmisten sujuva arki. Suomessa on huolehdittava siitä, että kunnat pystyvät huolehtimaan asukkaidensa hyvinvoinnista, lähidemokratian toteuttamisesta, palvelujen järjestämisestä ja elinvoiman edistämisestä. Kuntien, maakuntien ja valtion välille on saatava aluerajat ylittävää tavoitteellista yhteistyötä ja sopimustoimintaa, joilla taataan hyvät peruspalvelut kaikille sekä tunnustetaan alueiden erityispiirteet niiden elinvoiman tukemisessa. Kuntien rooli on keskeinen palveluissa, joita ihmiset käyttävät päivittäin, kuten lasten päivähoido, kulttuuri, liikunta ja tekniset palvelut. Kuntien on oltava riittävän vah-

voja suoriutuakseen tehtävistään. Kuntien keskeisimmän tulorahoituksen on tultava kunnan omasta verorahoituksesta. Kuntien oman verorahoituksen lisäksi kuntia on tuettava selkeällä valtionosuusjärjestelmällä niin, että kansalaisten peruspalvelut pystytään turvaamaan ja kunnat säilyvät elinvoimaisina kaikkialla Suomessa. Valtion eri hankerahoituksella tapahtuvan palveluiden kehittämisen sijaan on panostettava kuntien perusrahoituksen riittävyteen.

Kuntien taloudellisen tilanteen parantamiseksi on myös tehtävä toimenpiteitä, joilla julkisten palveluiden tuottavuutta voidaan parantaa ja eri palveluiden kustannusten nousupainetta voidaan tasata. Valtion on huolehdittava siitä, että kuntia koskevat velvoitteet ovat tarkoituksenmukaisia ja niiden hoitamiseen osoitetaan riittävät resurssit. Kuntien vastuuta työllisyshoidossa on lisättävä. Tämä edellyttää monialaista toteutusmallia, jossa tärkeällä sijalla erityisesti pitkäaikaistyöttömyyden torjunnassa on saumaton yhteistyö sosiaali- ja terveystoimen kanssa. Kuntien on myös edistettävä nuorten työelämään kiinnittymistä aktiivisemmin.

Yhdyskuntarakenteen kehittämisen painopisteenä ovat segregaaation estäminen, lähidemokratian kehittäminen, ihmisten liikkumisen helpottaminen, täydennysrakentaminen, viihtyisyys ja turvallisuus. Hyvien liikenneyhteyksien ja riittävän kohtuuhintaisen asuntotuotannon lisäksi datayhteyksien on toimittava kaikkialla.

Kaupungit elinvoiman lähteinä

Suomen kasvu nojaa kaupunkeihin ja kaupunkikeskuksiin, joilla on kyky kasvaa ja synnyttää innovaatioita sekä kehittää yhä parempaa elinvoimaa. Kasvukeskukset toimivat kasvun moottoreina, ja niiden menestys luo hyvinvointia myös harvaan asutuille alueille. Hyötyäkseen kaupungistumisesta täysimääräisesti Suomi tarvitsee erillisiä kaupunkipolitiikkaa tukevia päätöksiä.

Kaupunkipoliittisen päätöksenteon on huomioitava kaupunkien ja alueiden erilaiset lähtökohdat, tarpeet ja haasteet monipuolisesti. Tavoitteemme on, että kaupunkipolitiikalla ehkäistään alueellista eriarvoistumiskehitystä, luodaan edellytyksiä kasvulle, huomioidaan kestävä kehityksen periaatteet, lisätään innovaatioita, parannetaan ihmisten vaikuttamismahdollisuuksia ja luodaan houkuttelevia elinympäristöjä. Pääkaupunkiseutu on strategisesti oma kokonaisuutensa. Metropolialueen kilpailukykyä suhteessa kansanvälisiin verrokkeihin on tuettava tarvittaessa erityisratkaisulla. Kaupunkien menestys perustuu niiden kykyyn hallita laajoja kokonaisuuksia ja vahvoihin kumppanuuksiin muiden paikallisten toimijoiden, kuten korkeakoulujen ja elinkeinoelämän, kanssa. Kaupunkien laaja toimivalta ja tehtävät ovat osa maamme kilpailukyvyen perustaa. Monimutkaistuvassa ja kaupungistuvassa maailmassa yhteiskunnalliset ongelmat ratkaistaan ja palveluita kehitetään niin lähellä ihmistä kuin mahdollista. Valtakunnallisessa kaupunkipolitiikassa tarvitaan vahvaa ja tasavertaista

kaupunkien, alueiden ja valtion välistä kumppanuutta ja suoraa vuoropuhelua. 4563

4564

Elinvoimaiset kaupunkiseudut rakentuvat järkevän maankäytön, toimivan liikenteen 4565
ja erityisesti riittävän ja kohtuuhintaisen asuntotuotannon varaan. Näiden varaan 4566
rakentuu elämisen laatu, hyvä työllisyyspolitiikka ja yrittämisen edellytykset. Kunnat 4567
ja valtio ovat jatkossakin neuvotteluosapuolet MAL-sopimuksissa. Tavoitteenme 4568
on, että MAL-sopimukset solmitaan entistä sitovampina 12 vuodeksi, ja päätökset 4569
tehdään kuntalaisia kuullen. MAL-sopimuksen puitteissa tehdään myös vaikuttavaa 4570
ilmastopolitiikkaa. Kasvupalvelujen hoitaminen kuntien ja valtion välisenä yhteistyönä 4571
vakiinnutetaan niin, että kunnat vastaavat niistä palveluista, joissa sillä on paras osaa- 4572
minen. Tiukoilla hallinnollisilla rajoituksilla ei tule estää järkevän työllistämispalvelun 4573
rakentamista. 4574

4575

4576

Itsehallinnolliset maakunnat 4577

4578

Sosiaali- ja terveyspalvelut sekä pelastustoimen palvelut järjestetään tulevaisuudessa 4579
kuntia suuremmilla itsehallintoalueilla, joita kutsutaan maakunniksi. Maakunnissa 4580
päättökentekijät valitaan suorilla vaaleilla. Demokratian ja eri alueiden edustuksel- 4581
lisuuden toteutuminen on tarvittaessa varmistettava vaalijärjestelmää uudistamalla. 4582
Maakunnilla on oltava kestävä rahoitusmalli, sisältäen verotusoikeuden. Näin tur- 4583
vataan maakuntien todellinen itsehallinto ja turvataan demokraattisesti valittujen 4584
päättökentekijöiden mahdollisuudet vaikuttaa maakuntansa kehitykseen. Kestävällä 4585
rahoitusmallilla maakunnille on turvattava myös palveluiden järjestämisen lisäksi 4586
todellinen mahdollisuus laadukkaan oman palvelutuotannon ylläpitämiseen ja kehittä- 4587
miseen. 4588

4589

Kunnilla tulee jatkossakin olla vahva ja aktiivinen rooli hyvinvoinnin edistäjänä ja eri 4590
palveluiden tuottajana. Alueellisten erityispiirteiden huomioimiseksi maakunnilla on 4591
järkevää olla mahdollisuus hyödyntää toimivia kuntien tuottamia palveluita. Maakun- 4592
tien tulee vastata ensi sijassa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palve- 4593
luista ja niiden ohjauksesta sekä valvonnasta. Muista tehtävistä vastaavat jatkossakin 4594
lähtökohtaisesti kunnat ja valtio. 4595

4596

4597

Tavoitteitamme 4598

4599

- Suomessa on huolehdittava siitä, että kunnat pystyvät huolehtimaan asukkaiden- 4600
sa hyvinvoinnista, lähidemokratian toteuttamisesta, palvelujen järjestämisestä ja 4601
elinvoiman edistämisestä 4602
- Kuntien taloudellisen tilanteen parantamiseksi on myös tehtävä toimenpiteitä, 4603
joilla julkisten palveluiden tuottavuutta voidaan parantaa ja eri palveluiden kus- 4604
tannusten nousupainetta voidaan tasata 4605

- 4606
- 4607
- 4608
- 4609
- 4610
- 4611
- 4612
- 4613
- 4614
- 4615
- 4616
- Kuntien vastuuta työllisyydenhoidossa on lisättävä. Tämä edellyttää monialaista toteutusmallia, jossa tärkeällä sijalla erityisesti pitkäaikaistyöttömyyden torjunnassa on saumaton yhteistyö sosiaali- ja terveystoimen kanssa
 - Yhdyskuntarakenteen kehittämisen painopisteenä ovat segregaaion estäminen, lähidemokratian kehittäminen, ihmisten liikkumisen helpottaminen, täydennysrakentaminen, viihtyisyys ja turvallisuus
 - Kaupunkipoliittisen päätöksenteon on huomioitava kaupunkien ja alueiden erilaiset lähtökohdat, tarpeet ja haasteet monipuolisesti
 - Maakuntien tulee vastata ensi sijassa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palveluista ja niiden ohjauksesta sekä valvonnasta. Muista tehtävistä vastaavat jatkossakin lähtökohtaisesti kunnat ja valtio

4617 **6.3. LIIKENNE**

4618 Suomen liikenneinfrastruktuurissa on paljon korjausvelkaa, joka on kertynyt vuosikymmenten aikana. Uusien liikennehankkeiden rakentamisen lisäksi on tärkeää ole-

4619

4620

4621

4622

4623

4624

4625

4626

4627

4628

4629

4630

4631

4632

4633

4634

4635

4636

4637

4638

4639

4640

4641

4642

4643

4644

4645

massa olevien teiden, ratojen, sisävesiliikenteen ja meriväylien kunnossapito. Suomen neljä vuodenaikaa rasittavat erityisesti teitä ja ratoja.

Liikenne tuottaa noin viidenneksen Suomen CO₂-päästöistä. Liikenteen päästöt tulee puolittaa vuoteen 2030 mennessä, jotta Suomi voi saavuttaa hiilineutraaliuden vuoteen 2035 mennessä. Tämä edellyttää kulkuvälineiden päästöjen merkittävää vähentämistä. Tavoitteen saavuttamiseksi tarvitaan toimenpiteitä, joilla fossiilisia polttoaineita korvataan, vähäpäästöisten kulkumuotojen kulkutapaosuutta lisätään sekä älykkäämpiä logistiikan kuljetusketjuja kehitetään. Samalla on pyrittävä muuttamaan ihmisten liikkumisen käyttäytymismalleja siellä missä se on mahdollista.

12-vuotinen valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma

Suomeen tulee laatia 12-vuotinen valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma, jossa parlamentaarisen työn pohjalta määritetään valtakunnalliset tavoitteet liikennejärjestelmän kehittämiseksi. Valtion budjettirahoituksen rajallisuuden takia on tärkeää, että hankkeiden toteuttamiselle on neljää vuotta pidempi aikajänne sekä valtakunnallinen tarkastelutaso. Suomen tulee kasvattaa EU-tukien saantia liikennehankkeidemme edistämiseen.

Raideliikenne tulee olemaan keskeinen kehittämiskohde Suomessa ja Euroopassa tulevina vuosikymmeninä erityisesti päästöjen vähentämiseksi. Raideliikenteen kehittäminen edellyttää suuria investointeja Suomessa. Erityisen tarpeellisia ovat nopeat raideyhteydet Helsingistä länteen, pohjoiseen ja itään. Suurten raideinvestointien osalta on syytä pohtia vaihtoehtoja valtion budjettirahoitukselle. Hankkeiden toteut-

tamisessa on kuitenkin tärkeää pitää kiinni periaatteesta, jossa keskeinen liikenneinfrastrukturi on julkisesti omistettua ja se kytkeytyy tiiviisti osaksi muuta liikennejärjestelmää.

Suurilla kaupunkiseuduilla on pidennettävä maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteissuunnittelua (MAL) kaupunkiseudun ja valtion kanssa vastaavasti myös 12-vuotiseksi kausiksi. Tämän yhteistyön tavoitteena on luoda kestävä yhdyskuntarakenne, lisätä kohtuuhintaista asuntotuotantoa ja vähentää liikenteen päästöjä etenkin lisäämällä julkista liikennettä ja kävelyä sekä pyöräilyä.

Liikenteen päästöjen vähentäminen

Suomi on asettanut tavoitteekseen puolittaa liikenteen päästöt vuoteen 2030 mennessä. Osaltaan päästövähennystavoite liittyy tavoitteeseen tehdä Suomesta hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä. Liikenteen päästöjen vähentämiseksi tarvitaan lukuisia toimia, joiden yhteisvaikutuksena päästövähennystavoitteeseen päästään.

Liikenteen päästöjen vähentäminen on tehtävä sosiaalisesti ja alueellisesti oikeudenmukaisesti.

Yli 90 prosenttia liikenteen päästöistä tulee tieliikenteestä ja yli 80 prosenttia tieliikenteen päästöistä henkilöautoilusta. Tämän takia merkittävimmät päästövähennykset on mahdollista saada tieliikenteestä ja henkilöautoilusta.

EU:n ja sen jäsenvaltioiden sekä useiden eurooppalaisten suurkaupunkien päästövähennystavoitteet ohjaavat autoteollisuutta kohti vähäpäästöisempää autoteknologiaa. Suomen kaltaisessa maassa siirtymän kohti fossiilitonta liikennettä on kuljettava useita eri korvaavia käyttövoimia käyttämällä. Teknologianeutraali lähestymistapa antaa elinkeinoelämälle mahdollisuuden kehittää useita vaihtoehtoisia tapoja vähäpäästöisyyteen. Uusien vähäpäästöisten käyttövoimien yleistymiseksi ja siirtymän aikaansaamiseksi on huolehdittava jakeluinfra toimivuudesta ja niihin liittyvän lainsäädännön ajantasaisuudesta.

Kansainvälisessä lento- ja meriliikenteessä päästöjä vähennetään kansainvälisen yhteistyön kautta. Suomi on edelläkävijä, kuten tähänkin asti viemässä kansainvälisiä sopimuksia ja EU-lainsäädäntöä kohti vähäpäästöisempää liikennettä huomioiden oman kilpailukyvyn ja huoltovarmuuden.

Nopeana joukkoliikenteen muotona raideliikenne sähköistää liikennettä suuressa mittakaavassa, millä on suuri rooli päästövähennystavoitteiden saavuttamisessa. Tähän sisältyy niin henkilöliikenne kuin tavaraliikenne. Jotta raideliikenne olisi var-

4689 teenotettava vaihtoehto henkilö- sekä tavaraliikenteelle, on raideverkon kuntoon ja
4690 palveluihin panostettava ja verkkoa kehitettävä. Raideliikenteen kilpailun avaami-
4691 ssa on edettävä open access -periaatteen mukaisesti.

4692 **Liikenteen palvelut**

4693
4694
4695
4696 Liikenne palveluna tai Mobility-as-a-Service (MaaS) on Suomesta alkunsa saanut
4697 konsepti, joka on levinnyt nopeasti maailmalle etenkin älyliikennekehityksen kautta.
4698 MaaS-ajattelu perustuu palvelumalliin, jossa eri liikkumispalvelut, kuten linja-auto-,
4699 taksi- ja junamatkat yhdistettynä kävelyyn ja pyöräilyyn tarjotaan yhden palvelun-
4700 tarjoajan käyttöliittymän kautta. Ihminen pystyy vertailemaan eri liikennemuotoja
4701 ja muodostamaan itselleen parhaimman mahdollisen matkaketjun tai päivittäisiin
4702 liikkumistarpeisiin vastaavan palveluiden yhdistelmän.

4703
4704 Ihminen on asetettava liikennejärjestelmän ja -palveluiden keskiöön. Liikennepalve-
4705 luiden käyttämisen on oltava yhtä helppoa, mukavaa ja houkuttelevaa kuin yksityi-
4706 sautoilun. Liikenteen palveluistuminen on yksi ratkaisu liikenteen sujuvoittamiseksi ja
4707 päästöjen vähentämiseksi.

4708
4709 Liikenteen palveluiden mahdollistaminen tulee kuitenkin toteuttaa horjuttamatta
4710 PSA-suojaa eli joukkoliikenteen järjestäjän monopolia yhteiskunnan tukemalle jouk-
4711 koliikenteelle. Näin varmistetaan julkisen vallan tarkoituksenmukainen ja toimintaky-
4712 kyinen rooli palveluiden järjestäjänä.

4713
4714 Pitkät välimatkat Suomen sisällä ja monille vientimarkkinoille edellyttävät meiltä
4715 kilpailukykyä, jota ei useinkaan tavoiteta pelkällä hinnalla, vaan Suomen on kilpailtava
4716 tekemällä asiat kilpailijoita paremmin. Pitkistä kuljetusmatkoista aiheutuvia korkeita
4717 kuljetuskustannuksia syrjäisemmillä alueilla korvaavaa alueellista kuljetustukea on
4718 kehitettävä erityisesti pk-yritysten toimintamahdollisuuksia parantavaksi.

4719
4720 Uusien palveluiden ja teknologian kehittäminen parantaa Suomen kilpailukykyä ja luo
4721 vientimahdollisuuksia. 5G-teknologia tulee tuomaan aivan uudenlaisen tason logistii-
4722 kan ohjauksen kehittämiseen dataa hyödyntämällä.

4723
4724 Ihmisten luottamus taksialaan on palautettava. Taksiliikenne on yrittäjävetoista ja
4725 markkinaehtoista toimintaa, mutta yhteiskunnalla on kuitenkin oikeus vaatia enna-
4726 koitavaa palvelutasoa ja hinnoittelua. Ihmisten on voitava luottaa harmaan talouden
4727 torjuntaan, yhteiskunnalliseen vaateeseen kohtuullisesta palvelutasosta ja hinnoitte-
4728 lusta sekä kykyyn palvella eri tarpeita. Taksien saatavuus on turvattava. Erilaiset tek-
4729 niset ratkaisut tulevat muuttamaan alaa tulevaisuudessa ja tuomaan taksien palvelut
4730 paremmin tarvitseville.

Tavoitteitamme

- Uusien liikennehankkeiden rakentamisen lisäksi on tärkeää olemassa olevien teiden, ratojen, sisävesiliikenteen ja meriväylien kunnossapito
- Suomeen tulee laatia 12-vuotinen valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma, jossa parlamentaarisen työn pohjalta määritetään valtakunnalliset tavoitteet liikennejärjestelmän kehittämiseksi
- Raideliikenteen kehittäminen edellyttää suuria investointeja Suomessa
- Suurilla kaupunkiseuduilla on pidennettävä maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteissuunnittelua (MAL) kaupunkiseudun ja valtion kanssa vastaavasti myös 12-vuotiseksi kausiksi
- Liikenteen päästöjen vähentäminen on tehtävä sosiaalisesti ja alueellisesti oikeudenmukaisesti
- Ihminen on asetettava liikennejärjestelmän ja -palveluiden keskiöön

LOPUKSI

SDP on uudistanut vuoden 2017 Lahden puoluekokouksesta alkaen puolueen ohjelmatyötä Suomi 2030 -brändin alla vastaamaan entistä paremmin yhteiskunnan ajankohtaisiin ilmiöihin. Ohjelmatyötä on tehty laajasti jäsenistöä osallistaen, avoimesti ja läpinäkyvästi. Tästä esimerkkinä ovat puolueen miltei 30 eri työryhmää ja niissä toimivat 450 aktiivista jäsentä. Asiakokonaisuuksia on myös käyty läpi vuorovaikutuksessa eri alojen asiantuntijoiden kanssa.

Tämän työn tuloksena on syntynyt tämä SDP:n poliittinen ohjelma. Ohjelmassa käydään laajasti läpi sosialidemokraattisia ratkaisuja sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävästä tulevaisuudesta siirryttäessä kohti 2030-lukua. Ohjelman tavoitteet tullaan konkretisoimaan keinoiksi esimerkiksi tulevissa vaaliohjelmissa.

Poliittista ohjelmaa on tarkoitus päivittää tulevissa puoluekokouksissa. Puolueen ohjelmatyön rakennetta saadaan näin selkeytettyä ja tarvetta yleisemmille erillisille ohjelmille vähennettyä. Jatkossa poliittinen ohjelma määrittää puolueen yleiset poliittiset tavoitteet ja eri toteuttamissuunnitelmissa keskitytään puolestaan näiden tavoitteiden toteutumista edistävien keinojen määrittelyyn.

Puolueen aktiivinen ohjelmatyö tulee jatkumaan tulevaisuudessakin. Näin huolehdimme siitä, että politiikkamme pysyy kiinni ajassa ja, jotta meillä on jatkossakin tavoitteita, joiden eteen tehdä työtä.

Maailma ei ole valmis, mutta SDP haluaa omalla työllään osoittaa, että sitä voi muuttaa. Siihen tarvitaan vain rohkeita ihmisiä.

4732
4733
4734
4735
4736
4737
4738
4739
4740
4741
4742
4743
4744
4745

4746

4747
4748
4749
4750
4751
4752
4753
4754
4755
4756
4757
4758
4759
4760
4761
4762
4763
4764
4765
4766
4767
4768
4769
4770

